

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

MALEREN
MARTINUS RØRBYES
REJSEDAGBOG 1830

VED
GEORG NYGAARD

UDGIVET AF
KUNSTFORENINGEN I KØBENHAVN
1930

*Adam Müller: Portræt af M. Rørbye 1834.
Tilhører Direktør Aage R. Angelo.*

MALEREN
MARTINUS RØRBYES
REJSEDAGBOG 1830

VED
GEORG NYGAARD

UDGIVET AF
KUNSTFORENINGEN I KØBENHAVN
1930

UDGIVET MED STØTTE AF
NY CARLSBERGFONDET

J. JØRGENSEN & Co. • IVAR JANTZEN

F O R O R D

NAAR KUNSTFORENINGEN hermed forelægger sine Medlemmer en Udgave af Maleren *Martinus Rørbyes* Rejsedagbog fra Jyllands- og Norgesrejsen 1830, er Grunden ikke alene den, at Dagbogen i sig selv er af betydelig Interesse; men det skyldes tillige den Omstændighed, at man i Rørbyes opbevarede Skitsebog fra Rejsen finder et saa omfattende Billed-Materiale til Dagbogen, at dennes kunsthistoriske Betydning derved i høj Grad forøges.

Skitsebogen, der af den nuværende Ejerinde, Fru *Thora Knudsen*, villigst er stillet til Raadighed, er suppleret med et Udvalg af de øvrige Tegninger, Akvareller, Malerier og Raderinger, som var Rejsens kunstneriske Udbytte.

At det har været muligt at bringe et saa rigt Illustrationsmateriale, skyldes Støtte fra *Ny Carlsbergfondet*, hvorfor Kunstforeningen aflægger sin varmeste Tak.

Udgiveren har hertil at føje en Tak til de mange, som det, selv ved et Udgiverarbejde af saa beskeden Omfang som nærværende, har været nødvendigt at ulejlige med Forespørgsler m. m. En særlig Tak bringes Hr. Museumsdirektør, Dr. *Karl Madsen*, der har gennemlæst Manuskriptet og bistaaet paa anden Maade, samt *Det kgl. Biblioteks* og *Kobberstik-samlingens* altid redebonne og hjælpsomme Embedsmænd.

GEORG NYGAARD

INDLEDNING

MARTINUS RØRBYE efterlod sig, da han i 1848 afgik ved Døden kun 45 Aar gammel, et af Omfang ikke ringe skriftligt Arvegods. Det er Dagbøger og Regnskabsbøger, særlig fra hans Rejser, men ogsaa rørende hans Liv i Hjemmet, Breve til Moderen og Hustruen, et Materiale, der ved Siden af de mange Skitsebøger, løse Tegninger og Studier, som ligeledes er bevarede, vil kunne faa Betydning for en eventuel udførligere Skildring af Kunstnerens Liv og Virke. Udover Biografierne hos *Weilbach* og *Bricka* og et Par offentliggjorte Breve findes der intet af Betydning om Rørbye i Litteraturen, og den, der ønsker biografiske Oplysninger, maa henvises til nævnte leksikalske Værker.¹

Martinus Christian Wedseltoft Rørbye var født i Drammen den 17. Maj 1803. Faderen, der var kgl. Embedsmand, drog ved Norges Adskillelse fra Danmark 1814 tilbage til Fædrelandet, og saaledes knyttedes Martinus Rørbye allerede fra 11 Aars Alderen til Danmark. Da Kunstneren den 31. Maj 1830 tiltraadte den Rejse til Nørrejylland og Norge, hvis Begivenheder er skildrede i nærværende Dagbog, havde han sin Akademiuddannelse bag sig, der foregik først under den gamle *C. A. Lorentzens*, senere under *Eckersbergs* Vejledning. 1829 havde han efter to forgæves Konkurrencer vundet den lille Guldmedalje. Allerede 1824 begyndte han at udstille, og 1828 udstillede han et af sine ypperste Arbejder, Portrættet af sin Lærer Professor Lorentzen, siddende i sit Atelier foran Staffeliet.

Rejsen gik med Damperen »Dania« til Aarhus. Blandt Passagererne var *H. C. Andersen*, der ligesom *Rørbye* var ude paa sin første Rejse.

¹ *Rørbyes Stamtafle*: Optegnelser om Sognepræst John Rørbyes og Martha Simonsdatter Wedseltofts Slægt. Samlede for Familien af *H. Struer*. Trykt som Manuskript Januar 1918. Kbh.

Deres Bekendtskab var aabenbart knyttet gennem den Guldbergske Familie. Rørbyes Akademikammerat paa Lorentzens Malerskole, Dymaleren *Emmerik Guldberg*, var Søn af H. C. Andersens Velynder, Oberst Høegh-Guldberg i Aarhus.

I Dagbogen følger vi Rørbye paa hans Rejse op gennem Jylland. Han naaede ikke længere end til Frederikshavn denne Gang; men fra Højderne ved Hjørring kunde han se Skagen, hvortil han — som den første danske Maler — naaede tre Aar senere (Se: *Karl Madsen: Skagens Malere og Skagens Museum. Kbh. 1929*). En Rejse i Jylland for hundrede Aar siden foregik jo paa en noget anden Maade end i vore Dage. Først saa sent som 1862 anlagdes den første jyske Bane fra Aarhus til Randers. Rørbye afsluttede sin første jyske Rejse i Frederikshavn og tog derfra til Norge, hvor Maalet fornemlig var Telemarken, og hvor han tillige benyttede Lejligheden til at besøge norske Slægtninge, bl. a. Collett'erne paa Buskerud. Her træffer Rørbye den snurrige, gamle Højesteretsassessor *Peter Collett*, der dog næppe har været helt saa naragtig, som Dagbogens Forfatter vil gøre ham til.

Martinus Rørbye var af Naturen ikke nogen munter Mand. Fra Ungdommen af var han sygelig, han havde en uregerlig Mave og maatte tage mange Hensyn i sin Levemaade. »En alvorlig, ej snaksom Mand«, siger *Lorenz Frølich*, der som Dreng havde haft ham til Lærer. Men naar Rørbye var oplagt, kunde han lægge baade Humør og et satirisk Lune for Dagen i sine Optegnelser. Han var en intelligent og kundskabsrig Mand, hvad bl. a. nogle Breve til hans højtagtede og elskede Lærer og senere Dusbroder, *Eckersberg*, vidner om. Her i Dagbogen bryder Lunet nu og da igennem, selv om hans til Tider lidt vrantne og vanskelige Sind — en Følge af Sygeligheden — ikke kan skjules. Men Vrantenheden forsvinder, naar han stilles overfor noget smukt, hvad enten det nu er et Landskab, et ejendommeligt Bygningsværk eller en smuk Kvinde.

Rørbye var paa dette Tidspunkt endnu ikke forlovet, og han var let modtagelig for kvindelig Skønhed. Hans Begejstringsudbrud er dog efter Nutidsbegreber højst moderate, »ret net« er et staaende Udtryk, naar han noterer noget, der har tiltalt hans Skønhedssans. Det *nette* er forresten ikke den daarligste Karakteristik, man kan anvende paa Rørbye selv og hans Kunst.

I 1839 blev Rørbye gift med *Rose Schiött* (1810—1859), en Datter af en københavnsk Toldskriver og Justitsraad; men han var alt forlovet med

hende, da han i 1834 tiltraadte sin første store Udenlandsrejse, der gik til Paris, Italien, Grækenland og Tyrkiet og over Italien hjem. Denne Rejse strakte sig fra 19. Maj 1834 til 30. Oktober 1837. Af Dagbøgerne fra denne Rejse ser man, hvor helt hun optager hans Sind, hun og ingen anden Kvinde — udover Moderen og Søsteren — er i hans Tanker, og han sender hyppigt Breve hjem. Omhyggeligt noterer han Afsendelsesdato og Porto for hvert Brev, ligesom han noterer Dato for hvert modtaget Brev. Af disse Regnskaber fremgaar det, at han fra 7. Juni 1834 til 17. November 1837 har modtaget 77 Breve men afsendt 112, »deraf 46 til Rose«. Ordenssans og pertentlig Akkuratesse er udprægede Træk i Rørbyes Karakteristik.

Straks efter sit Giftermaal tiltraadte han sammen med sin Hustru den anden Italiensrejse, der strakte sig fra August 1839 til August 1842. I de følgende Aar gaar Rejserne ikke saa langt — til Stockholm 1846, til Samsø, Læsø og Skagen 1847 og det følgende Aar atter en kort Tur til Jylland.

Den 29. August 1848 døde Martinus Rørbye ret pludselig. Dødsarsagen var hans mangeaarige Mavelidelse, der uventet tog en alvorlig Vending. Han ligger begravet paa Holmens Kirkegaard i København.

Ingen, der har bevaret personlig Erindring om Kunstneren, er nu i Live, men inden for hans Slægt er Mindet om ham stadig levende, og der værnes med Pietet om hans Efterladenskaber, baade de kunstneriske og de skriftlige.

Rejsedagbogen fra 1830 er dog paa et tidligere Tidspunkt gaaet ud af Familjens Eje. Den er af Museumsdirektør *Mario Krohn* tilligemed Optegnelserne fra den første Udenlandsrejse skænket til Det kgl. Bibliotek 1921 (Ny kgl. Samling 2923 · 4°).

Dagbogen bestaar af flere løse Læg af forskellig Arkstørrelse. Udarbejdelsen er meget ujævn, paa sine Steder er Dagbogen ført med Omhu og sirligt skrevet, men hyppigst er den meget skødesløst affattet, Skriften jasket, Ortografien mangelfuld, Tegnsætningen vilkaarlig. Selv Blækket, der kan være tyndt og blegt, vidner om, at Betingelserne for at føre en helt igennem omhyggelig Journal over Rejseoplevelserne ikke altid har været til Stede. Beretningen kan blive bred og vidtløftig — man havde god Tid den Gang — og det har været nødvendig hist og her at foretage Beskæringer. Hvor noget er udeladt, er det anført, eller Udeladelsen betegnet med

Med Retskrivningen har Forfatteren ikke taget det saa nøje, Personnavne skriver han ofte efter Lyden. I Flæng skriver han *malle* og *male*, *Konne* og *Kone*, han bruger Ordformer som *vogne* for *vække*, *gielfridt* for *gældfrit*, *Proschiecter* for *Projekter* o. s. v. For ikke unødigt at vanskeliggøre Læsningen er Retskrivningen søgt normaliseret, aabenbare Skødesløsheder er rettede; men der er selvfølgelig ingen Ændring sket i Forfatterens Ordvalg og hele gammeldags Sprogtone.

Martinus Rørbye rejste ud med aabne Øjne, han var levende interesseret i alt, hvad han saa, han havde altid Blyant og Skitsebog parat for at fæste alt det interessante til Papiret. Hans Flid var usædvanlig. Foruden de Malerier, han fuldførte paa selve Rejsen, bl. a. Portrættet af Amtmand Faye, kan det konstateres, at der har foreligget over Hundrede Studier og Skitser og omhyggeligt gennemarbejdede Tegninger fra Rejsen Juni—September 1830.¹

I et Brev fra 1836, da Rørbye befandt sig paa sin store Udenlandsrejse, skriver *Eckersberg* til ham, at den egentlige Kunstner kan have sand Nytte af en Rejse, »naar den offres til at samle Materialier, at see med egne Øine det Store og Skjønne, der i ældre og nyere Tider er bleven frembragt af Konst, at lære at kjende saa mange forskjellige Folkeslags Udseende, Sæder og Levemaade, at kjende Jordens Udseende i de forskjellige Lande og Himmelstrøg; dette er efter min fulde Overbevisning den sande og tillige varigste Nytte, man kan have af en Reise paa en indskrænket Tid«.

Disse Erfaringer havde *Martinus Rørbye* allerede indhøstet paa Rejsen i Jylland og Norge 1830.

Kunstforeningen stillede sig ret tidligt velvilligt forstaaende overfor Rørbyes Kunst. Foreningens Forbindelse med Kunstneren daterer sig netop fra Rejsen 1830, idet det første Billede, som den købte af ham, var det i 1831 udstillede »En Torvedag i Viborg«. Det erhvervedes for 70 Rdl. og vandtes ved Bortlodningen af Major Cathala. Da Maleriet ved Auktion i 1871 købtes af Etatsraad C. A. Broberg, kostede det 255 Rdl., en ganske pæn Værdistigning i Løbet af 40 Aar, navnlig i de Tider. Men det blev ikke det eneste Billede af Rørbye, Foreningen købte. I de sytten Arbejdsaar efter 1831, som endnu var Kunstneren forundt, indkøbte Kunstforeningen ialt tolv af hans Arbejder, saaledes at Tallet paa Billeder af Rørbye, som Foreningen har fordelt blandt sine Medlemmer, udgør tretten.

¹ Jvf. Rørbyes Auktionskatalog 22. Februar 1849.

I Aaret 1905 foranstaltede Kunstforeningen en stor Rørbye-Udstilling. Den af *Mario Krohn* i Anledning af Udstillingen udarbejdede »Fortegnelse over M. Rørbyes Arbejder« omfatter ialt 308 Malerier, Studier og Skizzer (foruden Tegninger og Akvareller m. m.).

Ved nu at bekoste en Udgave af Rørbyes Rejsedagbog fra 1830 fæstner Kunstforeningen endnu en Gang den Forbindelse, som knyttedes for hundrede Aar siden.

DAGBOG PAA EN REISE
I NØRRE JYLLAND OG EN DEEL AF NORGE
I AARET 1830

En Bondekone fra Marselisborg.
Farvelagt Tegning. Aarhus 3. Juni.

Den 31. Maj 1830 Kl. 1 sejlede Martinus Rørbye fra København for at begynde sin Jyllandsrejse i Aarhus. Digteren H. C. Andersen, der var med om Bord, betegner i »Mit Livs Eventyr«¹ Damperen »Dania« som et »daarligt, langsomt sejrende Skib«, og da det var hundekoldt, og Skibet i Kattegat huggede sig frem i en Storm fra Sydvest, var efter hans og Rørbyes samstemmende Vidnesbyrd Overfarten alt andet end behagelig. Næsten alle Passagererne blev søsyge. H. C. Andersen hørte efter Rørbyes Sigende til dem, der mest »udmærkede sig ved deres forfærdelige Udvortes«. En tyk Aarhus-Købmand søgte dog at holde Humøret oppe ved at synge »lemmelig fri Viser«. Først næste Dags Eftermiddag Kl. 6¹/₂ — i Stedet for Kl. 6—7 Morgen — naaede Skibet sit Bestemmelsessted.

De første Dage i Aarhus forløb godt for Rørbye. Efter en Udflugt til Riis Skov i Solskin spiste han den 2. Juni sammen med H. C. Andersen til Middag hos Oberst Høegh-Guldberg², hvor han traf en Veninde af sin Moder i

¹ »Mit Livs Eventyr«, 1855, Side 89 ff. Jvf. »H. C. Andersens Levnedsbog«, udg. af Hans Brix, 1926, Side 153 ff. E. Collin, »H. C. Andersen og det Collinske Huus«, 1882, Side 141. »Breve fra H. C. Andersen«, 1878, 1, Side 40.

I sine Dagbogsoptegnelser fra Rejsen 1830 nævner H. C. Andersen ikke Rørbye.

² Julius Høegh-Guldberg (1779—1861). Hans Søn, Maleren Emmerik Høegh-Guldberg 1807—1881), var Rørbyes Akademikammerat, han blev senere gift med Gebauers Datter.

Fru Hahn¹ (hvis smukke Datter det foregaaende Aar havde gjort et stærkt Indtryk paa den unge Christen Købke). Rørbye besøgte Maleren Gebauer, foretog sammen med H. C. Andersen og Adjunkt Birch² en Udflugt til Marselisborg Skov og Stampemøllen. Han gik atter dertil næste Morgen med Emmerik Guldberg i Solskin, fik om Aftenen af en ung Baron Rosenkrantz³ en Invitation til at besøge hans Onkel paa Rosenholm, han følte sig den Dag ikke rigtig rask. »Der sker allerede i Dag store Anstalter med Æresporte o. s. v. til Kongens Modtagelse«.

Den 4. Juni

om Morgenen Kl. 7. Jeg befinder mig ilde. Det regner meget stærkt, og mit Besøg til Præsten i Brabrand, en Onkel af Guldberg, synes at ville gaa i Lyset, da jeg for Øjeblikket sidder indespærret paa mit Kammer, kunde jeg nok ønske at slaa en lille Passiar af ved Thebordet som i Kjøbenhavn, eller i det mindste være i Besiddelse af en god Bog, som jeg ganske forglemte ved min Afrejse fra K. Jeg saa i Gaar i Kirken, som nu ligger lige overfor mine Vinduer, den gamle Drackenbergs⁴ Kiste, som var af guult Træ, samt en Del ret nette gamle Epitafier, hvoraf en Del dog vare skammelig fordærvede af en omrejsende Italiener, Gianelli troer jeg, som skal have faaet et Slags Privilegium paa at ødelægge slige Sager omkring i Kirkerne i Jylland uden at de vel viise Magistrats-Personer have Øine til at indse det med. Hr. Jürgensen⁵, som jeg traf i Færd med at oppudse noget i Kirken i Anledning af Kongens Ankomst, skilte sig dog ganske ordentlig derfra, omendskønt han heller ikke har slugt meget. — Altertavlerne i begge Kirker ere udskaarne, den som findes i Domkirken [er] imidlertid den bedste, omendskønt Arbejdet ikke hører til det bedste af denne Slags. — Saavel i den store som mindre Kirke findes ganske gode Portrætter paa Epitafierne; i Frue Kirke en lille gothisk

¹ Gift med Præsten i Brabrand, Johan Chr. Hahn (1778—1866). Købke malte og tegnede gentagne Gange Datteren, Frk. Margrethe Hahn, senere Fru Stougaard. (Emil Hannover »Maleren Christen Købke«, Side 15 ff. Mario Krohns Fortegnelse Nr. 18 og 19).

² Forfatteren Fr. Sneedorff Birch (1805—1869).

³ Sekondløjtnant ved Dragonerne Fritz Verner Rosenkrantz (1804—1882).

⁴ Christen Jacobsen Drakenberg (1626—1772), den norskfødte Sømand, der har vundet Berømmelse paa Grund af sin høje Alder, 146 Aar, og sit eventyrlige Liv. Se: Christian Jacobsen Drakenbergs Levnets-Beskrivelse. Udgivet af »Drakenbergfondet« [Aarhus 1924].

⁵ Formentlig Søren Møller Jørgensen (1791—1873), Portrætmaler og Malermester i Aarhus.

nogle meget smukke Landskaber og et Par Genremalerier. Aflagt et Besøg hos Oberkrigskommissær Elmquist¹. Derpaa begav jeg mig til Gebauer for at tage Afsked, hvorved han forærede mig 2 Haandtegninger. Tilbragt Aftenen hos Guldbergs og ved Afskeden anmodet om at indlogere mig hos dem, naar jeg engang igen kom til Aarhus. Det begynder igen at blive daarligt Vejr. Sørgelige Aspecter for mig til i Morgen.

Den 5te.

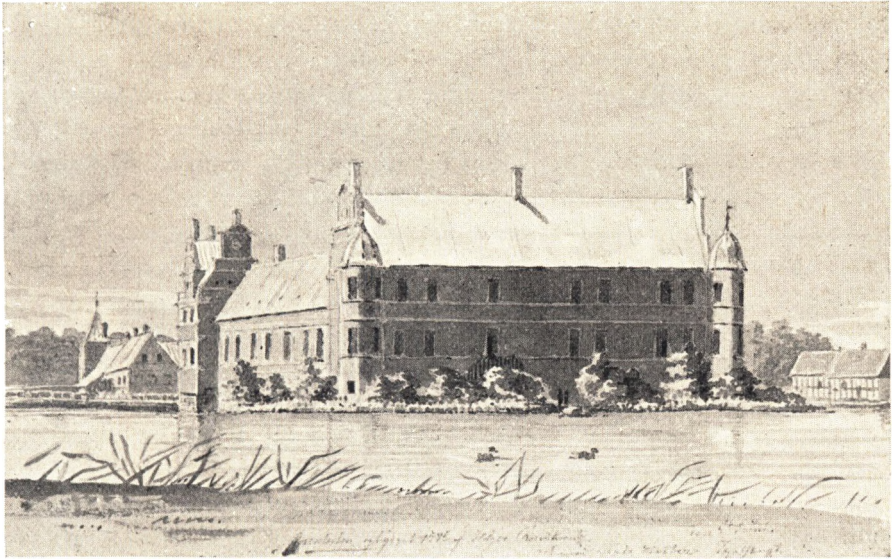
Hr. Fallings Regning for mit Ophold hos ham fandt jeg over al Maade billig, ikke saa billigt fandt jeg mig i at sætte mig paa Vognen næsten i et lige saa slet Vejr som igaar Aftes; dog jeg opdagede til min store Glæde en Fodpose og et Par Kapper, som Fru Lindahl havde efterladt mig, og indhyllet i disse gode Sager tilbagelagde vi i en næsten uafbrudt Taage og Regn en ellers smuk Vej til Rosenholm. Jeg var paa disse 3 Mile i en ikke ringe Forlegenhed om, hvorledes jeg bedst kunde faa denne interessante Bygning at see, da jeg just ej befandt mig saa vel, at jeg kunde saa ganske lade min Tunge bane mig Vei.

At benytte mig af den unge Brodersøns Invitation syntes mig en noget liden Grund; dog jeg erindrede mig, at han tillige havde anført Forpagteren som en Ven af ham; og til denne var det, jeg tog min Tilflugt, efterat jeg forgjæves havde anholdt hos Degnen i den nærliggende Landsbye om at modtage Hestene paa nogle Timer. Han var alligevel paa en Maade undskyldt, da jeg ikke troer, han havde hverken Plads eller Æde.

Altsaa jeg kjørte med et Slags Dristighed los paa Gaarden, dog for i muligt Tilfælde at være sikret et anstændigt Tilbagetog lod jeg Kusken holde i Alleen og tiltraadte selv mit Spejdertog. — Da jeg var kommen igiennem den forreste Port, fandt jeg paa høire Side et Værelse, hvor en Deel Jydinder vare beskæftigede med at gjøre Mælkebøtterne rene; da det angik Mælk, saa ansaa jeg det for et godt Varsel og spurgte rask efter Forpagteren, i hvem jeg traf en temmelig ung Mand, som lod til at være en god og betænksom Landmand. Efterat jeg havde røgtet mit Ærinde, hvori jeg ikke undlod at beraabe mig paa den unge Dragonofficer, samt hvor ondt det gjorde mig, og hvor skamfuld jeg var over at forulejlige ham, anholdt jeg uden videre om et Sted til at udhvile mig en Times Tid, da jeg endnu virkelig befandt mig ilde, og blev strax af ham anvist et Værelse, hvor jeg tilbragte en just ikke rolig Time i en temmelig kort

¹ A. F. Elmquist (1788—1868), Udgiveren af »Læsefrugter«.

Seng. Da jeg igen traadte ind til Füssler, sagde han mig, at han havde underrettet Baronen om min Ankomst, og et Øjeblik efter saa jeg en gammel Mand med et virkeligt ærværdigt Udvortes i en gammel Frakke komme over fra Slottet til Forpagterboligen¹. Idet han traadte ind i Stuen, formeldte jeg ham min Compliment samt min Hilsen til ham fra hans Brodersøn og blev strax inviteret til at besee Slottet og alle Herlig-

Rosenholm, den 5. Juni.

heder samt ikke at forlade Stedet uden først at have tilbragt Middagen med hans Familie. Da Forpagteren ikke vilde lade mig gaae, førend jeg havde drukket Kaffe, maatte jeg vel finde mig deri, omendskjøndt jeg tænkte paa de bedrøvelige Følger en saa stor Kop Kaffe kunde have for mig. Baronen plaserede mig, da vi først havde naaet Haven, mellem sig og Hr. Pastor Beck til Søbye, som imidlertid var kommet til, og i dette Optog besaae vi og raisonerede over Haven og en Deel af Skoven. Da dette var bestilt, sagde jeg Farvel til Forpagteren, som skulde reise til Aarhus med hans lille tykke men ganske nette Kone for at see Konge-Stadsen, som den blev kaldet, og blev jeg derpaa af Baronen anbefalet et ikke ilde Sted til at oversee Slottet, som imponerede mig meget ved sin

¹ Baron Holger Rosenkrantz (1772—1839).

vel conserverede gammel-tydske Bygningsstil. Efterat jeg i et meget koldt og raat Veir havde fuldført en lille Tegning, blev jeg af den Gamle vist omkring i det Indre, som jeg til min Forundring fandt fuldkommen at svare til det Ydre paa nogle enkelte Møbler nær, som Tiden vel havde gjort nødvendig. Først traadte vi ind i en stor Riddersal, hvor hele det adelige Register paraderede i noget udslidte Rammer, men som gjorde sin gode Virkning, og efter at have gennemgaaet alle disse stolte Forfædre og beseet de andre Værelser, hvoraf en Deel er betrukne med Gobelins-Tapeter, blev ogsaa adskillige Couriosa, hvoriblandt Fruens Værelse med levende Fugle, mig foreviist. Til Slutningen blev jeg ført ned af den store Trappe til Gaarden og igjennem et Huggehuus, som i ældre Tider havde tjent til Vestibule, ind i den forfaldne og meget lave Kirke, hvor Intet egentlig var mærkeligt, derimod havde Sacerstiet, som befandt sig i et af de runde Hiørnetaarne, et ganske net Loft i Form af en Stierne, dannet ved Hvælvinger.

En gammel Tjener, en Person fra W. Scotts Romaner, kom at melde, at der var serveret, hvorpaa vi traadte ind i Spiiseværelset, hvor der stod et meget langt Bord, som, da Familien ikke var samlet, for en Deel blev tomt. Baronens fortalte ved denne Lejlighed, at han endnu havde 11 Børn levende, men som Baronessen¹ berigtigede til 12, da hun bemærkede, at hendes Mand sædvanlig ikke lod det komme an paa et Par mere eller mindre. Hun var forresten en meget artig Kone, som ei ugerne saae, at man kaldte hende Frue Baronesse. Hendes ældste Datter syntes at have noget tilbage[holdende] i hendes Væsen fra Opholdet i Kjøbenhavn og havde [forekom det] mig ogsaa nogen Lighed med Frøken C. Bertouch; en ung Pige næsten paa samme Alder, som sad længere nede ved Bordet, glemte ikke at gøre hendes smukke brune Øjne gjældende. Pastoren var ikke af mange Ord, hvorfor som en Følge vi andre hele Tiden passiarede i et Væk, og jeg ved denne Lejlighed fik at vide, at Godserne bleve administrerede, og at Baronens selv var 1. Administrator. Da jeg saaledes havde tilbragt nogle Timer imellem disse mig ganske fremmede Mennesker, tog jeg Afsked for endnu inden Aften at naae til Randers, og blev af Baronens og Baronessen indbudet til ikke at forglemme Rosenholm, naar jeg engang igjen skulde komme der i Eggen.

For ikke at tage feil af den noget irksomme Vei fik jeg af Baronens en

¹ Baronesse Sophie Benedicte Rosenkrantz, født Bülow, (1787—1833). Ægteparret havde haft 14 Børn, af hvilke de to paa dette Tidspunkt var døde.

Rytter med, som førte mig til Clausholm igjennem en Egn, som afvexlede med Skove, Sletter og store Udsigter. Vi kom forbi nogle Vandmøller, som havde meget smukke Beliggenheder, og jeg tror virkelig at kunne have tilbragt nogen Tid ret behagelig og nyttigt i denne Egn. Clausholm fandt jeg ikke at svare til min Forventning, hvorfor jeg ogsaa, efterat Hestene havde udhvilet lidet, fortsatte Veien til Randers, hvor jeg ankom Kl. 7 i temmelig smukt Veir. Jeg havde denne hele Dag befundet mig ilde, og først efter at have udhvilet lidet blev jeg af Andersen vist omkring i Byen, som just ikke har mange Seværdigheder. Da A. var ankommet til Byen før mig, havde han haft Leilighed til at bese det Indre af Kirken med nogle faae andre Ting, som ikke skal have meget at betyde. Det Ydre af Kirken er meget propret og pent; den er ligesom Aarhuus Kirke rød med hvide Furer, forresten har den et Taarn, som ogsaa synes at være afkortet ligesom de 3 Taarne paa Domkirken i A. I Randers og Omegn finder man en betydelig Deel Storke, som med deres Knevren og med Uglernes Skrig udgjorde en snurrig Musik. Hospitalet synes ogsaa at have været en ældre Bygning; paa Endegavlen findes et Par malede ældre Vaabener, som kunne være snurrige nok; dog mere gefalt mig en Dør paa Kirken, hvor der var anbragt Basrelief af Døberen. Allerede Randers finder jeg mere kleinstädtisch, da A. og jeg flere Gange paa Gaden hørte Forundringer over vore stakkels grønne Huer. Paa Giestgivergaarden hos Rydel er temmelig dyrt, og Hr. Giestgiveren synes ikke at bryde sig synderlig om at faae Gjæster. Man siger, han har været Corsar¹.

Søndag Morgen den 6.

fortsatte jeg tilligemed Andersen, som havde anmodet mig om en Plads paa Vognen. Veien (gik) til Viborg; men (vi) kjørte først en Smule ir i Randers Gader, da flere vare spærrede formedelst Brolægning. Det var ganske smukt Veir. Da vi kjørte ud, bemærkede jeg imidlertid ved Morgenbelysningen, hvad jeg ikke saa vel havde seet om Aftenen forud, at Randers kunde tilbyde flere behagelige Situationer, især forekom det mig, at Veien, hvorpaa vi kjørte, afgav et meget godt Punct. Endnu var Egnen

¹ Et Par Maaneder senere, i August 1830, boede Höyen i det samme Gæstgiveri. I et Brev til sin Hustru (¹⁰/8 1830) skriver han: »jeg sidder i et pænt lille Værelse hos Rydells, et meget godt Værtshuus med en feed svensk Værtinde«. (Niels Lauritz Höyens Levned. Kbh. 1872, Side 43).

meget behagelig, da man afvejlende saa Marker og Bakker, hvorigennem Gudena slynger sig, som her imod min Forventning er smal og deelt i flere smaa Grene; men jo længere, man kommer frem, mærker man, at man kommer til en forandret Jordbund, idet der hyppigere viser sig Bakker aldeles bevoxede med Lyngvæxter. Der gives imidlertid paa den hele Vei fra Randers til Thiele vide Udsigter, der bære et Præg af Storhed, som er aldeles forskjellig fra det man har i Siælland. Et Parti paa denne Vei, som fremspringe som en Oase i en Ørken er Omgivelserne af Fusing med den derved liggende Mølle, Søe og Skove. I en Kroe $\frac{1}{2}$ Mil herfra nøde vi saa at sige det første iyske Maaltid, idet vi bleve tracterede med Brød af en paafaldende Mørkhed, man sagde os, at Aarsagen var et Slags Klinte, som forresten var uskadeligt. Efter at have kjørt over et Stykke ægte Hede, hvori Veiene næsten bleve borte, ankom vi igennem Svinestien til Thiele Kl. $12\frac{1}{2}$, hvor vi bleve meget artig modtagne af Frue Lütica¹ samt Frøken Dircink². Da vi havde spiiet til Middag og beseet Kirken, fortsatte Andersen Veien til Viborg, og for at sikre mig en bedre Befordring fra Skive til Thisted medgav jeg Fru L's Karl, som i det Hele syntes at være en ægte Jyde, et Brev til Tante Faye. Da Veiret om Eftermiddagen var slet, blev jeg nødt til for det meste at holde mig inde; gjorde Bekjendtskab med Forvalter Agier, en net og som det synes solid Mand, og besaae siden paa min egen Haand Koestalden, hvor man var ifærd med at malke, ved hvilken Lejlighed en stor Del Katte paa Kanterne af Mælkebøtterne holdt et ypperligt Maaltid; det var, sagde Pigerne, en gammel Ret, som de gjorde gjældende. Om Aftenen tog jeg mit Værelse i Besiddelse, som paa det netteste og komodeste var arrangeret. En Tjener med et Par drabelige Knebelsbarter trak mine Støvler af og spurgte, om jeg havde mere at befale med, da man jo næsten kunde blive bange for saa drabelig en Karl, fandt jeg det raadeligst at betakke mig for hans videre Tieneste. Her er i dette Værelse en superbe Seng med Madrasser og Tæpper over, og hvad der er det allerbedste, den har næsten min Længde. Jeg traf Damerne den næste Morgen ved Thebordet Kl. 9, en Tid, som de selv havde bestemt, og efterat vi en føje Tid havde iagttaget Veiret, som endnu vedblev at være ubehageligt, toge vi

¹ Idalia Frederikke Pauline Lüttichau, f. Dirckinck-Holmfeld, f. 1808, gift 1829 med Kammerherre Hans Helmuth Lüttichau (1804—1857). Hun døde 91 Aar gl. 1899.

² Selma Henriette Dirckinck-Holmfeld (1806—1845), 1832 gift med Kammerherre, Overførster Nicolaj Jacob v. Jessen (1797—1866). Frk. Selma var Søster til Fru Lüttichau.

Mod til os og foretoge en Spadseretur til en nærliggende lille Skov, hvorfra man har en meget net Udsigt over Thiele Søe og de dertil grændsende Partier. Naar man kommer til Gaarden over Heden fra Randers, skulde man ikke troe, at man befandt sig i Nærheden af saa smukke Situationer, som der gives i den lille Skov med den dertil hørende Dal, og især til-

Skitsebogsblad. Farvelagt.
Med Bemærkning: bruun Lyng, gul Sand. Baggrunden: blaagrøn.

trak de smukke Skrænter ned mod Søen sig min Opmærksomhed, hvoriblandt der er en fremspringende Odde, som kaldes Mirakelstedet, efter et besynderligt Udskred, som der for nogle Aar tilbage fandt Sted, idet en hel Bakke ligesom sank sammen og paa samme Tid blev flyttet længere ud i Søen.

Jeg besaa siden med Forvalteren den gamle Bygning af Tjele, som nu bruges til Lynghus og Kornloft, men som i ældre Tider vist har haft en ganske anden Bestemmelse, da der i den findes en stor og smuk hvælvet Kælder, som uden Tvivl har tjent Munkene til Gemmested for Viin og andre gode Sager. Der har ved denne Bygning i ældre Tider vist været et Taarn, da man endnu kan see Stedet, hvor det muligen har staaet,

og da de Trapper, der nu findes, ere nyere, er det sandsynligt, at der har været en Vindeltrappe. Foruden de massive Mure med Kampestene, blandede med Muursten, er Tagværket af Egetræ ogsaa meget mærkeligt for Constructionen. Samlet med den gamle Fløi, som jeg nylig har omtalt, danne de øvrige Bygninger en Firkant, saaledes at Ladebygningerne og de øvrige til Avlingen hørende Bygninger er udelukkede fra den egentlige Hovedbygning. Jeg blev af Hr. Agier inviteret til at gjøre en Tour om Eftermiddagen til Viskum 1 Miil fra Thiele over Heden, som tilhører en Justitsraad *Juul*, og hvor der skulde være adskilligt at se. Vi begav os paa Veien over den nærmest stygge Hede, men jo længere vi kom frem, blev Heden interessantere, da vi snart kom ned i smaa Dale, snart igjen vare vi højt oppe og havde ypperlige Udsigter, hvor man endog i det Fjerne saae Skove og en Aa, endelig saa vi Viskum ligeledes ligge paa en ganske net Maade paa Siderne begrændset af Hedebacker. Der er ved denne Gaard intet at mærke, uden at den har meget godt Vand og i Overflødighed, en Ting, som mangler Thiele; derimod er Kirken mærkelig for den smagløse Maade, hvorpaa Fruen har oppudset den ved Hjælp af en Mand, Hr. *Wistoft*, som egentlig er Snedker, men som her ogsaa er Maler, idet han har malet Altertavlen, Billedhugger og mange andre Ting her i den nærliggende Skole. Denne Mand har ikke desto mindre selv ved de smagløse Dekorationer, som vist for en Del er Fruens Skyld, et ikke almindeligt Talent, som kunde have fortjent en anden Virkekreds. Justitsraadinden er en meget net gammel Kone med megen Artighed Derimod er hendes Mand den mest originale lille Patron, som jeg endnu har set. Han forener med en stor Tørst efter Vin det dummeste Ansigt og Hoved, jeg har kendt. Den stakkels Mand har ondt ved at finde rede i Tiden, naar han ikke kan regne fra den Tid, Møllerens Barn var i Kirke, en Tildragelse, som han synes at have skænket sin særdeles Opmærksomhed. Da vi besaa Lystskoven, som er et sandt Pulterkammer for Lysthuse og alt Sligt, ledsagede den lille Fyr os, og vi havde nærved en Gang Leilighed til at beundre hans Skarpsindighed. Jeg blev af Fruen indbudet til at gentage mit Besøg, naar jeg igen kom i Egnen, og den lille Herre gentog hendes Ord meget net.

Den 8. Juni

om Eftermiddagen gjorde jeg en Tour med Hr. Agier paa Thiele og Vinge Gods rundt om Thiele eller Langsø, som omtrent var en 3 Miile, for

største Deel meget slet Vei, da man kører op og ned af til Deels temmelig store Hedebakker, hvor egentlig ingen rigtig banet Vei fandtes.

Paa denne Tour saa jeg en Del Plove og Harver forspændte med Stude, som her er noget almindeligt, men ikke saa almindelig vare et Spand af Heste og Stude, som jeg ogsaa mødte. Jeg besøgte paa denne Vei nogle Høie ved den nordøstlige Ende af Søen, igjennem hvilke Kam-

Udsigt mellem Bankerne ved Thiele Sø mod Nordøst.
Farvelagt, den 8. Juni 1830.

merherre Lüttichau en Gang har begyndt at ville aflede Søen, men siden ladet Arbejdet standse. Man har herfra en meget god Udsigt over den hele Sø og de omliggende Marker, Heder og Skove. Disse, som ligge paa den østlige Side af Søen, høre under Thiele Gods og ere tildels meget smukke. Jeg maatte paa den hele Tour, som vi gjorde i Dag, saavel som paa den i Gaar, forundre mig over Hr. A's mageløse Ængstelighed for at kjøre, da han dog ellers er en meget rask Mand.

For første Gang saa jeg et Par af de saakaldte Zigøjnere eller Natmandsfolk, som paa sine Steder strejfe om i Jylland. Dette var en gammel Kone, som syntes at være blind, med et yngre Fruentimmer, som ledte hende. De var begge iført ganske artige Kostumer uden dog at være

meget forskellige for de her i Egnen brugelige. Den ældre havde et Slags Hovedbedækning af et rødt Tørklæde samt en rødlig Kofte, som hun for Mageligheds Skyld havde opkiltet. Den yngre, noget mørkere klædt, havde ligeledes et Tørklæde over Hovedet, en stor Byldt i Form af Randsel paa Ryggen, samt et lignende Gjemme foran. Begge bare de dygtige Stokke, hvorpaa de ret godt støttede sig, idet de i en jævn Gang stege op af den bakkede Vej. Da de saaledes vare paa en Højde, jeg derimod noget lavere, gave de, som de saaledes vandrede hen mod den nedgaaende Sol, et ganske artigt Billede, som i denne Hedeegn havde noget karakteristisk. Da vi kom dem nærmere, bemærkede vi, at de i Stedet for af en Hund bleve fulgte af et lille rødt Lam, som havde et rødt Baand om Halsen. Det var maaske en Foræring eller det omvendte. Jeg kunde have haft stor Lyst til at tegne disse mørke Figurer, noget, som dog ikke lod sig gjøre, da de vist vilde have troet at have med en gal Mand at bestille.

Jeg tilbragte denne Aften hos Forvalteren, hvis Kone jeg ikke kan rose for Proprietet [∩: Properhed].

Den 9.

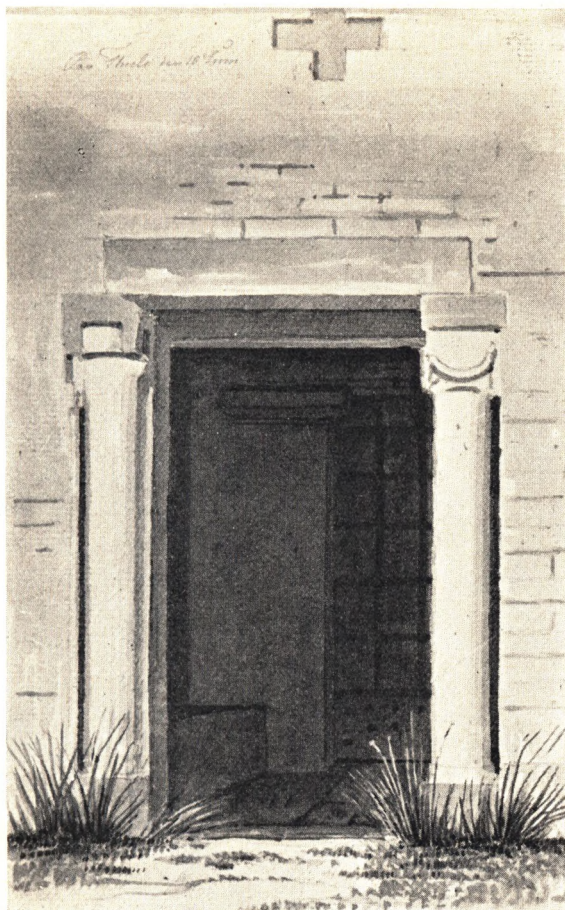
Vejret var i Dag for en Deel Skyld i, at jeg ingen lang Tur foretog mig udenfor Gaarden; efter om Formiddagen at have tegnet noget gjorde jeg om Eftermiddagen en Visite til Thieles Forpagter, Hr. *Pind*, som er en djærv Jyde af første Kaliber. Hans Datter er gift med en Greve *Scheel*¹ til Gammel Estrup. Hr. Pind er den Mand, der af og til selv kan gøre denne sin Svigersøn betydelige Presenter.

Den 10.

Det har i Dag, skjøndt godt Vejr, været en mager Dag. Jeg har intet tegnet af Betydning, men i Formiddag lært, hvordan det er at vade igjennem en Hede, idet jeg gjorde en Tour med Forvalter Agier til det saakaldte Mirakelsted. Lüttichau kom fra Aarhus, og hans Ankomst har ikke gjort mig Opholdet her behageligere, skjøndt han anmodede mig om at forlænge mit Ophold paa Thiele. I Eftermiddag gjorde vi Alle en Tour til Thiele Mølle og langs med Søen. Lüttichaus Adfærd i hans Huus svarer fuldkommen til det Begreb, jeg har gjort mig om ham, da han endnu var i Kjøbenhavn. Han er alligevel en besindig Mand, som

¹ Lensgreve Christen Scheel, gift 1826 med Christiane Pind (1795—1855).

gjerne vil indrette Alt paa hans Gods paa det bedste. Godset skal nu, da det er gjældfrit, indbringe ham omtrent 4000 Rdl. netto, en Sum, som her i Egnen er temmelig betydelig.

Thiele, den 10. Juni.

Den 11. Juni.

Om Eftermiddagen forlod jeg Thiele, hvor jeg i det Hele taget havde befundet mig meget vel, da Damerne saa vel som L. havde gjort alt muligt for at gjøre mig mit Ophold hos dem saa behageligt som muligt og

fortsatte Vejen af en ganske net Egn til Viborg, hvor jeg ankom omtrent Kl. 7 i meget smukt Vejr.

I Viborg træffer Rørbye Bekendte, nemlig Baron Bretton og Frue¹, i hvis Hjem han tilbringer Aftenen sammen med den Viborg-Rektor Fr. Hasselbalch², »en behagelig Mand med fuldkommen Udseende af en Pædagog«.

Næste Dag besøges bl. a. Assessor Bruun³ og Stiftamtmand Schönheyder⁴ paa Asmild Kloster, og efter Middagen hos Brettons beses Domkirken, som Rørbye finder »fuldkommen at svare til min Forventning. Der hersker i denne Kirke en Renhed i Stilen, hvortil dens Mangel paa Pulpiturer ikke bidrager lidet«.

Vi forbigaar Skildringen af Kirken, der slutter:

Der findes desuden i Domkirken et godt Orgel, hvorpaa efter en Gra-verkarls Udsagn, da vi hørte det blive spilt, Organisten forstod at »pri-vilere fælt rart«.

Hvad Byen angaaer, da er den efter Alles Mening meget forarmet, til-deels som Følge af Snapstingets Aftagen. De i Byen værende Embeds-mænd og den lærde Skole skal nu blot være det eneste, der holder den. Der findes foruden Domkirken endnu 2 Kirker, den ene, som kaldes Søndre Sogns Kirke, bliver endnu benyttet og har sin Menighed, den anden, Nørre Sogns, derimod var man ifærd med at nedbryde. Jeg saa endnu Koret, som var smukt krydshvælv, det øvrige var alt uden Tag. Denne Kirke, hvortil der i ældre Tider har hørt et Graabrødre-Kloster, var den første i Danmark, hvor Reformationen blev prædikeret; den har som alle Kirker her en prodominerende Beliggenhed. Jeg saa ogsaa idag en Torve-dag i Viborg⁵, hvor de fornemste Artikler vare foruden Fødevarer, Lyng-

¹ Baron, Landsoverretsassessor i Viborg, senere Højesteretsassessor, Kammerherre, Ge-hejmekonferensraad Fred. Emil Bretton (1799—1878) g. m. Ernestine, f. Langreuter (1804—1879).

² Frederik Deichmann Hasselbalch (1779—1860), 1814—1841 Rektor i Viborg.

³ Peter Daniel Bruun (1796—1864), Landsoverretsassessor, senere Højesteretsassessor, Præsident i jysk Stændersamling og Medlem af Landstinget.

⁴ Johan Franciscus Gottlieb Schönheyder (1773—1847). N. L. Höyen, som et Par Maa-neder senere besøgte Asmild Kloster, fortæller i Breve til sin Hustru (Ussing II, S. 49 og 55) om Schönheyders. Jvf. Daniel Bruun »Slægts- og Barndoms minder fra Viborg-Egnen«, Kbh. 1925.

⁵ Rørbye udstillede 1831 sit Maleri »En Torvedag i Viborg« (40×28), der købtes af Kunstforeningen. Gengivet Side 30.

tørv, Træskoe og Jydepotter. Jeg drak for første Gang paa min Reise om Aftenen Thevand uden at have det mindste Selskab. Da man bragte mig noget ypperligt Smør, kom jeg endmere til at tænke paa Hjemmet

Viborg, Juni 30. Farvelagt.
Sceneriet benyttet til »En Torvedag i Viborg«.

og min gode Moder, der dog saa gjerne holder en lille Tale for noget saadant hjemme. Til imorgen er jeg inviteret af Bretton til at gjøre en Tour med dem til Hald; jeg frygter den kunde let gaae glip, da det for et Øjeblik siden plask-regnede, og Himmelen med er graae.

Den 13. Juni.

Det har i Dag været en munter Dag for mig. Veiret forandrede sig fordelagtigt fra igaar, og jeg fik ikke nogen Grund til Klage. Da jeg om

En Torvedag i Viborg. Maleri. Udstillet 1831.
Købt af Kunstforeningen. Tilhører Konferensraadinde Reisz.

Morgenen havde drukket mit Thevand, som her just ikke var synderlig godt og ved samme Leilighed tænkt en Smule paa, hvorledes vel det paa denne Tid kunde see ud hjemme, om John og Elise¹ vel ogsaa paraderede

¹ Rørbyes Søkende, John Rørbye, Læge, (1801—1874), Korpsstabslæge, Professor, Etatsraad. Elise Rørbye (1798—1867), død ugift.

ved Caffebordet, gik jeg hen at hente Nøglen til Domkirken hos Graveren, hvorom jeg igaar havde gjort Aftale, og tegnede der et Par Timer. Da Guds-tjenesten begyndte, holdt jeg op og efter at have gjort Hr. Organistens Bekjendtskab gik jeg til den Søndre Sogns Kirke, som jeg endnu ikke havde seet for Inden. Jeg fandt en ret smuk Kirke med godt krydshvælvede Buer, paa de blaaemalede Stole var malet Syschetter af Bibelen, og Orgelet var temmelig haardt i Tonen, men Sangen ikke saa heel gal. Da jeg ønskede at høre det smukke Orgel i Domkirken i heele sin Kraft, gik jeg igjen tilbage og fandt mig paa en Maade skuffet, da Organisten just ikke trakterede det, som jeg havde ventet, især forekom hans Forslag og Præluderen mig meget smagløs, Drengenes Sang forværrede det endnu mere, da een endog udmærkede sig paa den mest skjærende Maade. Hr. Pastor Ursins¹ Messen var noget nær, hvad jeg havde ventet; han synes ikke at være synderlig musikalsk. Jeg forlod Kirken, hvor der idag var Communion, hvortil især simplere Folk havde indfundet sig og gik hjem for at bestille Befordring til næste Dags Morgen.

Kl. 12 kom Baron Bretton for at afhente mig. Jeg gjorde først en Visite med ham til Stiftamtmand *Schönheyder*, en meget galant og artig Mand, og gjorde her en lille Buk, idet jeg hele Tiden titulerede hans Søster Frue, noget hvori jeg dog stod til at undskylde, da jeg ikke kendte en eneste af Familien.

Siden besøgte vi Rektor Hasselbalch i hans Huus, hvor jeg traf ham at være den samme godlidende Mand, som han ved første Øjekast havde forekommet mig, hans Kone af et just ikke kjønt og temmelig koparret Udseende har en ganske rask Figur og et meget munter og ligefrem Væsen. Da jeg kom paa Tale om Faye, beklagede han meget hans Uheld med hans Børn og nu med Vilhelms Sygdom. Han roste ham som et dueligt Menneske med gode Anlæg. Jeg blev af Rektoren inviteret til at tilbringe Aftenen i hans Familie efter først at have gjort den omtalte Tour til Hald, hvortil han og hans Kone i Rektorens egen Vogn vilde køre os.

Hos Breton spiste jeg til Middag (jeg besaa først i Kirken en vis General Daa's² smukt drevne Messingkiste, som Stiftamtmanden havde gjort os opmærksom paa) og kørte derpaa med de 2 Familier til Hald. Paa Vejen traf vi Etatsraad *Schiønning*³ og Assessor *Haxthausen*⁴, som havde

¹ M. R. K. Ursin (1795—1855), den bekendte Forfatter af »Stiftsstadens Viborg«.

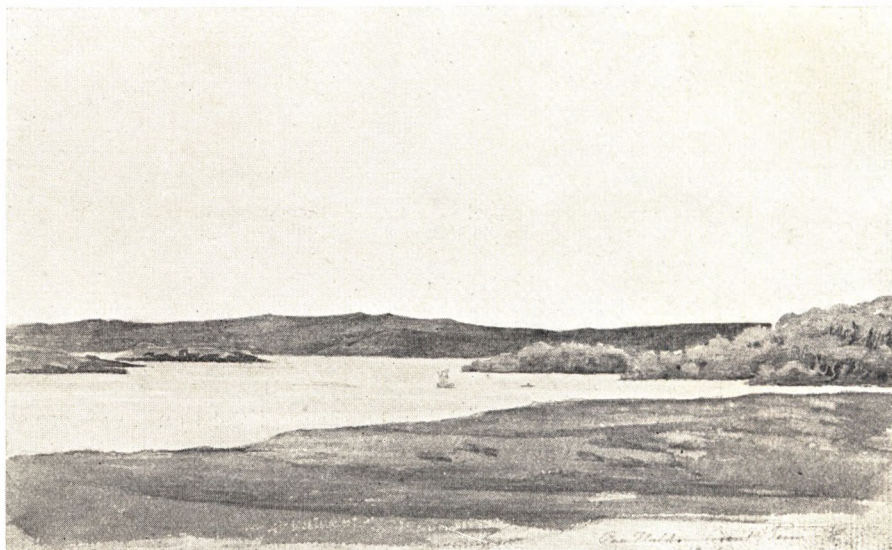
² Generalmajor Gregers Daa til Hald (1658, faldt ved Gadebusch 1712).

³ Justitiarius i Viborg Landsoverret Niels Leth Schiønning (1783—1862).

⁴ Christian Holger Ludvig Haxthausen (1801—1860), fra 1828 Assessor ved Viborg Landsoverret, senere Kammerherre.

bestemt den samme Tour, ved hvilken Lejlighed jeg ogsaa gjorde deres Bekendtskab.

Hald overgik min Forventning, idet jeg der fandt Alt det forenet, som man kunde ønske sig paa et saa lille Strøg — den smukke Sø er omkrandet af Skov, Marker og paa den ene Side af en mørk Hedebakke, som just ikke tager sig ilde ud. Da vi betragtede det hele ypperlige Partie,

Paa Hald, den 13. Juni 1830. Farvelagt.

som laae udfoldet for os, blev Søen end mere interessant ved et Par Baade fra Gaarden, som sejlede frem og tilbage, opfyldte med Damer og Herrer af den Molkiske [Moltke'ske] og andre Familier. Der er en meget smuk Spadseretur fra den herværende Mølle langs op ad en lille Dal, ypperlig bevoxet med forskellige maleriske Træer, som tildels hælde ud over den dybere rislende Bæk.

Vi drak The paa et Sted, hvorfra vi havde en smuk Udsigt og efterat vi havde beseet den anden Del af Søbredde, hvoraf der slynger sig en smuk Stiie fort, begave vi os paa Hjemvejen, da Etatsraaden og Haxthausen vilde et andet Sted hen. Vi kom forbie den nuværende Bygning paa Hald, som er den 3., der her har staaet, da begge de andre, som vare nærmere Søen, nu ere aldeles ødelagte. Af den ene seer man endnu Rui-

nerne. Ved den nuværende er intet mærkeligt. Den temmelig gode Vej førte os, skøndt et Uvejr, som siden brød løs, hele Tiden truede os, tørre til Byen, hvor vi steg af hos Rektoren. Jeg traf her Byens Provst, Hr. *Schiødte*¹, og Søster, med hvem jeg gjorde Bekendtskab.

Da jeg om Aftenen ytrede, at jeg vilde paa Vejen til Skive bese de i Mønsted og Daubjerg værende Kalkgruber, blev jeg af Rectoren tilbuden et Brev til Præsten der paa Stedet, Hr. Friis, som jeg naturligviis modtog. Da vi havde spiiet, tog jeg Afsked fra disse meget artige Familier og begav mig hjem for næste Dag at tiltræde Reisen.

Den 14. Juni.

Jeg forlod Viborg i meget godt Veir omtrent Kl. 7, vel tilfreds med den gode Modtagelse, jeg der havde nydt. Havde jeg bleven der idag, skulde jeg end nøjere have lært Familierne at kjende, da jeg var indbuden til Middag hos Assessor Schönheyder² paa Asmild; men da jeg i Skive ventede Oncels Befordring, fortsatte jeg Veien ad Daubjerg meget vel tilfreds. Jeg maa i Forbigaaende blot bemærke, at hos Hr. Brøndum i Viborg fandt jeg vel alle Ting meget simpelt, Sengen endog lidet malproper, men Betalingen meget billig. Da jeg nu kjørte i denne saa berømte Egn, kunde jeg ikke andet end finde den en Smule tør, da det eneste levende paa lange Strækninger blot var Faarene og deres Hyrder, dog blev Øjet ikke destomindre moret ved at komme op paa Høider og derfra oversee store Strækninger besaaede med utallige Kjæmpehøie, alt Levninger fra Oltiden. Omtrent 1 Miil fra Mønsted kunde man alt see Røgen af de derværende Kalkovne, da det fra de Høider, hvorpaa jeg befandt mig, syntes at ligge paa en lavere Slette. Efter at have gjort adskillige Sving med Veien kom jeg endelig igjennem den yderst slette Bondebye Mønsted til de derved værende Gruber, hvis Nedgang har Form af en Tragt. Jeg steg ned af en Trappe dannet af Kalksteen, lagte i den bløde Sand, til den snævre Indgang, hvor jeg fik et tændt Lys i Haanden. Alle Vegne, hvor jeg i denne Dybde mødte en Arbeider, blev jeg hilset med det paa dette Sted næsten rædsomme: Velkommen, hvorpaa Enhver fortsatte sin Dont og lod mig fra den ene til den anden immer ledsage dybere ind. I Begyndelsen, naar man kommer ned, bliver man ligesom blind, idet de forskjellige smaae Lys blot oplyse de snævre og mørke Gange; men naar

¹ Lauritz Schjødte (f. 1792, død i Karlsbad 1843 ved i Vildelse at styrte ud fra et Vindue).

² Frederik August Schönheyder (1801—1886).

man har været der en føje Tid, forsvinder Blindheden, og man seer klart de forskellige Lag af Kalksteen og Flint.

Gangene er neppe 2½ Alen høje og omtrent lige saa brede. Paa Siderne opstable man Flintestenene, deels for ikke at bringe dem op, deels for at understøtte Hvælvingerne. Disse Flintesteen og det smaa Grus kalder man Maur; den dominerende Kouleur er en Art guulgraa foraarsaget ved Fugtigheden. Af og til ser man ogsaa en Art Sidegange, hvor man har begyndt at hugge ind men igjen opgivet det, formodentlig deels fordi Massen der ikke var saa riig, deels blive de ogsaa undertiden drevne tilbage af tilstrømmende Vand. Disse Gange kaldes Kauer og den virkelige raae Kalks[t]een Blende. Da jeg havde vandret et temmelig Stykke fort under Jorden, tildeels med en hemmelig Gysen, vendte jeg tilbage og lod mig underrette noget nøjere om Alt. Jeg blev viist det Sted, hvor en Mand for føye Tid siden var bleven levende begravet og hørte med Forundring Arbeidernes og Arbeiderindernes flegmatiske Ytring: at hans Skjæbne var bestemt og hans Tid kommen.¹

Da jeg havde opholdt mig her og ved de omliggende Ovne, hvor man brænder Steenen til Kalk ved Hjælp af Lyng, begave vi os ad en temmelig vildsom Vei igjennem lavt Krat og Hedebakker til Daubjerg, hvor jeg hos Præsten² afleverede mit Brev. Han var en midaldrende Mand af en tilsyneladende fast Caracteer og megen Dømmekraft. Da jeg hos ham var bleven gæstfri modtaget, havde han den Godhed selv at ledsage mig til en nærliggende Grube, hvor jeg steg ned ledsaget af Præstens yngste Søn, som tillige med mig fik et tændt langt Lys, og een af Arbeiderinderne, som viiste os Veien. Da der netop ikke blev arbejdet denne Dag i Gruben, kunde jeg bedre undersøge Alt, da jeg nu endydermere gjorde det roligere end ved den første.

Efterat jeg havde seet Daubjerg Kirke, som ligger høit over Byen, forlod jeg Daubjerg og reiste til Skive, hvor jeg først ankom efter at have seet en heel Deel Hede uden nogen Beboer og være bleven overfalden af et dygtigt Hagel og Regnveir, hvilket jeg hidindtil endnu ikke havde seet paa Heden. Da jeg havde spiiist til Middag i Skive hos Madame Dige og der truffet Befordring, sendt fra Canseliraad Rummelhoff³ i Nykøbing,

¹ Om Ulykkerne ved Kalkgruberne i Daubjærg og Mønsted, se Jeppe Aakjær »Langs Karupaaens Bred«, 1929, Side 60—61.

² Chr. Michael Rottbøll Friis (1773—1843).

³ Joh. Chr. Henrik Rummelhoff (1788—1858), Byfoged og Byskriver i Nykøbing M.

fortsatte jeg Veien til Salling Sund, idet jeg sad meget magelig i en Doctorstol. Vi passerede det temmelig brede Sund i en flad Færge, roet af 4 Karle, og kom til Nykiøbing, hvor jeg steg af hos Cancelliraaden og blev meget vel modtaget. Jeg tilbragte Natten her og blev rolig til næste Morgen, omendskjøndt Fayes Kusk meget ønskede endnu i Aften at kunne føre mig til Thisted. Hr. Cancelliraaden lod for mig at være en

Vilsund ved Limfjorden, den 15. Juni 1830. Farvelagt.

god Embedsmand, noget han dog selv vidste at sætte Priis paa; han har gjort meget for Træplantning i hans Jurisdiction. Denne hele Dag havde jeg tilbragt i megen Activitet, da jeg havde seet disse fra Oldtiden saa berømte Stæder i Viborg Amt, Finderup alene undtagen, som laae noget langt af Veien, og hvorved der nu intet mærkeligt skal være, da Laden er aldeles forsvunden, og paa det Sted, hvor den har staaet, nu er opreist et Klokketaarn. Ved Salling Sund er der ikke meget malerisk, det Særegne ved et Færgested og de smukke Skrænter ved Limfjorden alene undtagne.

Nykiøbing er en venlig lille Bye med adskillige Plantninger, og den saavel som heele Morsø synes at bebude Velstand. Man mærker strax ved Indtrædelsen i Thisted Amt en stor Forandring fra Hedestræknin-

gerne i Viborg Amt, som ytrer sig deels ved de ypperlige Veie, deels ved Markernes bedre Dyrkning og Huusenes bedre Udseende.

Den 15. Juni

om Morgenen forlod jeg Nykiøbing og reiste over Morsøe til Vil-Sund, hvorfra man kan oversee en stor Deel af Limfiorden og Thisted. Efter at være passeret Sundet i meget smukt Veir og i føie Tid, da det er meget smalt, fortsatte jeg Veien til Thisted, som jeg i kort Tid tilbagelagde, man kjører her nemlig som paa Stuegulvet, og allevegne ser man Arbeidende paa Veien, som afpudsede den, en Følge af Kongens nære Ankomst. Omtrent Kl. 12 kom jeg til Thisted og fandt Tante, Nany og Wilhelm ene hjemme. Oncel, Emil og Vigo vare fraværende¹. Jeg blev superb modtaget og fandt mig strax som hiemme. Tante er den bedste Moder, men imod W. alt for øm, hun fordærver den delvis sygelige og sære Person med altfor megen Godhed. Om Eftermiddagen gjorde jeg med de øvrige Visite til Doctor Wittendorfs², hvor jeg ogsaa fik Moders 3 Halvsystre at see, som opholde dem i Thisted. Oncel kom mod Aften hiem, og han synes bestandig den Gamle uden nogen tilsyneladende Forandring. Da heele Huuset er i Oprør for Kongen, som skal logere her, fik jeg Emiels Værelser, hvor jeg nu har indrettet mig. Jeg har ogsaa hos Oncel i Dag seet Oncel Georg³, der blot har lidet tilfælles med Fader; han er meget større og robustere, forresten en aaben Mand.

Den 17. [skal formentlig være den 16.]

gjorde jeg om Formiddagen en Tour omkring i den herværende Plantage med Oncel; man seer alle Slags indenlandske Træer kan trives i Thye, da her er den frodigste Væxt. Det heele Anlæg geraader virkelig

¹ Amtmand over Thisted Amt, Gerhard Faye (1760—1845), var gift med en Søster til Rørbyes Moder, Karen Christiane (Kassa) Faye, født Stockfleth (1775—1858). Af deres seks Børn nævnes i Dagbogen: Andreas Emil Stockfleth Faye (1796—1842), exam. jur. Overkrigskommissær, Vejnspektør i Thisted Amt, senere Byskriver i Thisted, Herredsskriver i Hillerslev og Hindborg Herreder. Nanny Margrethe Christine (1797—1886), Carl Viggo Vexelsen (1804—1871), exam. jur. Sandflugtskommissær. Eckardt Wilhelm August (1814—1830), død som Skoledicipel.

² Anton Ivar Wittendorf (1786—1853), fra 1815 Distriktskirurg i Thisted, Krigsraad.

³ Georg Flemming Rørbye (1769—1846) Kaptajn og, fra Branddirektørstillingens Oprettelse i 1800 til sin Død, Branddirektør i Thisted Amt, fra 1817 tillige Strandingskommissær.

Oncel til stor Hæder, saavel fra Umagens som Smagens Side. Han gider ogsaa gjerne berørt, hvad der staar i Forbindelse hermed, da han altid har interesseret sig meget for Thye. Der var Marked her idag, og jeg fik ved den Leilighed en Del Bønder fra Omegnen at see, hvoraf i Særdeleshed Fruentimmernes Hovedpynt behagede mig. Da det var daarligt Veir, var Markedet imidlertid lidet.

Ved Limfjorden. Farvelagt.

Wilhelm er ret et forkjælet Barn, og man kan næsten ærgre sig over hans afskyelige Særheder, som han især lader gaae ud over hans Moder, der ikke veed, hvor godt hun vil gjøre ham det.

Den 18. Juni. [formentlig 17. Juni].

Oncel vilde idag viise mig nogle af Thistedes Egenheder; til den Ende førte han mig først ind i Kirken, der her er ligesaa smagløst decoreret som paa mange andre Steder. Nogle slette Poulpitour-Stole, et slet gjort Skib, ophængt lige midt i Kirken, og en Deel Epitafier fordærve de ellers ikke stygge Krydshvælvinger. Fra uden er Kirken godt vedligeholdt. Kirkegaarden er ikke stort andet end en Vænge, man seer neppe alle Grave. Man har herfra en smuk Udsigt over Limfjorden og en Del af

Byen. Han førte mig fra Kirken til en Mølle, der ligger paa en Banke, frit over Byen, en ypperlig Udsigt, hvorfra man seer Thisted ligge forneden og Limfiorden med alle sine smukke Landtoninger og Odder. Ved at komme her fik Oncel Leilighed til at hjælpe Mølleren ved et Laan paa hans Mølle, da en Deel af Pengene vare ham opsagte og den stakkels Mand ikke saa Udveie til at tilveiebringe dem. Det glædede mig meget, at jeg var Aarsag i, at Oncel blev underrettet herom.

Jeg saa siden Cancelliraad Lützhøft¹, Byens Foged. Han lignede fuldkommen det Begreb, jeg kunde gjøre mig om en lille Tyrk eller Jøde i Negligé. Han var nemlig iført en karmoisinrød Snorefrakke og havde dygtigt Skjæg. Han synes at være et Vreulehoved. Han vilde gjøre Æreportene een himmelblaae, een askegraae, forat Kongen ikke skulde troe, man brugte den samme ved hans Udkjørsel af Byen som ved hans Ankomst.

Oncel forelæste mig siden hjemme nogle Capitler af hans Panurgia², noget han saa gjerne gider underholdt sig om. *Oncel*, *Nany* og *jeg* maatte om Eftermiddagen skjere Citroner for Tante.

Den 18. Junii

var en temmelig flau Dag, da Veiret var koldt og stormende; jeg kunde derfor ikke komme synderlig ud, og Opholdet hjemme hos Oncels kjeder mig for W's sære Væsen mod hans Familie, det morer mig dog meget at tale med Oncel. Vi gjorde om Eftermiddagen Visite hos Cancelliraad Toft³, Kammerraad Caroc⁴ og Hr. Consul Lund. I de to første fandt jeg, som man kan dømme første Gang, meget nette og selskabelige Familier. Hr. Consulen traf vi ikke hjemme, derimod hans tykke, meget lattermilde Kone. Kammerraad C. har af Byen Thisted megen Fortjeneste for den smukke Have, han her har anlagt. Han syntes at have opelsket den med en særdeles Interesse. Da jeg endnu næsten Intet har tegnet, begynder Opholdet her at falde mig lidet kiedsommeligt. Jeg haaber imidlertid, at Emiels Ankomst vil for en Deel raade Bod derpaa.

¹ Jes Lützhøft, Byfoged i Thisted 1811 til sin Død 1838.

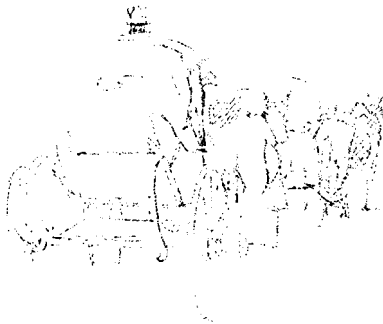
² *Panurgia*. En filosofisk og poetisk Mythe I—II, Kbh. 1823 (Amtmand og Ridder Gerhard Fayses litteraire Arbejder, 4 Dele, 3die og 4de D.). Faye var Ven med St. St. Blicher, jvf. Aakjær »Steen Steensen Blichers Livstragedie« I, Side 180 ff.

³ Peter Georg Nicolai Toft (1784—1832) Overretsprokurator, Byskriver i Thisted.

⁴ Chr. Caroc (1788—1859) Amtsforsvalter i Thisted 1814—1841.

Den 19. Juni.

Comedien begynder at gaae for sig¹. Det ridende Cor, bestaaende af een Leutenant, en Fændrik, 2 Trompetere og 18 Mand, begyndte i Dag deres Exersitie, den heele Dag fra om Morgenen tidlig havde allerede Trompeteren, for at øve sig og sin stædige Hest, redet op og ned af Byens Gader, idet han af og til blæste Appel og Parademarsch i et dygtigt Regnvejr. Emiel kom i Dag fra Aalborg og berettede alt angaaende Kongens Ankomst.

Skitsebogsblad. 20. Juni.

Den 20de.

Emiel og jeg fulgte i Dag Oncel og Kammerraad Caroc paa Vejen, da de reiste for at møde Kongen. Paa vores Tilbagetour toge vi uden Mærkeligheder om Kølbygaard til Hr. Schønau, hvor vi drak Kaffe. Jeg har paa denne Tour for første Gang seet et Slags Sandklitte dog tildeels bevoxet med Græs og Planter. Om Eftermiddagen øvede Borgervæbningen, det ridende Corps samt Sprøitefolkene sig, hvilke Eksercitier for mig vare noget ganske nyt og meget morsomt. Det syntes næsten at have været en Prøve paa Komedien i Ravnekrog. Det komiske blev i Særdeleshed forøget ved de forskellige Dragter og den yderst slette Janitschar-Musique.

Jeg gjorde idag Bekjendtskab med Frøkerne Holst, hvoraf E. er forlovet med den ene, som er en meget net og takkelig Pige.² Viggo er nu

¹ Til supplerende Sammenligning kan henvises til en Skildring af Frederik VI's Besøg i Skive 1828, som findes i Jeppe Aakjærs »Konge, Adel og andre Sallingboer«, 1930, Side 18—27.

² Nicoline Severine Holst (1809—1880) blev 1832 gift med Emil Faye (1796—1842) se Side 36.

ogsaa kommen hjem, og han synes virkelig at vinde ved daglig Omgang, da han hjemme er roligere og bevæger ikke sit Legeme paa den utækkelige Maade, som naar han er blandt Fremmede.

Den 21de Juni.

En meget urolig Dag i Thisted; allerede fra den tidlige Morgenstund saae man Folk fra Landet at strømme til Byen for at see Kongens An-

Skitsebogsblad. Thisted 20 Juni. Farvelagt.
Benyttet til Raderingen •Erindring fra Thisted 20. Juni.

komst, og hvad der i denne Anledning var foranstaltet. Jeg for min Part havde nok med at arrangere Oncels Port med Grønt og Krandsse for at gjøre det en Smule festligt. Huuset var for Resten alt i stor Virksomhed, da der foruden Kongen endnu skulde indlogeres Major Abrahamson og en Deel Tjenere. Imod Middag forlod Byens Embedsmænd og det ridende Corps Byen for at modtage Kongen 2 Miile fra Byen, da imidlertid Borgervæbningen, der i Dag virkelig havde faaet et meget anstændigt Udseende, trak op og besatte Posterne. Kl. omtrent 6 forkyndte Klokkernes Ringen, at Kongen nærmede sig, hvorpaa alle fra Omegnen samlede Præster og de tilbageblevne Embedsmænd og Honoratiores af Byen samlede sig i og udenfor Oncels Port for at complimentere ham. Under Kanonade og disharmonisk Musikque steg han tillige med Prindsen ud af Vognen og førte Tante, der tillige med os andre stod i Porten, ind i Stuen, hvorpaa han, efter nogle enkelte Forespørgsler, gik ind i de til ham

bestemte Værelser. Efter at have taget alt i Byen i Øiesyn, gik han til Sengs. Vi andre derimod besaa Byens Illumination og Carocs illumine-rede Hauge, hvor Janitscharmusiken igen døvede vore Øren. Nogle Beg-fakler, som Emiel havde bragt med sig fra Aalborg, gjorde udenfor hans Hus en prægtig Parade for Thyboerne, der før ikke havde seet noget saadant. Jeg har idag Formiddag ogsaa gjort Bekendtskab med de øvrige Familier i Byen, som jeg endnu ikke kendte og saaledes faaet et total

Forberedelse til Kongemodtagelsen i Thisted.

Begreb om Thisted, der i det Heele staar over det, jeg havde, før jeg kom hertil.

Der udbredte sig strax efter Kongens Ankomst et Rygte, der siden stadfæstedes, og som opvakte stor Uvilje, nemlig: at Major Abrahamson¹ havde paa Veien ved et Skiftested, hvor det ikke syntes ham at gaae gesvindt nok, paa en oprørende Maade trukket blank og saaret en Bonde, idet han ved et Hug splittede hans Kiøle i Ryggen og afhuggede ved et andet Hug Tommelfingeren paa en anden, der ikke havde det Held at have noget, der kunde afbøde Hugget. Den armè Mand maatte tie stille,

¹ Joseph Nicolai Benjamin Abrahamson (1789—1847), den højt ansete Organisator af den militære Højskole og Forkæmper for den indbyrdes Undervisning. Han adledes 1827 og var ved sin Død Oberst, Kammerherre og Dr. phil. h. c. ved Königsbergs Universitet. Med al sin Dygtighed var han en vanskelig Herre. Adolf Fibiger kalder ham »den hovmodige, boldne Korsridder«, jvf. »Museum«, 1894, I, Side 145.

da man havde formeent ham Adgang til Kongen, der vist ikke vilde have billiget en saa skammelig Adfærd.

Den 22de Juni

om Morgenen Kl. 7 afreiste Kongen efter først at have givet Audiens, og en heel Deel Mennesker ledsagede ham; saavel ved hans Udfart af Byen som ved hans Ankomst maatte han passere igennem Æreporte, som syntes mig noget magre og smagløse; de vare næsten det eneste, hvorpaa der kunde udsættes noget, da alt forresten gik meget net til.

Skitsebogsblad, farvelagt. Thisted 22. Juni.

Kongen forærede Oncel en guul Daase [o: Gulddaase] med 4 temmelig store Diamanter, samt bevidnede Tante sin særdeles Tilfredshed og Taknemlighed for hendes Uleilighed, noget hun og virkelig havde fortjent, da alt var anordnet paa det netteste med stor Umage fra hendes og Alles Side. For en Deel af Nysgjerrighed gjorde næsten alle Byens Damer efter Kongens Afreise Visite hos Tante, og den heele Dag blev ved dette og lignende tilbragt ret behagelig. Jeg havde om Aftenen den Fornøjelse at følge Jfr. Lovise hjem, da hun havde tilbragt Aftenen hos Tante. Hun forekommer mig at være den netteste af alle Thisted-Piger.

Den 23. Juni.

Emiel har ved at vælte paa Veien fra Westervig til Ag[g]er forslaaet sit Been. Hos Oncel, som bragte denne Efterretning, blev det taget med mere Forstand end hos Tante, der strax vilde afsted, da hun foreslilte sig Tingen som yderst farlig. Amtmand Graae¹, der kom med Oncel, har tilbragt Natten her og [er] igjen afreist. Han er vist en fiffig Mand med en

¹ Jens Andersen Graah (1787 – 1873), Amtmand i Hjørring 1822, Kammerherre og Amtmand i Præstø Amt 1836, Stiftamtmand i Aarhus Stift 1843. Hans Portræt, tilhørende Raadhuset i Hjørring, maltes ca. 1838 af Chr. Købke (Krohn's Fortegnelse Nr. 122), en Tegning til Billedet ejes af Ingeniør J. Rump (Karl Madsen: Tegninger af Christen Købke, Kbh. 1929), en anden Tegning tilhørte Jernstøber K. Brandt og solgtes paa dennes Auktion April 1930.

lille Ræv bag Øret, noget, som i det mindste hans Ansigt bebuder. Ved Opholdet paa Teglgaarden hos Hr. Oberauditeur Fischer¹ har Abrahamson igjen viist sig som en uopdragen Tølper. Dagen i Forveien havde han meget ømfindelig fornærmet Cancelliraad Toft i Anledning af Protocollernes Revidering. Man ytrer sig her i Almindelighed meget ufordelagtig om ham. I Eftermiddag er Nany, Jomfru Holst og Vigo reiste til Westervig for at see og om mulig pleie Emiel.

24. Juni.

Jeg kommer paa nogen Tid til at opgive mine smaae Formiddagstouere, hvorved jeg dog gjerne fandt noget at tegne, da det er Emiels og Tantes særdeles Ønske, at jeg skulde male Oncel, han selv synes ikke heller at være uvillig. Det kunde blive et net gammelt Hoved, men jeg frygter, at jeg har altfor megen Uroe paa mig til at gjøre det godt, imidlertid bliver jeg vel nødt til at anstrenge mig en Smule, i det mindste for ikke at have Skam deraf.

Der var idag Selskab her, hvorved alt vidnede om Tantes gode Anordning; blandt Giæsterne var største Deel gamle Fruentimmer, de unge vare af mindre godt Udseende, nogle enkelte undtagne. Mandfolkene vare meget faae, som jeg troer som oftest skal være Tilfælde i mindre Byer. Det var temmelig flaut med Conversationen, hvad der dog hjalp betydelig derved var Oncel, Betzy² og Tantes bedre Talegaver, hvoraf B. endnu bestandig besidder sit gamle Humeur og kan af og til ogsaa være en Smule plat, noget hun dog ofte lader gaae til Yderlighed, især naar Tante kommer til at hielpe hende. Oncel havde det Galanteri ved Bordet at drikke min Moders og Søskenes Skaal, saa vel som om Aftenen at erindre Athalies³ Geburtsdag. Man veed i det Heele ikke, hvor godt man vil gjøre mig det, og jeg kunde ikke være bedre hjemme; Oncel gefaller mig overordentlig ved sin store Godmodighed og Tante ved hendes forekommende Væsen; enhver af de andre synes ogsaa gjerne at see mig, blot med W. har jeg undertiden noget at tale som en Følge af hans Urimeligheder, hvortil jeg ikke kan tie stille. Jeg har selv i Dag holdt mig ganske god, og min Helbred synes i det Hele at have vundet betydelig, jeg troer tildeels en Følge af Afvexlingerne og det gode Humeur, jeg i den senere

¹ Christian Fischer (1784—1843) Overauditor 1816.

² Lyna Elisabeth Faye (1798—1883).

³ Rørbyes Søster, Ida Athalia, senere Fru West.

Tid har haft; var det ikke for ikke at spille Tiden, vilde jeg befinde mig meget vel ved aarlig at gjøre en lignende Reise, det forbyder imidlertid min Pung paa en bestemt Maade, og jeg kommer vel til at adlyde skjøndt med en sur Mine.

Den 25.

Jeg er idag begyndt paa Oncels Portrait¹; men da han havde faaet et Brev fra Westervig, hvori Emiels Sygdom skildredes som betænkelig, kommer jeg nok til at følge ham imorgen for at undgaa at gjøre Tante bekendt med den virkelige Aarsag til hans Reise og ej give hende Anledning til at ængste sig paa hendes sædvanlige Maade. Med Wilhelm er hendes Skrupler næsten ikke til at holde ud; det vilde være en sand Plage bestandig at leve i saadanne Bekymringer, hvoraf den største Deel er aldeles fingerede².

Oncel selv med al hans Forstand veed ifølge hans Godmodighed ikke at hemme dette Væsen, han kan blot af og til fortælle Exempler for at overbevise hende om det urimelige; at sætte en kraftig Dæmning derimod formaaer eller nænner han ikke.

Af Tante har jeg i Dag faaet en Present af noget forskjelligt Rav, hvoraf et Stykke glædede mig meget. Det er ganske opfyldt med Insekter og vist et meget sjældent Stykke, da man endnu aldrig har kunnet forklare sig, hvordan lignende Forsteninger har kunnet finde Sted.

Den 26.

Om Morgenen rejste jeg i godt Vejr med Oncel til Vestervig, paa hvilken Vej jeg undervejs saa den Hytte, hvori afdøde Professor i Mecanicien Schmidt³ var født. Den heele Egn fra Thisted til Havet kunde, naar man blot havde Skov, være meget smuk, da den overalt er varieret med Bakker, imellem hvilke slynge sig en Mængde Bække. Man bemærker ogsaa snart, naar man nærmer sig til Westervig, at det har været en mærkelig Egn, da man overalt ser en Mængde Kjæmpehøie rundt om paa Horisonten.

¹ Portrættet af Amtmand Faye udstilledes 1831. Tilhører Det nationalhistoriske Museum paa Frederiksborg. Gengivet Side 45.

² Rørbyes Opfattelse af det unge Menneskes Sygdom var ikke rigtig. Wilhelm Faye, der var Discipel i Viborg Latinskole, døde en Maanedstid senere, den 28. Juli 1830, kun 16 Aar gammel. Han var Ægteparrets yngste Barn.

³ Jeppe Hansen Smith (1759—1821), Læge, bekendt som fysisk Instrumentmager, var født i Skjoldborg ved Thisted.

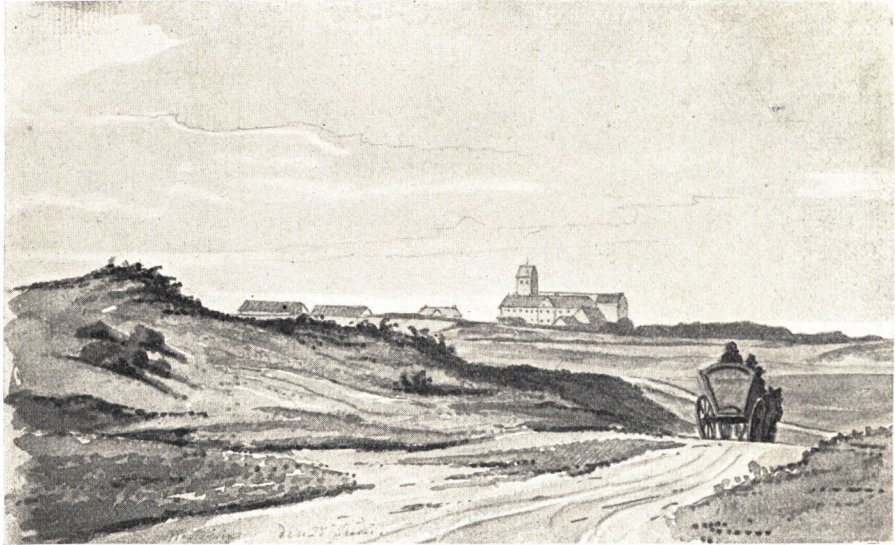
*M. Rørbye: Portræt af Amtmand Gerhard Faye.
Malet i Thisted 1830. Tilhører Frederiksborgmuseet.*

Ved vor Ankomst til Vestervig saa det meget broget ud, da Emiel havde været meget syg og fantaserede endnu stærkt.

Et stærk Tordenveir rasede om Aftenen og en stor Deel af Natten uden dog at forårsage nogen Skade.

Den 27de.

Jeg vaagnede efter en stærk Søvn først meget silde, da jeg hørte Oncel,

Vestervig, den 27. Juni. Farvelagt.

som ikke kunde vente længere, kjøre op til Westervig for at erkyndige sig om Emiel. Da jeg aabnede Vinduet, hørte jeg en Buldren som af flere Vogne og kunde strax begribe, at det vel maatte være Vesterhavet, hvorm jeg havde hørt fortælle, at man saagar efter stærk Blæst kunde høre det i Thisted. Da Vejret nu var ret godt, besaae jeg den nylig anlagte Hauge og et nærved liggende Teglværk, hvorfra man paa en Høi kan see ud-over Limfjorden til Vesterhavet. Da jeg ikke fandt for godt længere at forblive paa Teglgården, spadserede jeg til Westervig og fandt der alt meget bedre.

Emiel havde i Nat sovet noget, og man havde i Almindelighed muntre Ansigter. Jomfru Holst, hans Kjærest, havde under hans heele

Sygdom passet ham paa en særdeles net og omhyggelig Maaede, noget som ogsaa Nonye efter Evne iagttog. Jeg fik i Dag Lejlighed til at tegne noget og at overvære en Fest i Kirken, da det just var Søndagen af den Augsburgske Confession og tillige Dagen efter Frøken Thalia Lindahls Bryllup. Kirken var smykket med Blomster og oplyst med nogle Lys, og Hr. Provst Bendix¹ holdt en Tale, jeg troer extempore, som ikke havde meget at betyde; derimod messer Manden meget godt. En stor Mængde

Thisted 29. Juni. Farvelagt.

Bønder og Bondepiger havde indfundet sig, og det var et ganske artigt Skue at se de fleste Fruentimmer at bære Hatte ovenover deres Hovedpynt. Deres Dragt er forresten meget simpel, mest af Hvergarn og Snittet paa deres Liv meget kort og optrukket. Mændene bære for det meste Frakker og have næsten alle Stokke i Hænderne, som give dem et Slags Anseelse. Dagen i Forvejen havde jeg, da der i Kirken var en Brudevielse, haft Lejlighed til at forundre mig over den slette Sang, som en Bræger af Degn anførte, og som endda var gelejdet af en Klarinet, hvori der ikke var een reen Tone. Nu, Klarinettisten fulgte paa en Vogn, blæsende, med

¹ Peter Christian Bendix (1775—1833), betegnes af Wiberg som en begavet Taler, lovkyndig, indførte den indbyrdes Undervisning med Jærnhaand.

Brudfølget, som blev anført af 3 Ryttere, kunde jeg fremdeles mere mig over den og for at forøge det festlige ved Dagen havde man engageret et Par Violiner og en Bas, som anstrængede sig for at spille Korallen uden synderlig Held, saaat den hele Gudstjeneste ikke havde noget synderlig opbyggende. Vestervig Kirke er stor, og man kan i de høje Hvælvinger endnu see Spor af deres fordums Pragt; men den synes mig meget mørk, og paa nogle enkelte Sten nær er intet Gravminde fra Hedenold tilbage. Det besynderlige ved den er, at den midterste store Hvælving er over een Gang saa høj som Sidegangene, som herved faa et mindre Udseende. Ved min første Indtræden i Kirken kunde jeg strax fornemme en ubehagelig Lugt som af en Koe-Stald, og hvor forbauset blev jeg ikke, da jeg siden for at komme ind i Fru Lindahls Stol maatte søge Veien igennem en meget smudsig Koestald, hvorfra Lugten trak ind i Kirken. Det hele Vestervig har i ældre Tider været en meget stor Bygning af imponerende Beliggenhed; men for nærværende Tid kan man neppe uden ved Levninger beundre dens Storhed og Pragt, da den største Deel er nedreven og det øvrige tildeels senere opbygget efter en Ildebrand.

Da det paa den heele Hiemtour havde regnet stærkt, var jeg blevet noget vaad og befandt mig af den Aarsag om Natten lidet ilde. Maaske ogsaa en Følge af en urigtig Diæt.

Den 28de.

. Da Efterretningerne fra Westervig i Dag lode meget gode og tillige Tante fra Lægen i Aarhus var bleven beroliget angaaende Wilhelm, saa var hun om Aftenen meget omgjængelig og munter, da hun om Formiddagen havde viist sig yderst ængstelig og urolig, noget hun saagar lod gaae ud over Oncel, da han ytrede, at man foruroligede W. ved alt for stor Ængstelighed. Med et Skitze i hendes Stambog, hvortil jeg blev opfordret, er jeg i en Smule Forlegenhed, da jeg for Øjeblikket ikke veed, hvad der kunde være passende og morsomst for hende.

Den 29. Juni.

Mit Ophold her begynder at blive mig noget for langt, da jeg intet synderlig kan finde at tegne eller male og Tonen i Tantes Huus ikke kan mere i længere Tid formedelst hendes Dysterhed, jeg troer næsten, hun har en Ansats til lidet Galenskab, saavidt gaaer hun undertiden med al hendes Godhed.

Den 30. og 1. July.

Der er intet af Betydenhed forefaldet. Tante reiste blot idag med Wittendorff til Westervig for at see til Emiel, da hun endnu bestandig troede, at han var slettere, end man sagde hende. Man begynder i Dag Forberedelserne til et Marked i Morgen, hvortil der skal komme flere Folk end til det foregaaende, og jeg maaske kunde komme til at tegne noget.

Skitsebogsblad. Thisted 28. Juni.

Trommeslager. Thisted.

Den 2. July.

Jeg tegnede i Dag nogle Grupper efter Markedsfolkene¹, da der tilbød sig den bedste Lejlighed fra Onceels Vinduer, udenfor hvilke man saae de opslagne Lærredsboder og andre Smaahandlere tiltrække sig Bøndernes Opmærksomhed. Af Dragterne er især Fruentimmernes Hovedtøj at mærke. Deres øvrige Dragt, for det meste af kuleurte Hvergarner, har intet smukt Snit. Mændene see ud som almindelige pyntede Karle, for det meste i Frakker, men hvad der ellers er særegent er, at en stor Deel er bestandig iført Træskoe.

Hos Oncels var der ifølge Markedet samlet en Deel Mennesker, hvoriblandt jeg talte med Præsten Skinderup², en gammel Bekjendt af Fader og Præst her i Amtet i Rær Sogn. Jeg har bestemt min Reise til Onsdag,

¹ Auktionskataloget Nr. 100: En Markedsscene i Thisted. Med Pen optegnet Contour. Se endvidere Tegningerne Side 50—51.

² Peder Mikkelsen Schinnerup (1778—1859).

hvormed Tante ikke er tilfreds, da hun havde troet, jeg vilde blive hele Sommeren i Thisted; men jeg begynder allerede at faae nok deraf, da man ikke en Time af Gangen kan se hende med et fornøjet Ansigt. Hun kom og forærede mig en Portefoulie som et Bevis paa, at hun erindrede mig, og jeg er tilfulde overbeviist om, at hun gjerne vilde gjøre Alt saa

Farvelagt Gruebillede. Thisted d. 2. Juli 1830 ¹⁾
Tilhører Kobberstiksamlingen.

godt som mulig, men hendes Humeur tillader det kun sjelden. Jeg tog mig den Frihed at give hende en lille Patsch[?] til Erindring om det Marked jeg i Thisted havde overværet, hvilket hun syntes at tage meget vel op.

Den 3. July.

Da det i Dag var meget slet Vejr, beskæftigede jeg mig tildeels med at optegne de Figurer, jeg i Gaar samlede fra Markedet og tilbragte kun liden Tid hos Oncels, da W's vrante Væsen undertiden gjør det mod-

¹⁾ Auktionskataloget Nr. 157: Flere Handlende, tildels Fruentimmer, i Forgrunden Lertøj.

bydelig at være der, hvor de fortæller ham med en stor Vidtløftighed om de enkelte Tilfælde ved hans Sygdom, noget jeg ikke kan lide at høre paa, da det bestandig er blandet med en stor Deel Kjærlingerie. Oncel bliver mig ved hver Dag mere [kjær?]. Han er en hjærtensgod Mand; men netop hans gode Hjærte har bevæget ham til bestandig at give efter, saa at han i sit Huus har tabt den bestemte Villie. Hans Trøst, naar han seer under-

Farvelagt Gruppebillede. Thisted d. 2. July 1830. ¹⁾
Tilhører Kobberstiksamlingen.

tiden, at det ikke gaaer, som det skulde, er at henhøre alt under menneskelige Svagheder og at indlade sig i Grublerier og Betragtninger over Aarsagerne og deres Forbindelser med det menneskelige Hjærte og Gemyt.

Den 4. July.

I Dag har jeg fuldendt Oncels Portrait. Jeg troer, det ikke er bleven saa ilde; det syntes ogsaa, som han selv er meget vel fornøjet dermed og [han] gider nok betragtet sit eget Billede, som dog forekommer ham noget for melankolsk. Da jeg ikke ønsker det i Hænderne paa W., har

¹⁾ Auktionskataloget Nr. 154: Flere Handlende, siddende og gaaende.

jeg besluttet at forære Tante det med den udtrykkelige Betingelse ikke at skille sig derved, og hvis dette skulde blive Tilfældet, da at Emiel maatte være den nærmeste dertil, da det egentlig er ham, der først anmodede mig derom.

Vi bleve indbudne at tilbringe Aftenen hos Kammerraad Caroc's og drikke The i hans smukke Hauge; men Tante, som denne Indbydelse kom noget for silde, følte sig fornærmet og afslog Indbydelsen. Jeg troer, hun gjerne havde villet bevæge Oncel og mig til ogsaa at blive hjemme; men da han ytrede det Ønske, ikke at støde dem for Hovedet, fulgte jeg med ham i den Overbevisning, at Hr. C's ikke havde ved deres sildige Indbydelse hverken tænkt paa at fornærme Tante eller mig. Vi tilbragte ogsaa i hans Hauge og paa den dertil grænsende Mark den skønneste Aften, jeg endnu havde seet i Thisted. Punktet, hvorpaa vi stode, var netop det fordelagtigste for at see det hele omliggende Land, Limfjorden og de skønne Bredder af Morsland, der i Aften fortonede sig dejlig. Det Hele havde et meget sydlig Udseende, hvortil blot Træer af større Mængde og Størrelse manglede. Vi saa Solens Nedgang, de Tvelys-Toner, den frembragte over Landet og gik derpaa hjem til Carocs smukke Huus, hvor vi spiste til Aften og besaa hans enkelte Kobbere, der dog vidne om, at Manden i det midste har Sans for Kunst om ikke Smag. Vi kunde endnu om Aftenen see den dejlige Aften forlænget ved den opgaende Maane, som paa den mest magiske Maade oplyste Fiorden og det omliggende Land, idet den af og til skjulte sig bag lette Skyer og derpaa igjen fremtraadte i sin hele Skjønhed, noget som i Aften forekom mig overordentlig smukt, da det var første Gang for i Aar, jeg saa det paa den Maade og under saa gunstige Omstændigheder.

Den 5. July.

I Løbet af Dagen er intet synderlig at bemærke. Om Aftenen spiste Tante, Frøken Toft og jeg hos Kammerraad Tofte, som besidder den smukkeste Ejendom heri Byen og skal ogsaa være den rigeste Mand. Alle hans Ting ere indrettede paa en meget net Maade, og Manden kunde være meget brav, naar han blot ikke qualte Folk med hans megen Snak, der neppe er til at udholde. Hans Kone derimod er af en tilsyneladende blid og forekommende Character og snakkede tilpas.

Den 6te.

Jeg gjorde i Dag en Tour til Klitmøller i Selskab med Hr. Klitinspektør Toxwærd, som havde den Artighed overalt at vise mig, hvad der var at mærke. Det forekom mig især besynderlig med Skibene, der her ligge optrukne paa Landet for at beskytte dem mod Havet, der her bryder frygteligt. Den hele By, der ligger meget adspredt, bestaar blot af enkelt-

Vestervands Klit, den 6. July. Farvelagt.

liggende Huse og Pakboder, da den for det meste er beboet af Fiskere og handlende Skippere, der her have et godt Tilhold for deres Varer uden alletider at bekymre dem om Toldvæsenet. Strækningerne nærmest Havet ere de saakaldte Klitter, der ere Sandhøje og Dale, nu tildels bedækkede med det saakaldte Klittag for at forhindre Sanden i at oversværme det omliggende Land. Her er vildt og øde, og naar man kommer ind imellem dem, seer man intet andet end Klitter og Maagerne, der her ved Kysten findes i stor Mængde. Vi kom ned i en lille Dal, hvor der flød en Møllebæk og kunde der ved Foden af en Bakke, hvor Vinden havde føjet Sandet tilside, see den røde Ahl og den oprindelige Jordbund, som Sandet senere har bedækket. Den hele lille Vandring, som vi kom til at gjøre for at komme fra Havet tilbage til det Skipperhuus, hvor Vognen holdt, var for

mig meget morsom og lærerig, da en af Klitfogederne fulgte med, og hvor vi kom frem havde noget at bemærke angaaende Stedet. Vi forlode Klitmøller om Eftermiddagen og kørte tilbage til Thisted, hvor jeg, efter at have sat Hr. Toxwærd af, der boer udenfor Byen, ankom til Hjemmet og fandt Tante ifærd med at anordne Alt til Emiels Ankomst fra Vester-vig, som noget derefter fandt Sted. Aftenen tilbragte vi hos Kancelliraad Wittendorffs¹ uden at E. dog kunde deltage deri, da han endnu maae holde sig i Rolighed.

Den 7. July.

Det var i Dag sidste Dag af mit Ophold i Thisted, der i det Hele taget har været ret behagelig, naar jeg undtager de indtrufne Sygdomstilfælde hos Oncels. Jeg kunde endnu have tilbragt her en føie Tid endnu behageligere, dersom ikke min Hu havde staaet længere frem. Imidlertid anseer jeg ikke disse Dage at være tabte, da jeg tilbragte dem for en Deel i Oncels Selskab og derved blev underrettet om meget mig hidindtil endnu ganske ubekjendte Ting, der bleve et Slags Regler, jeg i Fremtiden kunde benytte mig af. Han forærede mig hans [o: sine] Værker til en Erindring, og jeg troer at [kunne] være forvisset om hans særdeles Velvillie for mig, som han paa enhver Maade har søgt at viise mig.

Min Afsked til Tante og hendes Børn har jeg udsat til i Morgen tidlig, og jeg haaber ved min Afreise at være i Besiddelse af deres saavel som alle Bekjendtes velvillige Erindring. Jeg maatte overdrage Tante at formelde min Compliment for Carocs og Toftes, da jeg blot selv fik Stunder at sige mundtlig Farvel til Wittendorffs og Oncel Rs.

Den 8. Juli Kl. 6 Morgen forlod Rørbye Thisted og kørte til Nørre Sundby, hvortil han ankom Kl. 11 om Aftenen. Det var Maaneskin og et ret behagelig Vejr, da han lod sig sætte over Fjorden til Aalborg, hvor han indlogerede sig hos Gæstgiveren Brønds, »der er bekendt i Jylland som det bedste Gæstgiveri«.

Næste Dag beser han Aalborg, hvis gamle Bygninger tildrager sig hans Opmærksomhed, han besøger Anlægene ved Kongens Kilde og nyder de smukke Udsigter over Byen fra Galgebakken.

Fra Sundby, gennem Sæby kører Rørbye til Frederikshavn.

¹ Formentlig Krigsraad W. Se Side 36.

Vi ankom til F[rederikshavn] Kl. 12 og vare saa heldige strax at træffe Ferdinands¹ Bolig, hvor jeg strax fik ham opbanket, da jeg just traf Vinduet til hans Værelse; det var saa at sige et Træf, da saavel min Kusk — Niels Ladefoged — som jeg her vare aldeles fremmede. Jeg blev meget godt modtaget af ham og kom ikke i Seng førend Kl. 2 for bare Snak om ældre Tider.

Tømmerby og Krarup. Farvelagt.

Den 10de

om Morgenen toge vi ud at trække et Garn, der om Aftenen var udsat, og vi fik herved en heel Deel forskjellige Fisk, hvoriblandt en meget stor Hummer og en lille Haifisk, der var den første, jeg havde seet. Ved denne Leilighed fik jeg Arbeidet ved den nye Havn at see, der just var i fuld Gang. En stor Mængde Baade vare der bestandig beskjæftigede med at bringe Steene, der bleve nedsænkede imellem de nedrammede Pæle.

¹ Ferdinand Christian Rørbye (1795—1860), Prokurator i Frederikshavn, Martinus Rørbyes Broder. F. C. Rørbye var en anset Mand i Byen, han var Strandkontrollør, senere svensk-norsk Konsul. 1840 blev han ved en Kommissionsdom fradømt sin Bestalling som Prokurator for at have gjort sig uretmæssig Fordel ved Strandinger. (Karl Madsen: Ska-gens Malere og Skagens Museum. Kbh. 1929).

Man udvider ved dette Arbejde Havnen saaledes, at den vil kunne rumme mange flere Skibe end den ældre, der nu udgjør et særskilt Bassin i Dybden af den nye Havn, da Havnen har en rundagtig Form danner Citadellet den ene Sidebue, da derimod den anden vil blive brugt til Passage

Strandgaden i Thisted. Radering. Thisted 1830.

for Tilførselen og forsynet med Fortøiningspæle og andet til Skibenes Bequemmelighed.

Den 11te

om Søndagen besaa jeg Skandsen, der ligger sydlig for Fladstrand og spiste til Middag hos v. Palen¹. Der er et meget net Huus, en artig Kone, men en apoplektisk Mand, der vist i sin Tid har været en stor Epicuræer.

¹ Georg Daniel v. d. Pahlen (1764—1841).

Om Eftermiddagen besøgte jeg Apotheker Hansen¹ og Kaptajn Flindt², der er Byfoged og en meget maadelig Person, der kun lidet veed at forestaae sin Post. Han har en meget velopdragen og net lille Kone, der før var en Frøken Malling.

Jeg kjedede mig forbandet om Aftenen hos v. Palens, da der blev spillet Kort og Herren var gaaet til Sengs.

Den 12te

om Morgenen kjørte vi til Baggessvogns Gods, men da vi fik en stærk Regn, bleve vi nødte til at tage ind i Sigdal[?] Præstegaard hos Præsten Schmidt, en vakker gammel Normand, hvor vi besluttede, da vi havde 4½ Mil til Frederikshavn og blot 1½ til Hjørring — at følge med Lieutenant Ulstrup³ til hans Søster, der er gift med Doctor Sünckenberg.⁴ Ferdinandt red tilbage paa Ulstrups Hest, og han kjørte for os til Hjørring, hvor vi ankom Kl. 8, da det havde holdt at regne. Vi bleve her meget vel modtagne af den nette Familie, der beboe et smukt Huus ved Enden af Byen, og jeg besaae Byen og dens Kirker, hvoraf her er 3, den største St. Catarina, St. Hans og St. Olai, de 2 sidste uden Taarne.

Hjørring er i det Hele taget en ret net lille Bye, der i Tiden vil komme til at ligne Christiansfeldt, da der bliver plantet Træer langs Gaderne, og der endog er et lille Springvand i Midten af Byen. Der findes næsten paa hvert Huus et Par Storkereeder og overalt ser man dem flyve om.

Den 13de

forbleve vi formedelst Vejret i Hjørring til over Middag, da vi begave os paa Tilbagevejen ad den slagne Vej, der dog var noget bedre end den, vi havde taget i Gaar. Vi havde saaledes ikke de Ubehageligheder med vor bredsporede Vogn som da, og kom i god Behold ad den vilde Egn ved Tolne til Frederikshavn Kl. 11. Vi havde paa Vejen godt Veier og Tilbageturen blev saaledes behageligere end den foregaaende Dags.

¹ Apoteker Ancker Christian Hansen (1787—1857). Han fik 1810 Bevilling til at anlægge et Apotek i Fladstrand. Han drev det til 1833, da han maatte opgive det til Konkursbehandling. Senere var han Teglværksejer i Frederikshavn (De danske Apotekers Historie. Kbh. 1927, II, Side 571 ff.).

² Henrik Flindt (1792—1832), Kaptajn, Byfoged i Frederikshavn, g.m. Frederikke Malling.

³ Waldemar Nicolai Ulstrup (1796—1883), Kommandant i Citadellet Fladstrand. Død som Generalmajor.

⁴ Peter Vilhelm Sünckenberg (1790—1859) gift med Anna Margrethe Sophie Ulstrup (1792—1857).

Den 14de July

besaae jeg med Leutenant Ulstrup, der er Commandant, Citadellet Fladstrand og det deri værende Krudttaarn, og om Eftermiddagen aflagde jeg med Ferdinandt en Visite hos Capitain Flindt og hans nette lille Kone. Paa Tilbagevejen gik vi ind i Byens Arrest og saa den berygtede Degn Ditz¹, en gammel Mand med et stygt Hoved og vist en stor Lurendreier, da han den hele Tid, hvori vi talte med ham, forestillede sig som den uskyldigste Mand under Solen, der blev gjort Uret af Alle og fornemmelig af hans Dommere. Aftenen tilbragte vi hos Ulstrup i Selskab med Flindt.

Den 15de July.

Jeg red om Eftermiddagen med Ulstrup til det i Nærheden liggende Bangsboe, hvor jeg fandt Situationer, der ikke gave de norske noget efter. Her findes nemlig betydelige Bakker, der ere bevoksede med forskjellige Sorter Træer og Buske, Dale, hvorigjennem Bække meget malerisk snoer sig og Egne, hvor næsten Vegetationen ophører og man blodt finder Lyng og Steen. Man er da paa Højder, hvorfra man kan oversee saavel det dybtliggende Land som Kattegattet, Skagen og undertiden Vesterhavet. Det hele Ridt var meget behagelig for mig, det var første Gang, jeg saaledes tumlede en Hest og snart red ned i dybe Dale, hvor vi maatte være opmærksomme paa ethvert Trin, at Hesten gjorde; snart lode vi Hesten søge Stier, der førte til de ikke ubetydelige Høider, hvorfra man kan overskue Egnen, og hvor under man seer Skovene med deres Dale og Bakke snoe sig. Et Sted saae vi Bakkerne at slutte sig til indskrænkede Partier og atter paa et andet at tilbyde Øjet en Aabning til det

¹ Martin Dietz (1765—1843), Degn i Vrensted, blev gentagne Gange straffet for sin Anstiftelse af Oprør blandt de Vendsyssel Bønder. Se om ham bl. a.: Chr. Christensen »Den Vrensted Degn Martin Dietz«, Vendsysselske Aarbøger 1917, Side 89—141, jvf. Knud Bokkenheuser »Bangsbo«, Kbh. 1918, »Museum«, 1892, I, Side 317 ff. Dietz begyndte paa en Selvbibliografi, hvoraf der kun kom ét Hefte, der strutter af Selvtilfredshed, »Den jydsk Degn eller Martin Dietzes Fødsel, Liv og Levnet, samt Hændelser og Drømmerier«, Kbh. 1834. Bogen bærer følgende kuriøse Motto:

I Tønder er jeg født
Og sammesteds opdragen;
I Wrensted var jeg Degn,
Der er nu hele Sagen.

Et Portræt af Martin Dietz er gengivet i Jeppe Aakjærs »Konge, Adel og andre Sallingboer«, 1930, Side 200.

Fjærne, som vi da fandt saa meget des behageligere, da det ikke altid fandt Sted. Det romantiske ved denne Egn blev end ydermere forhøjet ved de hist og her adspredt liggende Bøndergaarde, hvoraf nogle ere meget smukt beliggende og forsynede med en Hauge. Efter at have gjen-nemredet Egnen bleve vi førte paa en Vei der over Flade Kirke, hvis Præstegaard ligger ganske indesluttet af Bakker, førte os til Knivholt, en lille Herregaard, hvor der ikke for mig syntes noget mærkeligt uden, at da Gaarden i ældre Tider har haft Grave, findes der rundt om disse en stor Mængde Hyldebuske, der alle stode i deres smukkeste Flor. Bygningen er uanselig i en Art moderne Stil, og Haugen hører til de bedre forsynede med en Deel Frugttræer. Vi stødte her sammen med v. Palens, der med Ulstrups Kjæreste her oppebiede os, og efter at have hvilet lidet ud, fortsatte vi Vejen til F[rederikshavn], hvor man havde siret Torvet med Boutiquer til den følgende Dags Marked.

Den 16de.

Om Formiddagen var jeg hos Apotheker Hansen for at betragte Markedsfolkene og fik ved denne Lejlighed nogle i Egnen mærkelige Personer tegnet¹. Eftermiddagen tilbragte jeg derimod paa selve Markedet i Selskab med de øvrige hjemmefra og med at købe nogle smaae Foræringer. Da Heden der var meget trykkende, kunde jeg ikke opholde mig der saa længe, som jeg havde ønsket, men jeg gik derimod hjem, hvor jeg traf Kammerraad Juul, med hvem jeg gjorde en Tour langs Stranden til Bangsboe. Vi vare da saa heldige at indhente en Vogn, hvorpaa vi saae en lille Dværginde, vi paa Markedet ikke kunde faae Øje paa, og der var meget mærkelig. Hun var nogle og fyrgetyve Aar og af en paa-faldende ubetydelig Figur, et stort og stygt Hoved, tyk og klodset. Armene var imod Sædvane hos Dværgene meget korte med smaae og plumpe Hænder. Den Vei, vi forresten tilbagelagde, var yderst behagelig, dels formedelst det smukke Veier, dels formedelst Gjenstandenes Skjønhed og deres smukke Belysning. Overalt hvorfra man betragter Bakkerne ved Bangsboe, ere de smukke og fremtræde i de mangfoldigste Forto-ninger efter Vejret og Vinden. Denne Spadseretur blev end ydermere krydret ved Kammerraadens ret behagelige Underholdning og Anecdoter. Da han har en god Hukommelse, kan han fortælle meget og gjør det

¹ Auktionskataloget Nr. 96: Markedsscene i Frederikshavn, i Forgrunden en ved en Butik staaende Figur. Nr. 151—53 ligeledes Figurer fra Markedet ¹⁸/₇.

gjerne. Om den bekendte fynske Konge ved Bangsboe fortalte han mig Anecdoter angaaende hans Lethed til Fods, der skal have været noget overordentligt, og vidste desuden adskilligt Egnen betreffende, iblandt andet, at der udenfor Kysten ved visse Vinde undertiden skal finde en Art Fata Morgana Sted, hvorved man seer en heel Kystfortoning ganske tydeligt at trine frem. Kammerraaden fortalte nogle ret artige Anelser, Exempler, der var vederfaren hans Familie, og vi vendte under Passiar først silde tilbage, da alt Solen var længe under Horisonten.

Den 17de July.

Om Formiddagen tegnede jeg Markedspladsen, jeg igaar ikke kunde see for Folk, færdig og tilbragte Eftermiddagen i Marken for at male. Aftenen maatte jeg døie hos Kjøbmand Larsen i Selskab [med] Ulstrup, Capitain Barfred og F. Det var lutter Opmærksomhed for mig, hvoraf L. havde inviteret Selskab, og det var paa F's Anmodning, at jeg gik, da den sildige Commers ikke falder i min Smag.

Den 18de July.

Da det om Formiddagen vedblev at være slet Veier, tegnede jeg F. i hans daglige Coustume med hans Hund og gav ham da Navn af den fremmede Person, som Strandingscommissær, da han i denne Dragt har mere Udseende af en Almuesmand end noget bedre¹. Om Eftermiddagen besøgte vi Ulstrup, hvor jeg saae mit nye Gevær, han havde ladet afpudse, og som skal være meget godt. Aftenen tilbragte vi hjemme ved Sang og Spil til heelt ud paa Natten. Vi skulde i Dag have haft den Fornøielse at see et omreisende Selskabs Rytterøvelser og Gymnastik, men formedelst Veiret blev det udsat og vi berøvede Leiligheden til at lee os træt, da det efter den Indbydelse, de til Hest gjorde i Byen, vist vilde have blevet noget ganske naragtig. Denne samme Troup gave i Hjørring Forestillinger og havde ved denne Leilighed indrettet deres Voltigeurplads paa en Mødding, hvor de indhøstede stærkt Bifald.

Den 19de

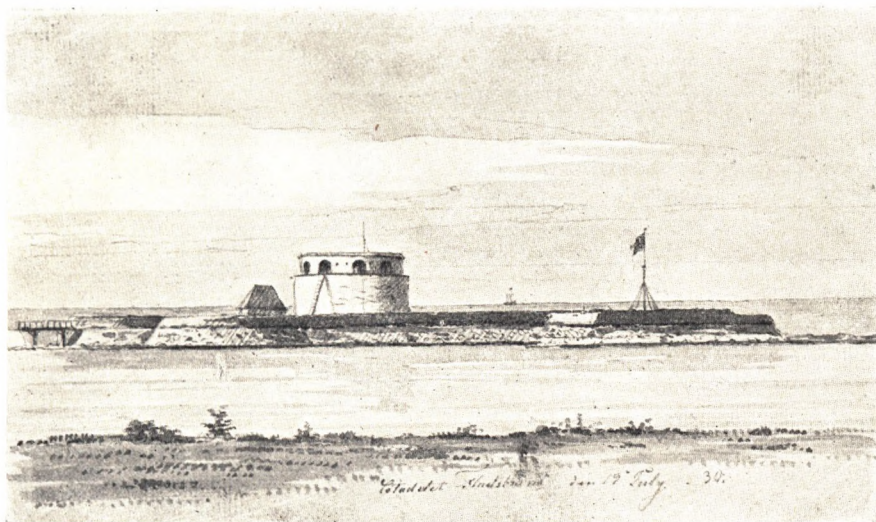
gjorde jeg en Spadseretour til Bangsboe, men da Veiret blev slet, maatte jeg uden at faae noget malet vende tilbage. Da det vedblev om Efter-

¹ Auktionskataloget Nr. 155: En jysk Strandingskommissær med sin Hund. col.

middagen at regne stærkt, forblev jeg inden Døre og tegnede blodt lidet. Om Aftenen vare vi hos Kammerraad Juul, som under mit hele Ophold her stedse har viist mig den største Artighed.

Den 20de.

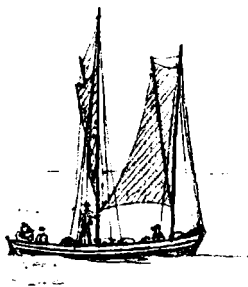
Igjen slet Veier. Om Formiddagen vare vi ude at trække Garn, men da jeg siden vilde male, maatte jeg cassere det allerede begyndte Arbejde.

Citadellet Fladstrand, den 19. July 1830.

Den 20. July tog jeg om Formiddagen med Kammerraad Juul en Tour igjennem Bangsboe ind i Gjærum og Understed Sogne, hvor der skulde være særdeles mærkværdige Situationer, og ved selv at beskue dem fandt vi os ikke heller skuffede, da her fandtes enkelte Dale, der, aldeles blottede for Buske, blodt viste de tørre Hede-Vexter, og hist og her lidet grønt Græs og gule Sandskrænter. Jeg troer, at man her maatte finde sig ret underlig, naar man efter Solens Nedgang passerede dem, da vist mangen besynderlig Skikkelse vilde danne sig ved Bakkerne, frembragt af Skumringen og de besynderlige Omgivelser. Da vi havde passeret igennem een af disse Dale, som næsten forekom mig den smukkeste, kom vi paa en Gang til en betydelig Høide, og paa vor venstre Side saa vi Levningerne af en gammel Kjæmpegrav, hvorfra man havde en udmærket

Udsigt over Landet lige til Skagen og paa den modsatte Side til Dronninglunds Skove. Da vi siden fortsatte Veien, fandt vi paa flere Steder Kjæmpegrave og Bautastene, som Kammerraaden havde været med at undersøge og hvor der tildeels var fundet noget. Iblandt andre vare især tre mærkelige, den første havde en meget langagtig Form, laae i en Eng og var ganske omkranset med Steene (Sagnet om denne Gravhøj gaar endnu i Egnen, at Ridderen ved Nattetid rider fra Højen og ned til Mølle-dammen, hvor han vander sin Hest og derpaa vender tilbage til sit Hvilested) den anden havde et ordentlig Gravkammer, dannet med 4 store Steen med en meget stor Overligger, og den 3die, som jeg har tegnet, var næsten en komplet Gravhøj med Tingsted, da her fandtes alle Steene i deres sædvanlige Stillinger. Overliggeren var alene bragt ud af sit Leie og styrtet ned mellem dens 4 Dragere. Efter saaledes at have flakket om den heele Dag vendte vi om Aftenen hjem langs ad Stranden efter at have gjort en betydelig Tour og derved næsten beskrevet en Elipse, da vort forreste Punkt var Understed. Om Aftenen vare vi indbudne til v. Palens; men jeg blev hjemme, da jeg efter Touren ikke befandt mig saa ganske vel.

Skagensbaad udfor Frederikshavn.

Den 21. Juli sejlede Rørbye fra Frederikshavn til Norge med et meget lille Skib. Han begyndte Kursen med god Vind, men det blæste i Kattegat næsten op til Storm, saa han fik »søndt« som han ikke havde haft før. Om Bord laa han i en Bunke Rug, det eneste Sted, hvor man med nogen Bekvemmelighed kunde være, men ikke en Gang her var han fri for at blive overskyldet, naar en Sø slog over Skibet og trængte ind i Lasten.

Man sejlede hele Natten og fik først næste Dags Eftermiddag Norge i Sigte. Fra Varøen blev Rørbye sat over Fjorden til Riisør Kl. 8 om Aftenen. Blandt de første Normænd, han træffer, bemærker han især en omvankende Skomager, der var »ret mærkelig ved sit Udvortes og Kostume og fuldkommen værd at tegne, hvis jeg havde haft Tid dertil.«

. Ved min Ankomst til Riisør tog jeg ind til Apotheker Knudsen, hvis Svigermoder har Gjæstgiveriet, og fandt i ham en ganske vakker ung Mand, der lovede mig at være mig behjælpelig med Leilighed til Frederiksvern eller til Christiania. Riisør ligger ved en Fiord i Nærheden af Havet, har temmelig Handel med Trælast, som strax er iøjnefaldende ved den Mængde Bor- og Bielke-Stabler, der overalt findes langs med Byen og Fieldet, hvorved ogsaa Husene ere ligesom fast klinede, da Klipperne reise sig næsten lige bag Byen, der synes at have en buelig Form omkring Fiorden og paa nogle Steder hæver sig amphitheatralsk; i Midten er Kirken beliggende uden synderlig Effect for Byen, da den tildeels skjules og ikke er synderlig høi. Raadstuen har et Slags Taarn, som er mørkebrun malet og ligger ved Byens ydre Side. I det heele bestaaer Byen næsten blot af een Gade, de øvrige Dele af Byen ere ubetydelige. Dog hører Kirken, Toldboden og Posthuset til de høiere liggende Bygninger.

Den 24. July.

Om Morgenen Kl. 7 forlod jeg Byen og seilede i en Baad deels inden-skjærs, deels udenskjærs til Helgeraaen. Jeg passerte ved denne Leilighed forbie Jomfrueland og den Bugt, hvorved Kragerø, Porsgrund og Skien ligge. Den første af disse Byer kan man see ude fra Søen, naar man seiler forbie. Det var en smuk Dag, Havet langt fra i det Oprør som igaar,

Ved Helgeraaen, den 24. July 30. Farvelagt.

hvorved en heel Deel Fiskere fandt bedre Leilighed til at trække deres Hummertejner, da man her især speculerer paa denne Fangst for den fordelagtige Afsætning paa England. Dyrene blive af Quase-Skipperne betalte Fiskerne med $2\frac{1}{2}$ Skilling, og de skal da have en bestemt Størrelse. Naar Hummerne ere komne levende ombord, binder man deres Klør sammen med et Baand og slipper dem da tilbøbe ned i Dammene(?), der kan rumme nogle Tusinde. Denne Handel, omendskjøndt fordelagtig, skal dog være forbunden med stor Risico, da Hummeren ikke kan taale at høre Skud, og Skipperen saaledes er udsat for, at hans heele Ladning dør, naar han blot er saa uheldig at komme forbie et Sted, hvor der kunde falde Skud.

Vi landede i Helgeraaen Kl. 2 efter at have spiiet Frokost og drukket Kaffe paa Søen. Folkene kogte den nemlig i en lille Kabys paa Baaden,

og den smagte mig fortræffelig, omendskjøndt den var dygtig tyk og uden Fløde. I Helgeraaen begyndte jeg min Fart langs Landeveien paa en Gumpekjærre og kom over Lauervig fra Station til Station om Aftenen Kl. 12 til Horten.

Da jeg meget silde ankom til Gjæstgivergaarden paa Horten og vilde banke op, stode just 2 Reisende, der vare ankomne foran os, ved Døren i samme Hensigt, og da jeg nærmede mig, blev jeg overrasket ved saa uventet her at træffe min gl. Ven H. Jespersen, der nu var Præst [i] Kragerø og gift Mand. Da her intet Logis var at faae formedelst det store Antal Reisende, der ventede paa Dampbaaden, bleve vi nødte til at tye til Postmesterens Gaard, der ligger noget længere fra Færgegaarden, hvor vi da bleve indlogerede men maatte ligge, som vi bedst kunde, da man ingen Seng havde at give os.

Den 25. July.

Kl. 3 stode vi igen op og toge Billetter til Dampbaaden. En stor Deel Reisende havde forsamlet sig i samme Hensigt, og vi tilbragte Tiden med Passiar, indtil den endelig ankom Kl. 6, da vi gik ombord og seilede paa det smukke Skib langs op af Fjorden. Efter først at have anløben Moss, derpaa Drøbak, ankom vi Kl. 1 til Christiania. Der var paa Bryggen en stor Deel Mennesker forsamlede, og jeg var ikke heldig nok til at træffe Berendt¹; men da jeg fik en Veiviser, opsøgte jeg hans Fætter Tom², der er Secretair ved Universitetet, hos hvem B. da snart indtraf, og vi spadserede til hans Boepæl, hvor jeg strax derpaa fik mit Tøi besørget hen ifra Toldboden.

Den 27de.

Om Eftermiddagen vare vi omkring i Byen og blandt andet besaa vi

¹ Bernt Anker Collett (1803—1857), Assessor Peter Colletts næstældste Søn. Han var ansat i det norske Kirkedepartement, senere Kvæstor ved Universitetet, men da han 1848 efter en Tante overtog den sydsjællandske Herregaard Lundbygaard, bosatte han sig 1850 med sin Familie paa sin Ejendom og blev dansk Godsejer. Han havde 1832 indgaaet Ægteskab med Rørbyes Søster Emilie (1805—1868).

² Tom John Collett (1804—1835), Søn af Amtmand Johan Collett, cand. jur., han var 1829 konstitueret som Universitetssekretær og udnævntes 1831 til Justitssekretær i Akershus Stiftsoverret.

den nye Børs af Grosch¹, der ikke er noget udmærket, ikke heller fandt jeg Kroningsmaleriet af Munch², der er ophængt i en Pavillon i Palmehaugen, at være noget synderlig. Der findes her foruden dette en Deel andre Malerier, især Landskaber, der ere kjøbte af Nordmænd, men ikke har stort at betyde. Kunsten er altsaa her i sin fuldkomne Barndom, da jeg ingen Steder seer mindste Spor af noget bedre. Den Spadseretur, som vi siden foretog os ud af Byen langs op med Agers-Elv, var meget interessant. Her bliver nemlig af Elven dannet en heel Deel Vandfald i det smaa, der benyttes til Møller og Sauge. Vi vare inde paa et saadant Saugværk, hvor Mechanismen forekom mig meget simpel og fuldkommen svarende til sit Øiemed. Vi vare ligeledes om Formiddagen i Tinget, hvor vi overværede et Odelsting; men da Sagen var simpel og ingen Debat fandt Sted, kunde jeg herved ikke ret gjøre mig noget Begreb om, hvorledes det vilde gaae til, naar det var levende ved forskellige Meninger. Salen, hvori det holdtes, var meget simpel og ikke værdig til et saadant Brug; men den skal før have været bestemt til Skolebrug og som saadan god nok, dog uden Smag.

Den 28de

besaae vi det paa Agershuus værende Arsenal, som neppe lønnede Umagen, da der [ikke] forefandtes nogen Vaaben fra ældre Tider, faae nyere og det oven i Kjøbet slette og plumpe. Det eneste mærkværdige, som her kunde være, var et gammelt Sværd, der vist har været et Henrettelses-sværd og af en temmelig Størrelse. Rustmesteren var den eneste, der syntes at sætte nogen Priis paa de Sager, han foreviste, og beklagede han nemlig, at Dannemark havde berøvet dem meget, der nu her havde villet være paa sin Plads.

En Leutnant Holst af Artilleriet fulgte os om paa Fæstningen, ligesom han ogsaa siden viste os en liden underjordisk Gang, der fører til en Kasemat, tildels bestemt til Murens Forsvar. Det heele Indre af Agershuus svarer aldeles ikke til de Forventninger, man gjør sig derom. . . .

¹ Christian Henrik Grosch (1801—1865), norsk Arkitekt, var født i Kbh. som Søn af Landskabsmaleren og Kobberstikkeren H. A. Grosch, der senere bosatte sig i Norge. Chr. H. Grosch fik sin Uddannelse paa Akademiet i Kbh. Blandt hans mest kendte arkitektoniske Værker maa nævnes Børsen, Norges Bank og Universitetsbygningerne i Oslo.

² Jacob Munch (1776—1839), norsk Portrætmaler. Han var Kaptajn i Hæren og som Maler uddannet ved Akademiet i Kbh. Hans Kroningsbillede hænger nu paa Slottet i Oslo.

Foran Fæstningen i den saakaldte Artilleriegaards Parolstue fik jeg et Portrait af Kronprindsen at see. Det er malet af en svensk Kunstner Westin¹ og ganske godt, dog langt fra studeret, man synes dog meget velfornøiet dermed og troede vel at forevise noget udmærket.

Fra Fæstningen gik vi i Stortinget, hvor nogle Forslag til Grundlovens Forandring gjorde det vel levende. Der vare idag flere Talere, faae forekom mig dog at have medfødte Gaver, omendskjøndt man sagde mig, at der iblandt dem fandtes de dygtigste Mænd. Højesteretsadvokat Lorensen præsiderede, og blandt Talerne vare Grev Wedel, Amtmand Lem, Birke-dommer Falsen, Oberauditeur Hielm, Birke-dommer Nielsen, Pastor Riddersvold, Kaptajn Mariboe og flere². Man syntes idag noget spendt i Anledning af Propositionerne, og en heel Deel Mennesker vare forsamlede paa Galleriet. Om Eftermiddagen besøgte jeg Grosch, og om Aftenen gik Johan Collett³ og jeg ud til Schielderups, hvor vi tilbragte en ret behagelig Aften, kun havde jeg undertiden Møie med at bare mig for Latter, naar han begyndte ret at stamme. Den ene Datter, der er forlovet, er en ret net Pige. Hendes Kjæreste, en Leutenant Clausen, var en ret net lille Person. Jeg traf her Kaptajn Munck, en aldrende Mand, der vel talte meget om hans [o: sin] udenlandske Reise, lidet eller intet derimod om Kunsten. Jeg lofte at besøge ham snart, omendskjøndt jeg ikke venter at see ret meget.

Den 29de.

. Til Middag vare vi indbudne hos Bergraad Collet⁴ paa Taasen, og vi kjørte derop i en forskrækkelig Hede. Taasen er et net Sted, ligger temmelig høit, og man har herfra en smuk Udsigt, der, naar jeg undtager Biergene paa den anden Side Christiania Fjord, er meget sjællandsk.

Jeg blev meget artig modtaget af den temmelig gamle Mand og af hans Kone, der forresten skal være temmelig hvas. Deres Datter, en ret net lille Pige, synes ikke at have noget tiltrækkende, omendskjøndt hun bestandig var meget blidladen.

¹ Fredrik Westin (1782—1862), svensk Hofmaler, Professor, var en meget benyttet Portræt- og Historiemaler under Carl XIV Johan.

² Alle de her nævnte Mænd er kendte Politikere, af hvilke de fleste med Berømmelse har indskrevet deres Navne i Norges Historie.

³ Johan Collett (1800—1877), Justitssekretær, ældste Søn af Statsraad Jonas Collett.

⁴ Christian Ancher Collett (1771—1833), Halvbroder til Assessor Peter Collett.

Den 30. July.

Om Formiddagen var jeg beskjæftiget med at besøge Malerne, Kapitajn Munck og Flintoe¹, den første en godmodig, aldrende Mand men uden Talent, den anden en ung Mand med et ikke behageligt Ansigt. Hans Arbejder, mest i Landskabsfaget, behagede mig mere. Han viste mig en Deel Tegninger fra forskjellige Egne i Norge, hvoraf mange vare meget godt optagne og en Deel smukt udførte i Gouasche og Aquarel. Han maler dog ogsaa i Olie — hans Portraiter ere mindre heldige. Hos Flintoe saavel som hos Kapitajn Brock², hvis Bekjendtskab jeg ogsaa i Dag gjorde, fik jeg gode Oplysninger om Thelemarken og den Route, jeg ønskede at følge. Han havde ogsaa den Godhed at udpege mig enkelte Steder og Mænd, jeg der kunde betjene mig af som paalidelige.

Om Eftermiddagen rejste jeg fra Byen omtrent Kl. 8, efter den første Bestemmelse i Selskab med Berent, Johan og Holger Collett³ samt en cand. juris Munck. Paa Veien ved Bærum Jærnværk stege vi ud for at bese Værket, da det netop var i fuld Gang. Det var allerede fuldkommen mørkt, og Ilden, der bestandig brænder ud af Masovnen, tog sig her ypperlig ud. Ikke mindre imponerende er Blæseværket med sine uhyre Bælge, der igjennem Rør leder Vinden ind i Masovnen og i det næsten fuldkomne Mørke, der omgiver den, frembringer ved Aabningen en Soel, der næsten ikke taaler at beskues formedelst sin uhyre Glands. Ved at see dem slaae ud, det vil sige at aabne Ovnene ved et Hul og derved kuns komme til det smeltende Metal, kan man gjøre sig et fuldkomment Begreb om et lille Helvede, ved at see de mørke og vildt udseende Skikkelser nærme sig den gloende Masse og ved Hjælp af Jærnskovle øse Malmen omkring i Formerne. Den Hede, der ved en saadan Støbning her findes, er næsten utaalelig, dog forekommer det Arbejderne som intet, da man, naar ikke deres Tour er for Haanden, overalt ser dem ligge sovende ved Siden af det glødende Slag og oppe paa Masoven omkring Aabningen.

Vi tilbragte her omtrent $\frac{1}{2}$ Time meget morsomt og fortsatte da Veien ad Ringeriget. Natten tilbragte vi i Jonserud Skydsskifte, hvor vi traf Kapitajn Brock, der ligeledes laae paa en Reise.

¹ Johannes Flintoe (1786—1870), norsk Landskabsmaler, født i Kbh. og uddannet paa Kunstakademiet i Kbh. Virkede 1810—1851 i Norge. Levede sine sidste Aar i Kbh.

² Theodor Christian Broch (1796—1863), norsk Ingeniørofficer, var anonym Redaktør af det norske Ugeblad »Hermoder«, 1821—27.

³ Holger Gustav Collett (1807—1870), Broder til Tom John C., 1831 cand. jur., død ugift som norsk Kammerherre.

Den 31. Juli om Morgenen fortsattes Rejsen ad en meget besværlig Vej gennem Krok-Kleven med den smukke Udsigt over Ringerige, der synes Rørbye »noget ganske overordentlig og ikke istand til at beskrive«. I Norder-Houg dvæledes i Præstegaarden og Kirken med Minderne om Anna Colbjørnsdatter¹ og hendes Mand, Præsten Ramus², ved Hønefossen spistes paa den saakaldte Riddergaard, »hvor Tiden forløb ret behagelig ved Spøg med en lille Bjørn, man her havde lænket, og der allerede var meget glubsk« (se Tegningen). Om Aftenen Kl. 9 lod Rørbye sig ro over Brena-Elv og

Bjørn paa Riddergaarden, Hønefos 31. July 30.

Thyri-Fjorden til Vigersund i Modum. Kl. 3 ankom han til Færgegaarden og gik straks til Hvile »i en smudset Seng, da der ikke fandtes nogen bedre«.

Den 1. August

tog jeg strax om Morgenen Skyds og kom over Omoth-Sundet til Budskerud Kl. 12, hvor jeg traf gode Bekjendte og fik god Modtagelse. Jeg blev ikke destomindre snart af den Mening, at mit Ophold her ikke kunde blive mig til stor Fornøjelse, eller at jeg kunde komme til at tegne noget, da Assessor Collett³ næsten bestandig har noget at foredrage eller tale om, saa at man ei selv er sin Herre.

¹ Anna Colbjørnsdatter (1665—1736), den norske folkelige Heltinde fra Svenskekrigen 1716 under Carl XII, gift med den som Forfatter kendte Præst til Norder-Houg, ² Mag. Jonas Ramus (1650—1718), jvf. Ove Malling »Store og gode Handlinger af danske, norske og Holstenere«, Kbh. 1777, og L. Daae »Historiske Skildringer«, II.

³ Peter Collett (1766—1836), Højesteretsassessor, Godsejer, Ejer bl. a. af Buskerud Gaard og Hassel Jernværk. Jvf. A. Collett »Familien Collett og Christianialiv i gamle Dage«, Christiania 1915.

Om Eftermiddagen gjorde jeg her Bekjendtskab med Hr. Roschie, Bestyrer af Koebolts-Værket, hans Kone og Bergmester Bobert, begge jyske(?) og særdeles duelige Mænd.

Den 2. Aug.

tilbragte jeg med at bese mig ved Konge-Saugene og Dønvigfossen, der begge ligge i Nærheden af Budskerud og blev jeg forresten plaget af Assessor [Collett] med lutter Passiar, som bliver saa meget desto kedeligere, da han er meget døv.

Et stærkt Tordenveir, der i Dag drog gjennem Dalen, har i Nærheden heraf dræbt en Mand med hans Søn, der havde søgt Skjul under et Træ, der blev spaltet af Lynstraalen.

Den 3. Aug.

Om Eftermiddagen kjørte jeg med Assessoren til det i Nærheden liggende Kobolt-Værk, hvor vi bleve viste om af Hr. Roschie, der lod til at være en flersidig dannet Mand og særdeles duelig paa sin Post. At beskrive Preparaturen af Farven og det Heeles Indretning vil jeg ikke begynde paa, da jeg ikke forstod det ganske, jeg vil blot bemærke, at den Mængde Arsenik, man her kan komme i Berørelse med, forekom mig at være farlig for Arbejderne, omendskjøndt der allerede var gjort betydelige Forbedringer i saa Henseende. Ved denne Leilighed besaa jeg ogsaa Houg-Fossen, der driver Værket; men der paa denne Aarstid er liden. Vi aflagde en kedsommelig Vésite hos Hr. Wegener, Medinteressent i Værket, og der beboer et smukt Sted ovenfor. Aftenen tilbragte vi hos Hr. Roschie ret behagelig og kjørte hjem i smukt Maaneskins Veir.

Den 4. August

tilbragte jeg Formiddagen med at tegne; da her paa Budskerud ikke vil blive den mindste Rolighed til at male, bliver jeg vel nødt til at udsætte dette til en bedre Tid, hvis jeg finder den i Thelemarken. Om Eftermiddagen kjørte Assessoren med mig til Hasselværket og paa Veien dertil besaa vi de til Værket hørende Gruber, der ere lyse og lertilgjængelige igjennem Stullen¹. At træde ind i disse forekom mig langtfra ikke rædsomt, og naar man kommer ind og foroven igjennem Fjeldet kan see

¹ En *Stolle* (Flertal: *Stoller*) er den horisontale Gang i et Bjergværk i Modsætning til den vertikale *Skakt*.

Dagen, er Umagen vellønnet. Den Virkning, som det indtrængende Dagslys har paa Fjeldet, er meget frapand, men man bliver her snart mindet om den Forandring af Temperaturen, hvori man er kommen, da man begynder at see sin Aande fryse og bliver da i Forbigaaende vist Iismasser i ældre Schakter, der ikke smælte. Der var ingen Arbeidere i Gruben,

En Træstamme mod en Klippe. Farvelagt Tegning. Buskerud 4. Aug. 30.
Tilh. Kobberstiksamlingen.

og den bliver ikke dreven stærkt. Den Mand, der med Fyrrefaklen i Haanden viste os ind, var saaledes den eeneste, jeg kunde henvende mig til angaaende det, jeg saae. Assessoren forekom mig dog her at betragte Sagerne med noget mere Alvor end sædvanlig, og nogle Istandsættelser i Stullen, han befalede at skulle udføres, vare meget rigtige og hensigtsmæssige. Da vi igjen vare komne ud i den varmere Luft, stege vi igjen op fra Flodbredden, hvor Stullen begynder, til vor Hest, der sad høiere paa Veien ved Grubernes Aabning, og kjørte i et smukt Aftenveir til Hasselværket, der drives af Ringselven, og som ved sidste Foraars stærke Flom led meget, da en stor Deel af Dæmningen gik ud og derved satte

Værket aldeles ud af Gang. Bestyreren af Værket er Peter Collet¹, der siden sit Giftermaal har meget forandret sig og lader nu til at bestyre sine Sager med Orden og godt Overlæg. Han har ikke destomindre endnu en Smule forstyrret i sit Væsen, som man imidlertid meest seer i hans besynderlige Maade at sætte sin Hat paa samt i nogle andre Bagateller. I sit Huus er han ret net. Hans unge Kone har formodentlig haft nogen Indflydelse paa ham, da hun vist fuldkommen er i Stand dertil.

Jeg tilbragte Natten her og besaae

den 5. Aug.

de nye opbyggede Dæmninger mod Floden samt Masovnen, der er under Arbeide, da den ældre ikke skal have svaret til den Forhaabning, Assessoren havde gjort sig om den. Han havde nemlig ladet den konstruere [efter] en nye Model tvært imod Andres Raad og paastod siden, at Grunden, hvorfor den ikke var hensigtsmæssig, var, at Maalene ikke vare nøiagtige, omendskjøndt man overtydede ham om det modsatte. Ved flere Leiligheder har jeg alt lagt Mærke til, at Peter ikke kan vel harmonere med Faderen. Det gaar imidlertid dog temmelig af, da han ikke altid hører, hvad Sønnen siger, og taler da om noget ganske andet.

Med mig har ellers Manden haft meget at bestille siden min Ankomst til Budskerud, og hans Iver for Kunsten gaar saa vidt, at han igaar begyndte at tegne efter Naturen, som da ikke faldt heldig ud, ligesaalet som han kunde for nogle Dage siden komme ud af at male Blade paa nogle Haugekjæppe, hvormed han var ivrig beskjæftiget. Ved en Mindesteen over Linné, maatte jeg hjælpe ham tilrette, da han havde anspændt alle Kræfter, selv for at gjøre Pensler, men alt forgjæves. Hans Forundring blev altsaa stor, da han saae, at jeg i Mangel af en fiin Pensel blot betjente mig af en Rypefjer, som da strax i hans Øjne var det ypperligste Remedium.

Om Morgenen tog jeg med Skyds til Hogsund, hvorfra jeg paa en Baad roede ned ad Elven til Drammen, hvor jeg ankom ved Middagstid. Omendskjøndt taaget Vejr var Synet af de gamle Gjenstande mig behagelige. Paa flere Steder fandt jeg mig dog fremmed, hvilket især var Tilfælde, da jeg kom ved den afbrændte Magasinbod, hvor nu intet findes uden Gruus og noget gammelt Pæleværk. Efter min Ankomst gik jeg strax til

¹ Peter Collett (1799—1875), Assessor Peter Colletts ældste Søn, blev 1829 gift med Christine Stillesen (1803—1875). Han blev senere Toldbetjent.

Frue Collett¹ og traf saavel hende som Christian² friske, den sidste ifærd med snart at gifte sig. Efter at jeg en Tid havde fortalt hende om Bekjendte i Danmark og andet sligt, gik jeg ned til Kjøbmand Fieht, hvor jeg traf Lensmand Juul, med hvem jeg havde Ting at afgjøre for Moder. I denne Mand, hvormed vi havde haft saa meget at bestille, fandt jeg en meget net og vel opdragen Mand, paa hvis Ansigt jeg synes at see Ret-skaffenheden præget. Han indbød mig til sig næste Dag, hvilket jeg ogsaa vil benytte mig af, da Manden gefaldt mig meget godt.

Paa en Tour rundt i Byen, jeg gjorde med Christian, fandt jeg flere Bekjendte og besaae den Sal hos den gamle Lenstjener, hvor jeg som Dreng havde siddet paa Skammelen og af de gamle Jomfru Benzoner lært at læse. Tingene havde siden meget forandret sig, og de gamle Søstre vare alle vandrede heden. Jeg gik siden ind i vores gamle Gaard, hvor jeg gjennemvandrede den heele Bygning og besaae hver en Krog, der ej havde lidt under de mange Forandringer, her var foregaaet. Haudgen fandt jeg meget tilvoxen og forstyrret. I Gaardsrummet kunde jeg ikke gjenkende mig, da flere Bygninger vare forandrede eller nedrevne. Her var ogsaa kommet et Springvand midt i Gaarden, som jeg ikke saa godt kjendte som det gamle Vandkar udenfor Kjøkkendøren, og hvormed jeg saa mangan Gang havde kiørt med den gamle Simon til Elven for at hente Vand. Gjensynet af det Indre af Bygningen var ikke behageligt. Det gamle Kjøkken fandt jeg forandret til Bryggers, og den vante Trappe derfra op til Rødkammeret ogsaa anderledes. Overalt, hvor jeg kom hen, var det ikke som før i Tiden, og ublid Behandling havde forandret alt; omendskjøndt jeg vel kunde gjenkende de gamle Tapeter, talte de dog nu anderledes til mig, da jeg saa fremmede Væsner ved dem eller ogsaa fuldkommen øde. Den gamle Kontorbygning, hvori jeg saa mangan Gang havde siddet lyttende til den lille Stabels Historier om Huldre og Nisser, var borte, og i Stedet for vores Dukkestue og Stalde var der kommet Mistbænke og Hauge. Jeg forlod saaledes ikke mit Fødested med Glæde og vilde under disse Omstændigheder ikke ønske os her igjen, saa meget desto mindre som man overalt i Byen træffer næsten

¹ Fru Anne Cathrine Elisabeth Collett, født Arbo (1775—1833), Enke efter Magasinforvalter, Premierløjtnant Christopher Collett (1773—1815). Efternævnte er hendes Søn.

² Herman Christian Collett (1807—1878), Købmand og Bankadministrator ved Drammens Afdeling af Norges Bank. Han ægtede ^{17/9} 1830 Louise Arveschoug (1808—1843), efter hendes Død giftede han sig 1845 med Elisabeth Helene Holter (1821—1852).

lutter fremmede Mennesker, ubekjendt med det fordums Liv, der her var ført.

Om Aftenen spadserede vi igjennem Byen for at gjense afdøde Bekjendtes Vaaninger og gik til Slutningen ud til gamle Jordvei, hvor alt var mere som før, da den ikke havde været i Menneskers Eie, der gjerne forandrede. Det Hovedindtryk, som jeg fandt at bemægtige sig mig, var en vis Følelse af Ubetydelighed, jeg næsten fandt at alt havde Anstrøg af, og blot Byens smukke Beliggenhed og den deilige Omgivelse fandt jeg den samme, omendskjøndt i smaa Ting ogsaa forandret. Aftenen tilbragte jeg hos Fru Collett ene med Christian.

Den 6. Aug.

om Morgenen spadserede jeg i et hæsligt Regnveir over Broen til Bragenæs, hvor jeg fandt mig ganske fremmed og ej i Stand til at gjenkiende det mindste. Overalt saae jeg fremmede Ansigter og Boliger, hvorom jeg ikke vidste det mindste. Mit Besøg paa denne Side Elven galdt egentlig Postmester Schmidt, der nu havde trukken sig tilbage fra Forretningerne og levede et stille og indgetogent Liv. Jeg traf ham misfornøiet med Drammen og med det heele Væsen, som nu herskede. Med Vemod erindrede han sig de glade Dage, han før her havde oplevet og den behagelige Omgang, han altid havde funden i Faders Huus, som han mange Gange ønskede sig her tilbage. Hans Underholdning var mig behagelig, da han erindrede sig de mange smaa Historier fra mine Søkendes og min Barn-dom, og de Erindringer, han saaledes opriskede for mig, var mig saare dyrebare. Hans inderligste Ønske var nu i hans Alderdom at kunne flytte til Danmark for jevnligere at see ældre Bekjendte og nyde en ømmere Pleie. Da jeg havde aflagt dette Besøg, skyndte jeg mig tilbage til Strømsøe, da Bragenæs forekom mig endnu mere fremmed end denne. Jeg begav mig saaledes til Fru Collett, hvorfra jeg spadserede ud paa Tangen for at gjøre Hans Kjær et Besøg. Hos ham fandt jeg et tilsyneladende lykkeligt Forhold. Hans unge Kone, der var en Jomfru Føren, havde allerede forsynet Huset med 3 raske Dreng, som Faderen lod til at være ret fornøiet med.

Middagen tilbragte jeg hos Fru C[ollett] og kjørte om Eftermiddagen ud til Eg for at besøge Lensmand Juul. Den Vei, der over Tangen fører ud til Gaarden, er meget smuk, men jeg var ei saa heldig at nyde den i sin heele Skjønhed, da Veiret den heele Dag var yderst melankolsk, og

Regnen ikke ophørte et Øjeblik. Eg er et smukt Sted, der fra Veien hæver sig majestætisk og har mere Anseelse end de fleste Gaarde paa denne Kant. Juul er ogsaa den Mand, der tilfulde veed at holde det i tilbørlig Stand og sætter selv Pris paa den smukke Beliggenhed, som man just ikke altid træffer saa frapand.

De Affairer, jeg for Moder havde at afgjøre med ham, faldt desværre ikke ud efter mit Ønske, omendskjøndt det vist ikke var hans men Omstændighedernes Skyld. Dog haaber jeg, at Gud fremdeles vil holde sin Haand over Moder, som han hidtil har gjort og ej lade komme Sorg over hende i hendes Alderdom. Da jeg havde opholdt mig et Par Timer paa Eg, kørte jeg, med Indbydelse til snart længere at gjæste ham, tilbage i det samme hæslige Veier og indtraf hos Fru Collett, hvis Befordring jeg havde benyttet. For ikke at forsømme noget maatte jeg aflægge et Besøg hos T. Bang, som jeg da traf hjemme, og hvor jeg forresten afgjorde det kort, da disse Mennesker vel neppe havde samme Erindringer som jeg, og følgelig blev Conversationen noget kold og afmaalt.

Om Aftenen var jeg paa mit Kammer beskjæftiget med at tilskrive Moder, som jeg nu virkelig længes efter at giensee, da Opholdet iblandt fremmede Mennesker i Tiden trætter mig og lader min Siæl blive tom og [mit] Hierte følelsesløst.

Den 7. August.

Jeg stod om Morgenen tidlig op, dels for at fuldføre mit Brev, dels ogsaa for at bese Kirken, hvori jeg saa mangen Gang havde siddet paa Bænken i Koret og sunget om Søndagene. Paa min Vei derhen maatte jeg dog først ind til Madame Elsters gamle Boutique, hvor jeg traf Alt temmelig i den gamle Orden og Bordene ligesom før opfyldte med Bagværk. Jeg savnede her blot den gamle Kone for tilfulde at kunne sætte mig tilbage i ældre Tider, der nu ere lagte saa langt tilbage; men for dog nogenlunde at raade Bod derpaa, maatte jeg købe Kager fra de gamle Skuffer, hvorfor jeg dengang havde stor Respect og Kjærlighed.

En gammel Kone, jeg her traf paa, erindrede sig endnu med Glæde mine Forældres Ophold i Byen og fortalte, hvorledes Fader tidt havde givet hende Handsel, naar hun med sin Kurv gik forbie vores Gaard, og han af en Hændelse stod i Vinduet.

Jeg begav mig med en gammel Mand, der var Graver, til Kirken for at

gjensee de gamle Vægge. Ved min Indtrædelse kunde jeg strax see Forandring, hvilket især bestod i, at de gamle Vinduer vare borttagne, og i deres Sted vare nye og større indsatte, der gav det Heele et lysere omendskjøndt for mig ogsaa fremmed Udseende. Pillarerne, der dannede en Adskillelse imellem Kirken og Koret, vare ogsaa borttagne og saaledes det frie Syn til Altaret aabnet. I Altertavlen, hvori jeg havde ventet at finde et stort Mesterstykke, der her var aldeles skjult og ubekjendt, fandt jeg ikke, hvad jeg havde ventet, og det er vel neppe et Malerie af Carl van Mandern, som Præsten Hesselberg i hans Beskrivelse over Strømsøe angiver. Maleriet bærer vel noget Præg af Mesterskab, men Forholdene i Figurerne ere rent forfeilede, saaledes at Mandern vel neppe kunde have gjort sig skyldig i slige Misgreb. Forresten maatte man først ved en nøiere Undersøgelse gjøre sig bekjendt dermed, da over det halve nu er aldeles utydelig og næsten sort. Mere paafaldende for sin Skjønhed var de Messing Lysekroner og den Døbefond, der findes i Kirken, hvoraf især Døbefonden er i en smuk gammel tydsk Stil og bæres af en Figur og en Deel smukke Ornamentter. Fra Kirken steg jeg op i Taarne[t] ad den vante Trappe, hvorfor jeg dengang havde en hemmelig Skræk, da den forekom mig som det rædsomt, jeg nogensinde havde seet, ogsaa har jeg vist mangen Gang troet mig omringet af Spøgelser, naar jeg listede mig bagefter de andre Drengene for at være tilstede ved Ringningen eller undertiden af Nysgierrighed for at kikke ud paa den underliggende Kirkegaard og ned til de tilstødende Gaarde. Nu derimod var den første Bemærkning, jeg nødtvungen kom til at gjøre, at jeg siden forrige Tider var bleven meget større, da jeg før med Lethed løb under de Bjælker paa Kirkeloftet, hvor jeg nu stødte imod med Panden, og hvor jeg før havde fundet Plads nok, var det mig nu for snævert. Overhovedet er det totale Indtryk, jeg overalt faar, en vis Følelse af Lidenhed, jeg synes enhver Gienstand at indtage.

En Mand i Gjæstgivergaarden, der i Morges kom for at pudse mine Støvler, spurgte meget ydmygt om mit Navn for at erkyndige sig om min Moder og øvrige Familie, og da jeg skulde spørge Manden ud, har han paa vor Tid tjent hos Schielthes(?) under Navn af Thomas og været med hans Husbond for at følge op til Gillsbeck, da vi forlode Drammen. Han bestilte Skyds for mig, da jeg alt tilfulde [har nok] af mit Ophold her, der langt fra ikke svarer til min Forventning.

Da jeg ifra Kirke kom til Colletts, presenterede Christian mig for hans

Kjærreste, en Jomfrue Arreskau¹, der har et ret net Ansigt og en peen lille Figur. Hendes Holding forekom mig dog ikke at være smuk; maaske Aarsagen dertil var, at hun er betydelig skiæv.

Jeg reiste om Eftermiddagen i Følge med Colletts fra Byen, afbenyttende en lille Karriol, jeg havde leiet, og tog paa Veien efter at have bedet i Langbroen ind paa Hasselværket, deels for at forkynde dem Fru Colletts Ankomst, deels for at høre, om de ønskede noget Bud med til Budskerud. Men jeg var færdig at fortryde dette Besøg; thi da jeg ved min Ankomst saae Assessoren der, fik denne pludselig det Indfald at vende tilbage med mig, og jeg maatte saaledes igjen trækkes med ham. For i det mindste ikke at kjøre saa sagte som han, skyndte jeg mig i Forvejen og lod ham komme efter. Hans Ankomst til B. var for Fruen og os Alle langt fra moersom, da han strax begyndte at trække [forskellige Sager] ned for at viise og plage os med.

Den 8. Aug.

Strax om Morgenen fik Manden travlt med at indrette et Camera obscura, hvortil han betjente sig af en Brændekasse, som han til stor Fortrydelse for hans Kone saugede i Stykker for igjennem Bunden at anbringe et Kakkellovnsrør, i hvis Ende han havde sat sit Brændeglas; og saaledes ved Hjælp af et gammelt Speil, han berøvede Pigerne, blev Maskinen færdig, og for at overbevise sig om dens Brugbarhed begyndte han selv med at slikke Hovedet derind for at see og tegne. Det forekom ham dog ikke at være mørkt nok i Kassen, saa at han, efter først at have indhyllet Hovedet i en Kappe, hentede — for efter hans Mening at gjøre det endnu mørkere — en viid Nathue, som han meget fiffig anbragte paa sit Hoved, førend han stak det ind. Da nu Alt var saaledes forberedt, begyndte han at tegne derinde, og den Figur, han saaledes med Kassen og Kappen paa Hovedet dannede, var saa komisk, at man neppe kunde bare sig for Latter. Da Resultatet dog ikke syntes ham tilfredsstillende, blev der indrettet et nyt Camera, hvortil han da til sin fuldkomne Tilfredshed fik indrettet en Bogreol, og da denne var funden særdeles brugbar, maatte jeg midt i Soelheden sitte og tegne et Partie af Gaarden, hvortil jeg vel maatte beqvemme mig, naar jeg ikke vilde være uartig mod Manden². Da jeg vel var i Færd hermed, kom han igjen og var

¹ Louise Arveschoug (1808—1843), se foran Side 73.

² Tegningen er benyttet af Rørbye til en Radering, gengivet Side 78.

færdig til at reise til Hasselværket, hvor der skulde være Barnedaab, og jeg maatte da skynde mig at blive færdig, da dette nu var ham det meest magtpaaliggende. Jeg kjedede mig ligesaa meget ved at kjøre med ham som ved at mase med Kukkassen. Til næsten enhver Bakke bad han

Buskerud. I Forgrunden Kobberværkets Ejer, Assessor Collett.
Radering. Buskerud den 8de August 1830.

mig meget artig at staae af, da det var en lille og daarlig Hest. Vi ankom dog i god Betids til Værket, og jeg priste mig lykkelig ved her ikke at være den eneste Gjenstand for hans Opmærksomhed.

Paa Værket hos Hr. P. Collett¹ var der i Dag i Anledning af Daaben Selskab, hvortil Omegnens Beboere vare indbudne, og det heele Væsen gik meget net til. Om Aftenen dansedes der efter en Violin, der meget fiffig betjentes af en Mand, der ikke forglemte at slaa Takt saavel med Foden som med Hovedet. Bordsangen om Aftenen udhaalede Tiden til

¹ Peter Collett. (Se foran Side 72). Barnet, der blev døbt, var Jonas Collett (1830—1904), senere Telegrafintendant.

over 2, da vi kjørte hjem, og jeg var paa denne Fart saa heldig at undgaae Assessoren, da han alt var gaaen til Hvile i det Værelse, han beboer, naar han er paa Værket, og hvor han ligesom paa Buskerud har sammenkrabet alskens Ting, omendskjøndt de her endnu ere i en noget bedre Orden.

Den 9. Aug.

Da Assessoren ikke var tilstede, kunde jeg i Dag gaae ud for at opsøge noget at tegne, hvilket jeg ogsaa fandt, da jeg begav mig til de i Nærheden liggende Gruber, hvor jeg fra oven steg et Stykke ned, saa at jeg kunde see Indgangen til de forskjellige Stuller, der for Øieblikket ikke afbenyttedes, men ere meget maleriske. Da jeg her var ifærd med at tegne, hørte jeg foroven, at man kom kjørende fra Værket til Buskerud, og da jeg var færdig, begav jeg mig hjem for [at] tale med de Ankomne, der nemlig bestode i Fru Collett med Søn og hans Kjæreste Jomfrue L. Arreskou, for ikke at forglemme, at Assessoren da ogsaa kom tilbage. Da det den heele Eftermiddag var slet Veierlig med en bestandig Regn, bleve vi meget morsomt underholdte ved Jomfrue Louise A's smukke Spil paa Fortepiano; da hun virkelig behandler Instrumentet med mere end almindelig Færdighed og Smag, saa kan man saavel ved dette som ved hendes ret nette Stemme vel tilbringe behagelige Timer i hendes Selskab, da man endydermere har et smukt Ansigt at see paa og veed, at hendes tækkelige Udvortes er forbunden med en ligesaa smuk Siæl¹.

Underlige Tanker opstige i mig ved ret at betragte hende. Hun havde mer end almindelig Lighed med flere, jeg haver haft kjære, og jeg kunde ikke undgaae, at et Ønske om at giense dem opsteg i mig, omendskjøndt jeg tilfulde veed, at det ei var mig tienligt, saalænge jeg er i min nuværende Stilling.

Den 10. Aug.

Det var i Dag fra Morgenstunden meget god Veier, og Assessoren kom da strax i Færd med sine Experimenter og begyndte med sit Camera obscura, hvorved han havde probert nogle Forandringer. Jeg blev da strax opfordret til at tegne, og til min store Fornøielse foreslog han sig selv som Model, hvilket jeg da strax bifaldt. Efterat jeg havde tegnet

¹ Et Portræt af Louise Arveschoug findes gengivet i »Familien Collett«, Side 361.

ham ret lignende, maatte jeg ogsaa tegne Christian og hans Kjæreste, og da jeg var færdig hermed, begave vi os paa en Spadseretour til Loug Aasen, hvorved Assessoren var i Spidsen, og vi Andre fulgte, Alle belæsedede hver med sit Skrab, som af ham var bleven os paalagt, og som man af Artighed ikke vel kunde undslaa sig for. En Steen med C's og hans Kjærestes Navnebogstaver blev opreist blandt de øvrige Mindestene her findes, og jeg maatte ogsaa tegne mit Navn paa Klippen oppe ved Lysthuuset, der øverst er anbragt. Om Eftermiddagen afreiste Fru Collet, C[hristian] og Jomfrue Arreskou, og vi tilbragte Resten af Dagen dels med Passiar, dels med at besee Staburet og Mælkestuen paa Gaarden for tilfulde at blive bekendt med Indretningerne. Om Aftenen spadserede vi ned ad Elven, og da vi kom hjem, ankom Procurator Hensen for at tilbringe Natten paa Gaarden, da han kom fra en Reise; hans Kone var nogle Timer iforveien afreist til Horre, efterat hun havde været en Dags Tid paa B.

Den 11. Aug.

Procuratoren afreiste om Formiddagen, efterat han havde inviteret os til sig til næste Søndag. Jeg tog imod Indbydelsen, da man ikke uden at være uartig kunde undslaae sig, og jeg har desuden Haab om der at kunne faae tegnet et Par Costumer af Oplands-Bønder, han har i sin Tjeneste. Jeg listede mig om Formiddagen til at tegne, omendskjøndt Assessoren vilde have kapret mig til sine Projecter, som han igjen fortsatte med Forandringer.

Et meget udførligt beskrevet Besøg i en Grube den 12. August forbigaaes.

Den 13. Aug.

Da Assessoren i Dag igjen skulde til Tings, gik jeg hen til Hasselgruberne, hvor jeg malede et Partie; men da han om Eftermiddagen igjen kom hjem, begyndte han strax sit Plagerie, og da han saa, jeg havde malet, fik ogsaa han Lyst dertil; men iøvrigt vedblev han at raade mig til at reise til Bruma, hvor han var bleven saa begejstret af Naturen der, at han havde forfattet følgende Strofer:

Bjærgpynte staa frem i Form af Coulisser,
hver Odde forbi frembyder et nyt Panorama.

Dette Sludder forekom ham som den største Berømmelse for Landskabet, og han forglemte ikke bestandig at recitere dem.

I en Samtale han havde med Procurator Hensen, ytrede han i Anledning af nogle af hans Processer, at der burde staa paa hans Gravsteen, hvorlunde han havde faaet Ret paa tvende Fattigcommissioner, hvilket for ham var fuldkommen Erstatning for Tabet af hans øvrige Stridigheder.

Buskerud, August 30. Farvelagt.

Den 14. Aug.

Tidlig om Morgenen havde han alt beskjæftiget sig med at fabricere en Fycionotrace, da han havde hørt Tale om Plötz's¹; men da han strax viste mig den og ytrede Ønske [om], at jeg vilde være ham behjælpelig med at bringe ham paa det rigtige Spor, fandt jeg Udflugter for ikke at komme ind i det med hans Lil op over Ørene.

Jeg malede siden et lille Partie op. Om Eftermiddagen spadserede vi Alle ned til Sogfossen, hvor vi bleve satte over til den anden Elvbred, hvor Assessoren har en lille Eiendom. Ogsaa paa denne Tour skulde

¹ Henrik Plötz (1748—1830), Miniature- og Emaillemaler, hævdede at være Opfinder af den saakaldte *Physionotrace*, ved Hjælp af hvilken man ad mekanisk Vej var i Stand til tegne Profilportrætter efter Naturen *en miniature*. Franskmanden Chretien (1754—1811) hævdede for sig den samme Ære. Se: O. H. Clementsen »Chretiens Portrætskik«, Kbh. 1921.

han plage. Saaledes maatte Otto¹ bringe en Kurv med, hvori der blev samlet smaae Steen, hvilke han siden maatte bære hjem for at fylde i Gaarden ved et Blomsterbed, der var bleven indrettet. Man kunde ikke blive færdig at tale om denne Mands Særheder, da han undertiden næsten er ren gal, og saaledes gjør og siger alt, hvad der falder ham ind.

Den 15. Aug.

Jeg var om Formiddagen beskjæftiget med at pakke ind til min Reise og fandt heri en god Medhjælperke i Elise², ligesom hun ogsaa var mig behjælpelig med at befrie mig for Assessorens Selskab, idet hun indtog min Plads i Vognen hos ham og lod mig i en anden kjøre lige til Horre i Steden for at geleide ham og komme for seent til at tegne et Par Costumer, jeg havde foresat mig der. Hos Procurator Hensen, der beboer en god og vel vedligeholdt Gaard, vare i Dag alt, hvad der heed Collett fra Omegnen, og vi tilbragte en ret behagelig Aften hos ham, der var en meget forekommende Vært, og var det ham, der havde gjort mig opmærksom paa, at der i hans Tjeneste befandt sig et Par Folk fra Nummedalen, og som jeg i Dag tegnede. Pigen fra Dalen, der heed Marieth, var meget smuk, og jeg var nærved at blive ganske indtaget i hende, saa vel syntes jeg om hendes takkelige Ansigt og smukke Figur. Hun havde undertiden et Udtryk af en Smule Spodskhed, der klædte hende usiigelig godt. Karlen, der efter hans Skik forstod at leege paa Hardanger Fele, var en smuk og rask Bjærgboe, der tilfulde forstod at gjøre sine Kast.

Vi kom om Aftenen godt hjem, omendskjøndt det var meget mørkt, og vi havde Veien forbi Gruberne at passere, der kan være farlig, da de støde lige op til den. Fruen forblev paa Horre, da hun ei fordristede sig til at kjøre, og Assessoren tog til Værket for næste Dag at kjøre til Drammen, da der i den Tid blev en Smule mere Rolighed paa Buskerud.

Den 16. Aug.

Om Morgenen afreiste jeg efter at være bleven godt forsynet med det Nødvendige til en Reise i Fjældegnene af Lise, der overhovedet under mit heele Ophold paa B[uskerud] havde været mig en god Støtte.

Berendt satte mig i en ikke ringe Forlegenhed ved at undlade at sende

¹ Otto Collett (1813—1902), Assessor Colletts yngste Søn, cand. jur., Toldbetjent. Paa dette Tidspunkt var han en 17-aarig Gymnasiast.

² Elisabeth Christine (*Lisa*) Collett (1798—1879), Assessorens Datter.

mig et Par Benklæder og nogle Støvler, jeg saa høiligen trængte til, og som han ved min Afreise fra Christiania saa vist havde lovet at besørge. Imidlertid tilgiver jeg ham dette paa Grund af hans Reise til Kjøbenhavn, der nu formodentlig beskæftiger ham ganske.

Marieth Gullich's Datter Lia af Svenne Annex til Flesbergs
Præstegjeld i Numedalen. Kobberstiksamlingen.

Ifra Buskerud tog jeg først til Hasselværket, hvorfra jeg havde tilsagt Skyds for at befordre mig til Haugesund; men efter Peter Colletts Raad accorderede jeg den til Kongsberg, omendskjøndt Fru Collett, formodentlig ved Elises Paamindelse, havde den Godhed at tilbyde mig sin nye Karriol paa den heele Tour, hvilket jeg dog ikke modtog, deels fordi den let kunde komme til Skade for mig, deels fordi det var usikkert, om jeg overalt kunde føre den med mig i Fjældegnen. Paa Værket mødtes jeg med Otto Collett og Bendix, der skulde gjøre Touren med til Kongsberg og der besee Gruberne.

Turen gaar først til Kongsberg, hvortil man ankommer Kl. 4—5 Eftermiddag. Kirken besøes og der aflægges forskellige Besøg for at opnaa Tilladelse til at bese Sølvværket.

Besøget i Gruberne finder Sted den 17. August. Den meget udførlige Skildring af dette Besøg forbigaas. Det afsluttes med en Frokost ved en lille Elv.

Da vi hermed vare færdige, mødte vi paa Veien til Byen Directeur Stenstrup¹, der fra det Huus, hvor han havde ladet sin Hest staae, var gaaet os i Møde for at bringe os ud til Labruefossen, der skal være meget pitoresque. Vi maatte imidlertid give Slip paa Synet af den, da det begyndte at regne stærkt, og vi saaledes bleve nødte til at kjøre i hans Gig tilbage til Byen, efterat vi havde tilbragt en Times Tid i Huus for at undgaa at blive vaade. Da vi skiltes fra ham i Byen, indbød han os til sig om Aftenen, og vi begave os derpaa til Mynten, hvor vi efter en Anbefaling af Frans Neumann til Myntmesteren Kruse her besaa Smeltehytten og i Mynten saae dem at slaae Spesies, hvorpaa Kongens Portrait forekom mig meget slet saavel fra Stemplets som fra Myntens Side. Da vi vare blevne færdige hermed, begave vi os hjem for at udhvile en Smule. Da Hr. Bendix vægrede sig ved at gjøre Følge, gik Otto og jeg om Aftenen til Stenstrup og tilbragte her en ret behagelig Aften og blev tillige forsynet med en temmelig fuldstændig Reiseroute til og fra Tellemarken.

Da vi kom hjem, afreiste Otto og Bendix, omendskjøndt det allerede var temmelig silde, og den første ønskede at blive Natten over, saa maatte han for at føie B, der paa den heele Tour, som ogsaa i Forvejen paa Buskerud, stedse havde viist sig som et trættekjært og egensindigt Menneske, dog føie sig efter ham og begive sig ud i Mørket skjøndt uvillig. Jeg for min Part var hjærtelig tilfreds med at være bleven befriet for B's Selskab, da jeg den heele Tiid, hvor vi havde været sammen, aldrig havde kunnet udstaae ham formedels han[s] bestandige Lyst til at have Ret.

Den 18. August.

Kl. 10 begav jeg mig paa Veien til Tellemarken og kom fra Kongsberg først gjennem Jonsdalen langs en Deel af Jons-Elven til Moen, hvor

¹ Poul Steenstrup (1772—1864), den højt fortjente Direktør for Sølvværksgruberne ved Kongsberg, var af dansk Slægt, født paa Hovedgaarden Kjeldkjær ved Vejle. Han var gift med en Halvsøster til Assessor Peter Collett, Mathia (Thea) Bernhardine Collett (1779—1847). Jvf. Jeppe Aakjær: Fra Agermuld og Hedesand, Kbh. 1930, Side 24.

jeg maatte begynde at tage Ridehest, da den banede Vej begynder at op-høre eller i det Mindste at blive meget vanskelig at passere med Kjærre. Efterat jeg altsaa her havde faaet mine Ting fastgjorte saa godt [som] muligt, sad jeg op og begyndte at ville riide; men til min store Ulempe vilde mit Tøi ikke ligge fast, saaat jeg blev nødt til at stiiige af for at ind-rømme min Randsel Pladsen midt i Sadelen, og jeg selv maatte da spad-sere ved Siden af Hesten tillige med Skydsgutten, forat vi bedre kunde passe paa, at Sagerne ikke faldt af, hvilket de hvert Øjeblik truede med

Gamle Vaaben paa Bolkesjø. Tegning. Kobberstiksamlingen.

at gjøre. Da vi paa denne besværlige Maade havde tilbagelagt 3 Fjer-dinger af Veien, kom vi til en Gaard, hvor Gutten fik laant en Kløv-Sadel hos Hollog Lofthuus, og da Tøiet var i denne bleven placeret paa begge Sider af Hesten, gik det noget raskere og sikrere fremad, omendskjøndt jeg bestandig maatte spadsere med. Paa Veien ifra Moen maa jeg be-mærke nogle store Stene, man paa Gulshauen passerer og der kaldes Skrømtesteenen, da her efter Sagnet skal gaae Spøgerie. Ifra Ryngerdalen, hvor man kommer ind i Christianssands Stift, begynder man at passere Bolkesjøheja, og paa denne er Veien undertiden neppe synlig, saa langt er det fra, at her kan kjøres. Det gaar snart opad, snart nedad forbi Buevandet, indtil man kommer til Bolkesjø. Man har imidlertid begyndt en bedre Vej, der i Stedet for over Hejen skal gaae nede i Dalen og da vil blive til at passere med Kjærren. Ved Bolkesjø aabner igjen Udsigten sig og man seer ud over en Mængde Bjærgrygge, hvoriblandt man i Baggrunden seer Toppen af Gausta ganske i det blaae. Neden for

de nette Huse og det efter Lands Skik galante Stabur, der tilhører Gullog Bolkesjøe, seer man den anden Gaard af samme Navn og et Par smaae Søer. Jeg ankom til dette Sted Kl. 6, og da saavel Stedet som Manden, der et Par Gange havde været paa Stortinget, behagede mig, besluttede jeg at blive een Dag over her.

Jeg blev indrømmet det galanteste Værelse, der var ovenpaa, og hvor jeg bemærkede tre store og en mindre Kobberkjedel, der efter Egnens Skik regnes efter deres Formues Tilstand, saaledes at en Mand ikke anskaffer sig flere saadanne Kjedeler end efter det rigtige Forhold til hans Formue. Disse Kjedeler vare lagte paa et Slags Hylde, hvorpaa der med udskaarne Bogstaver stod blaat paa rød Grund at læse:

Huus og Gods arves efter Forældre;
men en forstandig Kvinde kommer fra Herren.

Det var dog ikke det eneste Sted, hvor der var anbragt slige Sentenser, men overalt over Sengene og Skabene stode der lignende, altid gudelige Tanker blot med Undtagelse af et lille Hjørneskab, paa hvis Dør den Maler, der formodentlig havde decoreret det Heele, havde anbragt sig selv i Bondedragt, holdende et Glas i Haanden og oven over tilføiet, at:

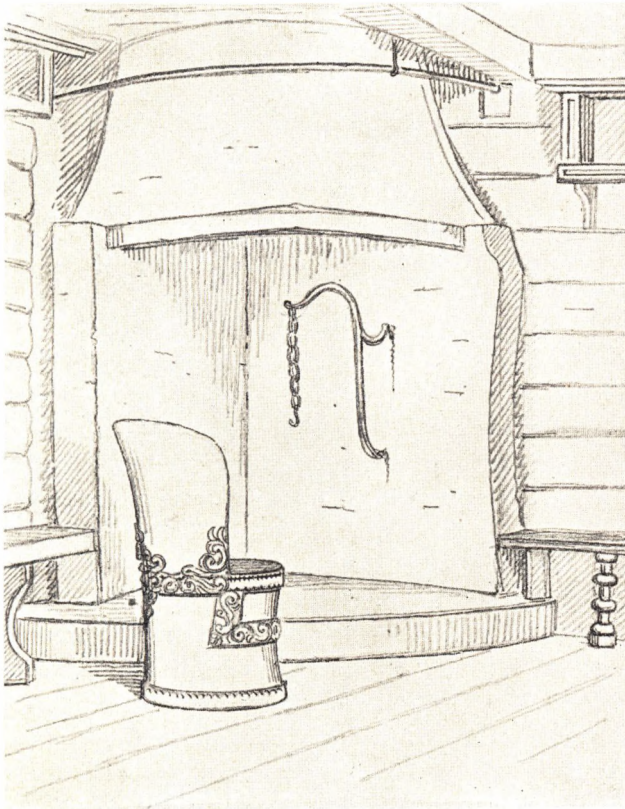
Det er Malerens Skilderie, naar han drikker Brændeviin.

Overhovedet var det heele Værelse decoreret med Senge, Skabe og en heel Deel Tin- og Porseliins Talerkenner, Fade og Kopper saavel som en Deel Messing Lysestager og et Par Lampetter, der alt havde ganske særegne Faconer. Under Vinduerne er der anbragt en lang Bænk og foran denne oppe i Hjørnet ved Vinduerne staaer et broget stort Bord, hvorved jeg sidder og skriver dette.

Den 19. Aug.

Tilbragte jeg næsten hele Dagen i Huuset, da nu bestandig Regn og Blæst, der om Natten havde begyndt, vedblev hele Dagen og gjorde det umulig for mig at tegne efter Naturen i fri Luft; derimod var min Vært Gullog Bolkesjø saa god, da han hørte, at jeg gjerne vilde have af Bygdens Kostumer, selv at sitte for mig med hans lille Søn ved Siden, ligesom han ogsaa lod sin Datter efter min Anmodning paaklæde sig ret stadselig, saa at jeg ogsaa fik en Fruentimmerdragt herfra Bygden. Jeg fordrev saaledes den triste Dag ret behagelig hermed og med jævnlig

at tale om adskilligt med Gullog, der for en Bonde havde ualmindelig Dannelse og Læsning. Han havde blandt andet ogsaa læst Steffens's Walset og Leith¹ og dømte meget rigtig om denne Bog, som han paa

En Kamin med en Stol. Tegning.
Tilh. Kobberstiksamlingen.

mange Steder syntes at være noget overdreven. Da hans Kone laae syg, undskyldte han som oftest, at Indretningen i Huset ikke var, som den burde, omendskjøndt han selv gjorde sit Bedste for at gjøre mig det tilpads. Min Levemaade begyndte hos ham paa en ganske anden Maade, end jeg før havde været vant til; saaledes spiste jeg intet andet Brød end

¹ Henrik Steffens' Novelle-Cyclus: Familien Walseth og Leith. I—III. Oversat af H. L. Bernhoft, Christiania, 1827—28.

det her brugelige Fladbrød, hvortil jeg om Middagen fik noget kogt Kjød og dertil en Slags Fricasse Saus, som jeg ikke vel kunde komme tilrette med, da den var lavet af Rugmehl og lignede noget en tynd Klister. Det var formodentlig hans Datter Aslogs Kogekunst, som jeg ikke yndede saa meget som hendes ret godmodige Ansigt. Jeg kan iøvrigt ikke siige, at jeg her led nogen Slags Mangel; da jeg om Morgenens havde faaet Kaffe, ja fik endog om Aftenen Thevand, som jeg rigtignok maatte drikke uden Fløde, da alle hans Kreaturer vare paa Sæteren og som en Følge heraf intet Mælk befantes i Huuset. For første Gang i mit Liv smagte jeg ogsaa om Aftenen en Slags blød Myseost, der kaldes sød Priim, og der blot tillaves af Ostevallen ved at koge denne stærk, til den bliver til Ost, og som da faar en ypperlig Smag og kunde for mig fuldkommen gaae i Steden for Smør.

Den 20. August.

Om Morgenens, da det var bleven en Smule bedre Veier, skiltes jeg fra Gullog for efter hans Raad at reise til Folsland og da hvis Veiret vedblev at være uroligt at forblive der, da der ellers intet ordentligt Sted vilde være at logere paa, før jeg kom til Dale, og desuden det ei var tilraadeligt at tage over Tindsøe, naar det blæste noget stærkt, da den skal være farlig formedelst de mange Kastevinde, som de stejle Bredder foraarsager. Jeg fik fra Bolkesjø en Karl, der roede mig over Bokke og Folsjø til Vig, hvorfra han, da det vilde tage for lang Tid med at accordere Hest, da her ingen Station er, tog min Randsel og mit Tøi og ledsagede mig til Fods til Folsland, hvor jeg ankom, efterat Regnen igjen havde indfunden sig som igaar. Da man raadte mig til ei at begive mig til Tindose og og derfra paa Søen, saa besluttede jeg, ogsaa her at blive Dagen over, og efter at jeg tilbørligen havde indleedet det, fandt jeg den gamle Hans og hans Kone meget villige til at lade mig tegne dem, og ikke saa ganske lidet bidrog det, at jeg viiste dem, hvorledes jeg havde tegnet Gullog Bolkesjøe og hans Datter, hvilket de ikke noksom kunde beundre, og da deres Søn og Datter ogsaa kom til, fandt jeg ogsaa disse meget beredvillige til at staae for mig, hvilket jeg med Sønnen, der var en rask Karl, strax gjorde Begyndelsen, og saaledes fordrev jeg den triste Dag ret behagelig. Jeg gjorde mig ved dette den heele Familie saa bevaagen, at Sønnen strax tilbød sig at gaae ud for at see til at fange nogle Fiske, da han hørte, jeg godt kunde lide dem, og der intet andet end den sædvan-

lige Bondekøst fandtes i Huuset. Den gamle godmodige Kone beklagede meget, at hun ikke havde hendes Kreaturer hjemme fra Sæteren, da hun ellers nok skulde have vidst at traktere mig. Imidlertid begyndte hun dog at lave Kaffe, som jeg, omendskjøndt den blev dygtig tyk, dog lod mig

Gullog Olsen Bolkesjoe af Hjørdals Præstegjeld til Grans Herred
Annex i Øvre Telemarken. Ole Gullogs Søn. 19. Aug. 30.
Kobberstiksamlingen.

smage fortræffelig. Om Aftenen sad jeg heele Tiden inde i deres Stue, da mit Værelse var ovenpaa, og det der var dygtigt koldt; nede hos dem derimod brændte en rask Ild paa Skorstenen, hvorved jeg da med Familien plaserede mig, hvilket lod til at glæde dem ligsaa meget som det, jeg paa deres Spørgsmaal fortalte dem om Levemaaden i Danmark, hvorover de korsede sig mangen Gang. Da vi havde siddet noget og passiareet, hørte jeg det banke stærk paa Døren udenfor, og da Konen derpaa gik ud for at see, hvem det var, fortalte Manden mig, at det her i Bygden var Skik saaledes at banke paa, naar een af Naboerne eller nogen Anden kom for at laane noget eller bringe et Bud. Ud paa Aftenen,

da det foruden [o: udenfor] alt var ganske mørkt, kom Sønnen ganske vaad hjem fra Elven, hvor han i den stærke Regn havde siddet at fiske, og bragte mig som Udbytte en liden Ret Ørreder, som da blev kogt og tillavet, hvorved Hans var vel tilfreds, da han var Manden, som strax reengjorde dem.

Jeg kunde næsten fristes til at sammenligne Hans og hans Kone med Baucis og Philemon, saa vel syntes jeg om dem; men til Ulykke var Hans noget halt, hvilket dog vist Philemon ikke har været, og disse havde heller ikke saa mange Børn og ingen Søn, som forstod sig paa at skræddere, ligesom han vist eiheller forstod som Hans at flikke Skoe eller at gjøre Ørreder rene. Oste Neri's Datter derimod tror jeg næsten har lignet Baucis paa et Haar, hvis hun blot havde været hende lig i Klæder og havde kunnet koge Kaffe.

Den 21. Aug.

Det vedholdende slette Veier nødsagede mig til ogsaa at blive her en Dag over, og jeg kan just ikke siige, at det stort har fortrudt mig, da jeg om Formiddagen, efterat Veiret var bleven lidet bedre, foretog mig med min Værts Søn en Spadseretour ned til Tindelven, der stryger igjennem denne Dal og her paa sine Steder er meget strid. Gaardene Folsland har overhovedet en meget smuk Beliggenhed, da de ere nærmest omgivne med de Jorder og smaa Agre, der løbe ned imod Elven og i længere Afstand vel betrygget mod Vinden af de Aase, der allevegne indeslutter Dalen, og der lige overfor Gaardene ere meget høie og skovbevexede. Ned af den Skraaning, hvorpaa Gaardene ligge, flyde en temmelig stor og en mindre Bæk, der begge, idet de danne fleere smaae Vandfald, nærme sig til Elven, hvor de forenede have deres Udløb. At optegne alle de besynderlige Anmærkninger, jeg her har hørt af Beboerne over forskjellige Ting, vilde blive mig for vidtløftigt, jeg vil blot indskrænke mig til at bemærke deres Forundring, da jeg viiste dem min Kikkert, hvis Liige de aldrig før endnu havde seet, og hvorover de meget glædede sig, deels for det snilde Arbeide derved, deels ogsaa fordi de gjennem den kunde see alting ligesom flux inde paa dem, som de kaldte det.

At jeg reiser blot for at see mig om, kan de ikke vel begribe, og naar de hører, at jeg dertil bruger mine egne Penge, spørger de gjerne, om jeg ikke da bagefter kan have dem igjen, eller hvad godt jeg har af at reise saaledes om blandt fremmede Mennesker.

Den 22. August.

Da jeg vaagnede tidlig og saae, at Veiret betydelig havde forbedret sig, gjorde jeg mig strax færdig til at afreise, og da min Skydskarl havde bepakket sig med mine Sager, besteed jeg selv hans musegraae Hest og tog

Østen Olsen Folsland af Grans Herred Annex
til Hjørdals, Præstegjeld i Øvre Telemarken.
Kobberstiksamlingen.

Afsked med min Vært. Skydskarlen, der var en undersætsig lille Mand, travede nu foran ned af Bakken mod Elven, og jeg, der vist paa den lille Hest har gjort en heel snurrig Figur, fulgte efter, idet jeg dog vel maatte vogte mig for at træde for stærkt ned i Stighøjlerne, der allerede strax sprang, saaat jeg, da de bleve forkortede, maatte sidde paa tyrkisk Maner. Jeg slap dog godt ud af det med min lille Hest, og jeg naaede

henimod Kl. 9 til det Sted, hvor vi i en Baad satte over Tindelven til Tinuset. Den Vei, jeg idag havde passeret, løb næstendeels i Nærheden af Floden paa nogle Steder nær, hvor man steg op under Fjeldet og da atter ned mod Flodbredden, saaat vi mod Slutningen nærmede os den saaledes, at vi kunde oversee en stor Deel af Søen, hvorfra Floden har sit Udløb, og der paa denne Tid ikke var synderlig stor. Jeg skiltes her fra min lille Hest og ombyttede den med en Pram, som jeg maatte lade roe af 3 Karle, da det var begyndt at blæse op, og Søen da undertiden ikke skulde være saa god at befare. Uden nogen Hinder naede jeg i denne lette Befordring til Sanden, hvor jeg byttede mine tre Rorkarle bort for 2 andre, da jeg ikke troede at behøve fleere, eftersom det nu var det deiligste Veier, og Heeden næsten var færdig at incomodere. Jeg havde paa Sanden vel kunnet ønske at opholde mig noget, da Stedet behagede mig overmaade godt, men for ikke at opholde mig for meget, lod jeg mine Gutter roe afsted.

Paa den første $\frac{1}{4}$ Miil havde de en lille Person med i Baaden, der, da han skulde til en Gaard, der laae noget høiere oppe end Søen, hjalp dem at roe, og, som jeg siden erfarede, da jeg spurgte Karlene om Aarsagen til han[s] forunderlig fortrykte Figur, var han for flere Aar tilbage, da han var Juling [Yngling?] engang dattet ned af Fjeldet og forslaaet sig saaledes, at der endog kom Been ud af hans Hoved. Da jeg naturlig spurgte, om de da havde en flink Doctor til at courere ham, mente de, at vel Gud var den bedste Doctor, men at de nok ogsaa havde faaet noget Doctorskab at lægge paa fra Kongsberg.

Jeg kunde ikke have haft nogen bedre Fornøjelse paa en saa smuk Søndags Formiddag som idag, saa vel følte jeg mig tilfreds ved at blive roet op af den smukke Søe, siddende bagi Baaden paa Løv, hvilket her er Brug at lægge, kunde jeg, idet jeg blev underrettet af mine stadselig klædte Karle, ret betragte de høie Fjelde, der løbe paa nogle Steder næsten brat ned mod Søen, og omendskjøndt det var ved Middagstid dog paa den ene Side var i fuldkommen Skygge og frembragte Slagskygger paa Søen, der frembragte de smukkeste Efecter. Vi roede ved den inre Ende forbi Haakonnæs, der ligger paa en fremspringende Odde, og der just var meget smukt belyst, ind i Vestfjorden, hvor jeg steg i Land for at tale med Skolemesteren Halvor Torsersson, til hvem jeg havde Hilsen fra Captain Brock¹, og fik ham med til den anden Side Elven, hvor jeg

¹ Se foran Side 68.

ønskede at blive nogle Dage hos Torger Milan. Vi fandt imidlertid ved vor Ankomst, at Manden var paa Stullen /: Stoerren :/ og jeg troer neppe, jeg her havde faaet Logie, hvis ikke Skolemesteren saa godt havde vidst at tale med den gamle Nils Torgers Svigerfader, der var den eneste af Mændene, der her var hjemme. Min Ankomst i Dalen vakte Opmærksomhed, og da jeg kom ind i Stuen, fulgte en heel Deel Folk ind med for

Sæter paa Folsland, den 20. August 30. Farvelagt.

at beseje mig og mine Sager fra øverst til nederst, men [jeg] gjorde saa vel tilrette for mig som muligt efter Omstændighederne, og da jeg havde passiret lidt med dem og Skolemesteren, sagde jeg god Nat og sov bedre paa min Halm-Seng, end jeg mangan Gang havde gjort i en langt blødere.

Den 23. August.

Den gamle Nils sad efter mit Ønske allerede Kl. 5 ved mit Hovedgjarde for at vogne mig, og da han havde bragt mig Vaskevand, som han for ret at gjøre mig det tilpas havde ladet dygtig koge, saa bragte han ogsaa Thekopper og Teepotte, hvilken han dog meget beklagede ei var i tilbørlig Orden, da en Cristians Karl havde været her i Sommer og slaat

smæl uti Pippa, saa at han havde været nødt til at binde den. Han hældte ogsaa Potten mæt af Vand, da jeg havde kommet The derpaa og drak siden en Kop med megen Fornøjelse og opmuntrede mig til at spiise af den heele Hald Smør og den Æske med sød Priim, man havde sat frem for mig. Jeg benyttede mig imidlertid blot deraf, forsaavidt jeg havde nødig, da Bøndernes Levemaade ikke saa vel stemte med det, hvortil jeg var vant, saa at jeg vel neppe kunde finde Behag i at leve lang Tid med dem, naar deres Kreaturer ikke vare hjemme, saaat man i det mindste kunde faae Mælk, da man i Mangel heraf næsten Intet kan faae uden Fladbrød og Smør. Opad Formiddagen gjorde jeg en Tour for at male længere oppe i Dalen, hvorpaa den gamle Nils efter hans bestemte Villie ledsagede mig, og vilde han paa ingen Maade lade sig betage den Fornøjelse at bære min Malerkasse.

Om Eftermiddagen gik jeg ned til Mæl Kirke, der ligger liige overfor Rolloug, hvor Skolemesteren boer, hvem jeg havde tiltænkt mit Besøg. I en Ege¹ blev jeg af hans yngre Broder sat over og fandt ham beredt til at ledsage mig til Hougfos, der styrter ned fra Fjældet ei langt fra hans Boelig, men der ikke forneden vel kan betragtes, da den skjuler sig i en dyb Kløft. For altsaa at kunne see ned i denne blev det nødvendigt, at vi gik op af Fjældet paa den besværlige Sæthervei, som vi ogsaa fulgte indtil det Sted, hvor den efter hans Sigende bøiede af til Fossen. Ved denne Afbøining gik vi imidlertid saaledes feil, at vi forvildede os imellem Fiældene og kom paa Steder, der vare yderst vilde, og hvor Kløfterne vare farlige at passere, da man intet Sted var sikker paa at finde Fodfæste for bare løse Stene, der overalt vare begroede med de mangfoldigste Sorter af Mos og Svampe, der skjulte de huule Steder imellem Stenene; man kunde her ikke engang slaa sin Lid til Træstammerne, thi en stor Deel af dem vare ganske frønnede, saa at jeg endogsaa stødte et Par store Stammer overende uden synderlig Anstrængelse. Da vi allerede vare blevne trætte af denne Omflakken, maatte vi lade os nøie med at komme paa den rigtige Tilbagevei, hvilken vi da ogsaa efter nogen Anstrængelse vare saa heldige at gjenfinde, saa at jeg uden at have seet Fossen i Nærheden vendte tilbage, endogsaa fornøjet over at have været paa dette vilde Sted, hvorpaa jeg vist ikke ellers var kommen, og som vistnok havde fortjent mere Opmærksomhed, naar vi ikke havde haft

¹ Ege ∴ en mindre, fladbundet Baad, der anvendes paa Indsoer. Den vrikkes frem med én Aare, der er anbragt i Agterspejlet.

Frygt for ei at finde tilbage, før det blev mørkt. Da vi igjen kom ned til Skolemesterens Bolig, viste han mig i sin meget fattige Stue nogle af hans poetiske Arbejder, der vare blevne indrykkede i Hærmodur¹, og som virkelig behagede mig meget. Han selv endogsaa var virkelig for en Mand i hans Stilling, og som levede paa et saa afsides Sted, aldeles ikke berøvet Kundskab om Verden og om det, som tildrog sig i den, da han

Tind Oset, den 22. August 30. Farvelagt.

hyppigen læste, hvad han især hos Præsten kunde faae til Laans. Om Aftenen ledsagede han mig hjem, hvor jeg traf min Vært Torger Milan, [som] var kommen tilbage fra Sætheren.

Den 24. August.

Formiddagen tilbragte jeg idag med at male et Partie oppe i Dalen, og Eftermiddagen troede jeg ogsaa at kunne [have] tilbragt paa samme Maade; men den aldeles forandrede Levemaade, som jeg her er nødt til at føre, gjør mig det meget ubehageligt, saa at jeg undertiden endogsaa føler mig ganske syg, dels af Mangel paa de sædvanlige Spiiser, da jeg

¹ Ugebladet »Hermoder«, Kristiania 1821—27, bragte Digte, Noveller og Rejseskildringer, af og til medfulgte Farvelitografier efter norske Nationaldragter, tegnede af Grosch og Flintoe. »Hermoder«s Redaktør var den foran nævnte Kaptajn Broch.

næsten aldrig kan faae noget varmt, dels ogsaa af Mangel paa Selskab, dog heri har jeg dog funden nogen Erstatning ved Skolemesteren, men som nu i Aften sagde mig Farvel, da han i Morgen skulde reise til sin Sæther, saa at jeg ikke mere faar ham at see. Jeg har ogsaa bestemt min Afreise til en af Dagene, da jeg ikke vel kan blive her under disse Omstændigheder. Imidlertid lærer jeg ved den Mangel, jeg her maae føle, i Fremtiden bedre at skjønne paa, naar jeg kan have det bedre, og vil jeg da have de stakkels Mennesker her i Erindring, der leve i saa stor Uvidenhed om Maaden at gjøre sig Livet behagelig paa, hvortil de i det mindste blot behøvede at være lidet reenligere, da det andet formodentlig da vilde følge efter.

Den 25. August.

Tilbragte jeg Formiddagen behageligere ved at male, end jeg havde tilbragt Natten med at jage efter Muus, der endogsaa spadserede op til mig i Sengen, uden at jeg vidste at forhindre det, naar jeg ei vilde ligge vaagen den heele Nat. Denne Ubehagelighed i Forening med de allerede omtalte bevægede mig til idag at træffe en Aftale med Torger om at ledsage mig i Morgen til Rucan [Ϸ: Rjukan] Foss og agtede jeg da med det samme at forandre mit Quarter, hvoraf jeg er hjærtelig kjed, da endydermere Huusets unge Personale generer mig med deres altfor store Nysgjerrighed, som de driver saa vidt, at de udenvidere kommer ind i mit Værelse, naar jeg arbejder, for at staae og gabe, og derpaa uden mangan Gang at sige et Ord drive de igjen af for strax efter at vende tilbage med Selskab.

Den 26. Aug.

tog jeg Veien ledsaget af min Vært Torger Milan langs op af Vestfjord-Dalen, hvorigjennem Maane-Elven flyder, for at begive mig til Rucanfos, hvorhen jeg havde betinget mig saavel hans Hest som ham selv. Jeg kom da paa Touren oppe i Dalen forbie et lidet Vandfald af Riids-Elv, der har sit Udspring oppe fra en Bjærgsøe, og efterat vi havde passeret dette, saa jeg der een af de mærkelige Broer, der hyppig findes i Norge over smaae Elve, og som en Uvant maae synes meget farlige at passere, da de næsten synes at svæve i Luften, eftersom de blot ere støttede paa de yderste Spidser af Flodbredderne og forresten mangengang ere af meget skrøbeligt Materiel. Høiere oppe, efter at være svinget om, da Dalen her

har en Bøining, kom jeg til Dale Kirke, der er et Sidestykke til Mæls og ikke har noget smukt for Øjet. Der er her ved Kirkeporten igjen øpreist en Gabestok efter den gamle Maneer, da saadant her er paabuden; dog

Ved Rjukanfossen, 26. August 30. Farvelagt.
Manden maa være Torger Milan.

troer jeg ikke, der heraf er gjort nogen Brug, da Dalens Beboere ere fredssommelige og vistnok ere langt fra at være urolige i Kirken, hvorfor denne Straf især skal være indført. Ved Dalegaarden, der ligger ligesom paa Hjørnet i Dalen, bliver den snævrere, og Gausta-Fjældet, der seet fra Milan laae prangende for Enden af Dalen, taber man her ganske af Syne,

da man rider ved dets Fod, hvorfra blot Elven adskiller Markerne; man kommer saaledes ikke til at see det, før man efter Omsvingningen mod Nord kommer højere op, seer det da igjen men i en ganske anden Skikkelse, da det nu er spidst i Form af en Sukkertop, ligesom det før havde en større Udstrækning i Bredden. Jeg tog paa Veien forbi Ingulfsland ind til Østen Hansen, der paa det Bedste var bleven mig anbefalet af Capitain Brock, og jeg aflagde dette mit Besøg for at forsikre mig et Quarter, naar jeg kom tilbage fra Fossen og for tillige at sætte mit Tøi her imidlertid. Jeg var her saa heldig ikke allene at træffe Manden hjemme men endogsaa at træffe ham ganske efter det Begreb, jeg havde gjort mig af ham som af en svær og stærk Mand, hvorfor, saavel som ogsaa for hans gode Overlæg, han er vel estimeret blandt Dalens Beboere og blandt de Fremmede, der have gjort hans Bekjendtskab. Meget villig til at modtage mig, naar jeg kom igjen, lovede han at forskaffe mig det saa godt, det stod i hans Magt, og til den Ende afsendte han strax en Dreng til den nærmeste Stul for at hente Fløde, da et af mine første Spørgsmaal til ham havde været, om han vel havde Kaffe. Da vi hos Osten havde tøvet lidet, begave vi os igjen paa Veien opad og passerede ved denne Leilighed først over Slutningen af det jævne Dalføre, der tager sin Begyndelse ved Mæls Kirke og først ender en god Fjerdingvei Vesten for Ingulfsland, da Dalen begynder at tabe sig i Bakker, der immer blive steilere, jo mere man nærmer sig den tredie Sving, som Dalen gjør op mod Fossen. Paa flere af disse Høider har man Udsigt langs ned igjennem den snævre Dal, hvor man da seer Elven som en blaa Stribe dybt nede mellem Fjældene. Efter at være dreiet om, opdager man ogsaa oppe imellem Fjældene Vandfald af Fossen, der endnu befinder sig i nogen Afstand, og som man først faar Øje paa, naar man kommer den nærmere, da den ligger skjult af fremragende Klipper. Naar man fra Dale af har tilbagelagt 1 Miils Vei, bøier man af og maae nu betjene sig af sine Been, da hvis man før har haft Hest, da Veien nu bliver meget møisommelig og, naar man kommer længere, endog farefuld, det vil sige, naar man ikke tilfreds med at have seet den mærkelige Fosse fra et sikkert Standpunkt endda vil gaae den bekjendte Marie-Stie, hvorfra man rigtig nok skuer ned i det heele Dyb, hvori Vandet styrter sig, men ogsaa er udsat for selv at styrte ned, hvis man en Smule svimmel drister sig til at klatre langs hen af de jævne Fjældvægge for ligesom jeg blot bagefter at kunne sige: jeg har gaaet Marie-Stien. At beskrive dette vistnok saare mærk-

værdige Vandfald vilde blot være ufuldkommet, da Synet af det vistnok vil være det eneste, der vil kunne give et fuldstændigt Begreb derom; da endogsaa det meest fuldendte Malerie vilde blive dødt i Sammenlig-

Østen Hans Søns Bolig i Vestfjord Dalen. Farvelagt.

ning med Virkeligheden, da Bevægelsen, de afvejlende Efecter og den dybe Drønnen aldeles vilde blive umulig at efterligne. Efterat vi her havde været paa de mærkeligste Steder, den dybere liggende besynderlige farefulde Steen ikke at forglemme, toge vi atter tilbage til Ingulfsland, hvor jeg skiltes fra min forrige Vært Torger og begyndte at tage til

Takke hos Østen, der lader til at blive en god Vært, da jeg allerede i Aften har tilbragt et Par behagelige Timer hos ham, idet han fortalte mig om nogle Prøver paa hans Styrke, hvorved han vandt en Deel af Bøndernes Beundring, og som fornøjede mig ligesaa meget, som den behagelige Stilling jeg bemærkede, vi havde indtaget omkring Kaminilden.

Den 27. August.

Mine Forventninger om Østen lader til at gaae i Opfyldelse, og jeg befinder mig her paa det bedste, siden at jeg har logeret hos Bønder. I Formiddag indfandt hans Broder Gulog sig med Mælk, hvorover jeg ret blev fornøjet som et Barn, da jeg allerede i saa lang Tid havde maattet undvære den; han tilbød sig ogsaa at komme med mere en af Dagene og vilde han da bringe Flødegrød, forat jeg kunde see, om den skulde behage mig. Kort sagt, jeg kunde her forlange, hvad jeg vilde, og jeg var vis paa, at det blev opfyldt, naar der var nogen Rimelighed deri. Jeg foretog mig i Aften en liden Spadseretur op af Dalen for om mulig at fordrive den Kulde, jeg den heele Dag havde følt, og omendskjøndt jeg ikke befandt mig vel, kunde jeg ikke bare mig for at lee, naar jeg mødte nogen af Dalens Beboere, som, naar de saa mig, gloede som forsteenede, eller naar [de] arbeidede, da pludselig holdt inde for ret at fæste deres Opmærksomhed paa mig som Fremmed. Der hører endnu noget til at vænne disse Bjærgboere til Synet af Fremmede, som de endnu, efter at alt saa mange ere rejst herigjennem, betragte med Forundring, og Østen Hansen fortalte mig, at det er ikke saa længe siden, at en Reisende bestandig blev kaldt en Fant, eller, naar det var et Fruentimmer, var det efter deres Maade at udtrykke sig, bestandig en Fante, der var ude at reise; nu begynde de imidlertid at kalde dem Reisende og opføre sig stedse artige og tjenstvillige imod dem. Dalens Beboere er overhovedet godmodigt ærlige, saaat et Tyveri her næsten er uhørt, overalt ser man ogsaa aabne Huuse og Gjemmer, uden at det endog kan falde Ejeren ind at frygte for nogen Ulempe; dette skal dog ikke være Tilfældet i alle Norges Dale, men paa flere Steder hører man, at det modsatte skal være Tilfælde; dog er det næsten altid i de Bygder, der ligge i Nærheden af Byerne, hvor der spores denne deres Sæders Fordærvelse.

Den 28. August.

Omendskjøndt min Vert gjør sit Bedste for at sørge for mig, kan han

dog ikke forskaffe mig det saaledes, som jeg er vant til, og som en Følge heraf befinder jeg mig ikke saa vel, som jeg maaske ellers vilde. Dagen er forresten gaaet hen, uden at noget er forefaldt, som er værd at optegne; vi skulle imorgen gaae sammen til Kirke, og jeg haaber, dette skal for-

Christen Tøllersøn af Saude Præstegjeld. Nedre Telemarken.
Farvelagt Tegning. Kobberstiksamlingen.

skaffe mig nogen Morskab, da jeg endnu ikke har været i nogen Kirke her i Landet.

D. 29. August.

Efterat jeg idag Morgen var bleven beværtet med Kaffe og nødt til først at spiise af en Ret røgede Ørter [Ørreder?], som Østen efter sit bedste Skjønnende havde tillavet, spadserede vi sammen i et Slags Puds

ned af Dalen til Kirke. Vi kom efterhaanden sammen med flere Bønderfolk, der havde samme Hensigt, og vi naaede saaledes til Dale Kirke, da Gudstjenesten allerede var begyndt, hvilken vi da bivaanede tilligemed den derpaa følgende Catecisation. Præsten Schive paa Tinn er en midaldrende Mand og ikke uden Talegaver, som han lod til særdeles at bruge efter hans Menigheds Tarv; han agtes ogsaa af Almuen som meget duelig

Dale Kirke i Telemarken, den 29. August 30. Farvelagt.

paa sin Post. Efterat Gudstjenesten var tilende, hilste jeg paa Præsten, hvem jeg, hvis Tiden havde tilladt det, havde aflagt et Besøg hos paa Tinn; men da jeg agtede mig videre, maatte jeg lade mig nøie med her at gjøre hans Bekjendtskab, hvilket just ikke har fortrudt mig, da Manden forekom mig meget brav, og under andre Omstændigheder skulde jeg med Fornøjelse have modtaget hans Invitation, da han rigtig nok med Rette troede, at jeg hos ham vilde finde mere Bequemmelighed end hos Bønderne. Jeg prøberede siden efter at tegne noget udenfor Kirken; men den endnu forsamlede Almues Nysgjerrighed gjorde det næsten umulig at komme til Rette dermed, da jeg overalt var ligesom aldeles indesluttet af dem. Jeg begav mig altsaa paa Hjemveien med Østen, og han fortalte mig underveis adskilligt deals om Almuen, deals ogsaa Sagn

om en Skrømtesteen, der ligger paa Veien, og hvorved man vil have seet adskilligt ved Nattetider. Hans Historie om Sladdersteenen, der omtrent ligger midt imellem Kirken og Ingulfsland, var om ikke andet dog ganske latterlig, da der ved den efter gammel Skik gjerne blev sladret en Stund af Naboerskerne paa de nærmeste Gaarde, naar de efter et Besøg fulgte hinanden paa Veien. En Fæhuus, der ligger ikke langt fra Veien, og som

Søndagsforsamling ved Dale Kirke i Vestfjord-Dalen. Øvre Telemarken den 29. August 1830. Signeret i højre Hjørne: October 1831. Farvelagt. Kobberstiksamlingen.

tilhører Østen Hansen, er mærkelig ved Maaden, hvorpaa det er bygget; det bestaar nemlig af uhyre Bjælker, der alle ere huggede, hidbragte og opsatte af en Broder til Østens Bedstefader, og som man nu skulde holde for aldeles umuligt at være bygget af een Mand, da der ellers snarere syntes at være brugt en 8 a 9 dertil. Østen har dog siden givet det en anden Plads, da han ikke syntes vel om Stedet, det før stod paa, og maaske ogsaa vilde probere sig paa det samme Arbeide. Han fortalte mig ogsaa, at da hans Bedstefader og dennes Broder, der begge vare bekjendte for at være stærke, engang vilde efter Landets Skik tage et Livtag, skal de saaledes have taget fat i hinanden, at Huden ligesom oprullede sig i blodige Striber der, hvor de havde fattet hinanden, og da Striden var bleven

afgjort saaledes, at hans Bedstefader som den mest smidige gik af med Sejeren, skal Stedet, hvor Battalieren blev holdt, fuldkommen have lignet en oprodet Mark.

Efter at vi vare komne hjem fra Kirke, modtog min Vært et Par Fruentimmer af sit Slægtskab, som han beværtede, og hvorved jeg fik see den pudseerlige Maade, hvorpaa det er Skik at møde ved slige Besøg; jeg tegnede ogsaa om Eftermiddagen et Par Costumer, hvoriblandt en gammel Smed, som det lod til særdeles at interessere, da han selv kom for at anmode derom¹. Jeg har forresten kjedet mig lidet i Aften, da det blev mørkt, og jeg ingen havde at meddele mig til. Hvor gjerne havde jeg i Aften sadt hjemme og passiareet.

Den 30te.

Jeg har bestemt min Afreise over Gausta Fjeldet til i Morgen, da det nu ogsaa her falder mig tungt at døie den Urenlighed, der overalt i Bygderne hersker. Drengenes Nysgjerrighed er her ligesaa stor som paa de andre Steder, og jeg er ikke altid oplagt til at kjæppe dem afveien.

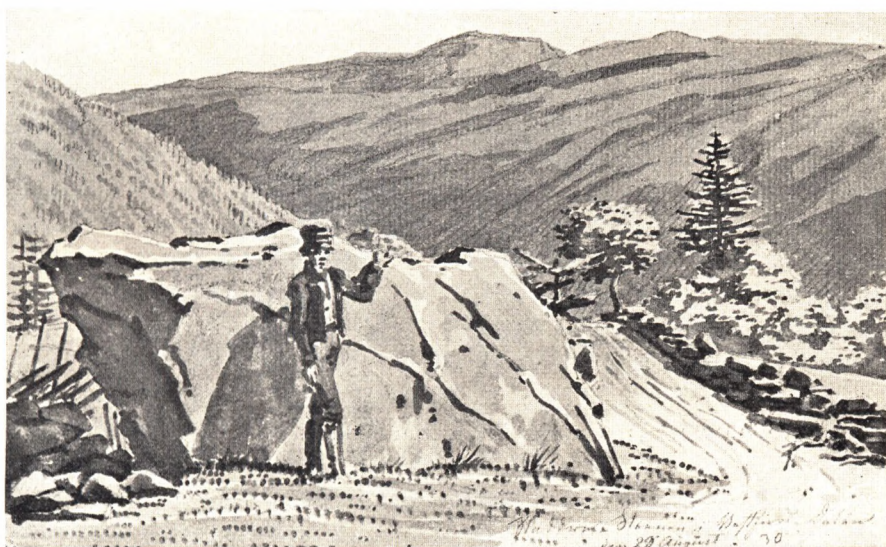
For ikke at glemme, hvad jeg endnu aldrig har hørt af en Fruentimmer-Mund maae jeg her bemærke den Samtale, som et Par Koner, der vare hidkomne for at see paa nogle af mine Tegninger, holdt, da den ene, der ret var snaksom, vilde fortælle mig om den gl. Østen Tveston, hvorledes han før havde været riig men nu var yderst fattig og pialtet i den Grad, at man baade for og bag kunde ønske ham bedre bedækket. Dette Emne behandlede Konen med den største Entusiasme og vidste tilfulde at erindre enhver liden Omstændighed, endogsaa hvad hendes Pigebørn angik, hvem hun i denne Anledning havde skjæmtet med, og man kan vel viide, paa hvad Maade.

Den 31. August.

Om Morgenens, efterat jeg først havde tegnet den ovenomtalte Østen Tveston, afreiste jeg fra Ingursland, ledsaget af min Vært og baaren af hans lille Hest, der ikke vel vilde lade sig bevæge til at gaae hurtigere end i almindelig Skridt, da han formodentlig var af den Mening, at han bar Klør til Staulen. Vi toge Veien over den Broe, der nærmest Ingulfsland er slagen over Maane-Elven, og som for en Fremmed har Udseende

¹ Se Tegningen Side 113.

af, hvert Øjeblik at styrte sammen, og saaledes aldeles ikke i Stand til at taale nogen Passage. Efter at være passeret Broen og et Stykke af Dalen toge vi op af Sæterveien ved Dale Kirke og kom ad denne meget besværlige Vei til et Par Stuler, hvor vi paa den første imod norsk Sædvane af en gl. Hex bleve nægtede Mælk, omendskjøndt vi tilbøde Betaling derfor. Vi bleve derimod paa den anden ganske anderledes bevær-

Sladderstenen i Vestfjord-Dalen, den 29. August 30. Farvelagt.

tede af en Kone, der Dagen forud havde været til Gjæst hos Østen, og jeg spiste her den saakaldede sød Ost med Rauma, dertil var jeg plaseret paa en Skammel i Sæterhytten, hvor jeg neppe kunde see for bare Røg af de Baal, der vare lagte under et Par store Kobberkjedeler, og hvori der blev kogt Myssue. Det netteste i dette Røghuus var en frisk Bondedige, der her var beskjæftiget med at kjærne Smør, og som, idet hun ofte lagde Ilden tilrette under Kjedlerne, ved sin bukkede Stilling fremviiste et Par nette Lægge og Been, der her naturligiis vare aldeles blottede. Da vi saaledes havde nydt dette landlige Maaltid, begyndte vi at bestige det egentlige Gausta Fjæld og maatte da lade Hesten blive tilbage paa Lien, da den ikke høiere kunde bruges. Den besværlige Vei op af Fjældet forøges meget ved den utallige Mængde løse Steen, der allevegne be-

dækker det, og som snart ere store, snart smaa, og som stedse afvexle i de forskjelligste Former og Farver, dog har de næsten alle en Grundtone af grønt, der frembringes ved et Slags let Mos, hvoraf de vare bedækkede, de Steder blot undtagne, hvor der for det meste ligger Sne, og som en Følge [deraf] blot have Stenens naturlige Farve, naar Sneen undertiden kan smelte. Den stærke Kulde, som vi følte paa Spidsen af Fjældet, gjorde vores Ophold her temmelig kort, da vi desuden ikke godt kunde see os omkring, da en stærk Hagelbyge just drog over Bjærgene og kun af og til tillader at skue ud over de uhyre Bjærgmasser, vi nu saa ligge under vor Horisont, og som i det Fjerne ind ad Hallingdalen bleve bedækkede med Sne, medens vi her opholdt os. Intet levende Væsen fandtes i denne Høide undtagen os og en lille Leemand [ɔ: Hermelin], der formodentlig her havde forvildet sig op, og som skye trak sig tilbage iblandt Steenene, saa snart han saae os nærmere, da han formodentlig i os saae Fjender, der vare paa Spor efter ham. Man seer forresten mange Steder i Høiden paa Fjældet Levninger af Fugle, Lam og andre saadanne smaae Kreature, der ere blevne Rov for Ørne, Høge, Ulve, ja endog undertiden for Bjørne, der her kan finde Tilhold. Da vi vare blevne dygtig gjennemfrosne, gik vi igjen ned af Fjældet til Tudal, hvor vi først indtraf seent, da vi ikke havde hastet meget i det klare Maaneskin, der gjorde denne Aftenvandring end behageligere. Leiligheden hos Halvor Solem i Tudal, hvor vi toge ind, er hverken renlig eller i nogen Maade at rose, og jeg tilbragte her en maadelig Nat, idet jeg maatte sove paa en Bænk, hvorpaa der var lagt af de her saa meget yndede Lammefæller, hvori jeg endda maatte være glad, da jeg ellers skulde have lagt i Sengen, og her var saagar efter Bondens Meening sorte Husarer, som jeg forresten heller ikke i Fællerne gik fri for, da de allevegne havde deres Poster ude for at recognocere Terrainet.

Den 1. September.

Efter at have tilbragt Natten meget slet, kom jeg igjen paa Beenene og hastede nu afsted, ledsaget af min nye Vært til Kroshuus, hvorhen jeg maatte balancere mig paa Hesten, da jeg var kommen op at ride paa een af de saakaldte Torskesadeler, hvori der ingen Sadelbom findes, og som ligge ganske løse paa Hesten. Jeg tog paa Veien fra Tudal Afsked fra Østen Hansen, der havde ledsaget mig til en Broe her, og havde jeg i det Heele været ret vel fornøiet med ham, dog agter jeg ikke oftere at

betiene mig af hans eller hans Hestes Følge over Gausta, da han hermed forekommer mig noget for dyr. Efter at have endt det ubehagelige Ridt fra Tudal kom jeg til Kroshuus i Lauland, hvorfra jeg, da Veiene her ere banede, fik et Slags Kjærre, hvorpaa jeg kjørte saa slet, som jeg endnu aldrig har kjørt, da jeg siddende paa et løst Bræt, hvorpaa man havde

Groe Tveston i Vestfjord-Dalen den 29. August 30.
Tildels farvelagt. Kobberstiksamlingen.

lagt en Hørsæk, hvert Øjeblik faldt ned paa Bunden i Kjærren, hvorfra jeg let kunde være faldt dybere, hvis jeg ikke havde været saa stor, da der allevegne fandtes store Aabninger, man vel maatte vogte sig for. For at undgaa disse Ubehageligheder maatte jeg endelig, da jeg var træt saavel af det foregaaende Ridt som af at gaae, sætte mig paa Sækken bag i Kjærren og lade mine lange Been hænge dinglende bagud. Saaledes naaede jeg til Hitterdal, hvor jeg, da Gæstgiverstedet her var mig slet anbefalet, henvendte mig til Klokkeren, som gav mig det Raad, da han selv ikke havde saadan Leilighed, han vilde byde mig, at tage hen til Provsten Monrad, der boede lige over for den gl. Kirke, og hvor han var vis paa,

jeg vilde finde den bedste Modtagelse og bedre Logie end det hos ham. Omendskjøndt aldeles ubekjendt med Præsten, fulgte jeg dog Klokkerens Raad, og fandt jeg mig saare tilfredsstillet hos denne vakre Familie, der modtog mig med den største Beredvillighed, og hos hvem jeg forblev,

Den 2. September

da det om Morgenen blev for silde at tilsige Skyds til Kongsberg, og jeg deels ikke kunde vel slippe bort, deels ogsaa havde nødig at udhvile mig en Smule efter de foregaaende Dages Besvær. Det behagede mig ogsaa meget godt i Hitterdal, der er mere aaben og frugtbar end høiere oppe til Fjælds, og jeg havde desuden her et Mindesmærke at betragte fra de første Kristentider i Norge, hvortil den herværende Kirke skal høre, og som der ogsaa er fuldkommen Grund til at antage, da den tilfulde bærer Præg deraf.¹

Den 3. September

Afreiste jeg fra Præsten Monrad og blev indbudet til at besøge ham paa en længere Tid, naar min Vei igjen skulde falde igjennem Dalen. Han var ogsaa saa artig at betinge mig en Mand og Hest, hvormed jeg i det slette Veier, der idag havde indfundet sig, tilbagelagde Veien over Meeheien til Kongsberg, og maatte jeg idag dog maaske for sidste Gang paa denne Tour i Norge udstaa alle de Ubehageligheder, som en Fjældreise og i slet Veier medfører, da den Vei, jeg idag tilbagelaae, var paa flere Steder næsten ufremkommelig og aldeles ubanet, saa at man end ikke kunde riide, men smukt [maatte] spadsere bag efter Hesten. Jeg kom saaledes ganske vaad til den saakaldte Jerngrube, der ligger midt paa Heien og hvorfra jeg efter at være bleven opvarmet lidet fortsatte Veien, dog i noget bedre Veier, til Kongsberg, hvor jeg ankom Kl. 6 fuldkommen tilfreds med at naae et Maal, hvorfra jeg kunde faae noget bedre Befordring, og hvor jeg ogsaa hos den gamle Madame Zimmermand fandt en varm Stue og god Pleie, hvortil jeg idag højlig trængte, da jeg befandt mig heelt ilde.

Den 4. September

Modtog jeg et Besøg af Faders gamle Fuldmægtig paa Kongsberg, der efter vor Afreise fra Norge var bleven skilt fra sin Kone og nu levede et

¹ Se Tegningen Side 111.

meget kummerligt Liv, dog troer jeg, at Pohl ikke heri er aldeles uskyldig, da man beskylder ham for at see lidt dybt i Flasken, hvilket han ogsaa bærer Præg af. Med noget betydeligt kunde jeg ikke hjælpe ham for ikke selv at blotte mig; dog syntes det, han gik veltilfreds bort med det, han havde faaet, idet han ønskede mig alt mulig Held. Den Armod, der for Øjeblikket hersker paa Kongsberg, gjør Opholdet der meget ube-

Paa Toppen af Gausta. den 31. August 30. Farvelagt.

hageligt, og en Reisende vil vist ikke opholde sig længere der end høist nødvendig for ikke at være Øjenvidne til alt dette. Jeg begav mig altsaa ogsaa paa Veien bort fra Byen, fuldkommen tilfreds med nu at kjøre, omendskjøndt paa en maadelig Kjærre, og ikke være nødt til længere at spadsere bag Hesten; dog var min Utilfredshed fra de foregaaende Dage endnu saa stor, at omendskjøndt Manden gjorde sit Bedste for hurtig at drive Hesten frem, kunde det dog ikke gaae raskt nok for mig, og min Utaalmodighed voxede saaledes, lige til jeg ved Buskerud endte min Bjærgreise. Her at anstille Betragtninger over denne eller opgjøre, om der derved var tabt eller vundet, har jeg aldeles ingen Lyst til, dog troer jeg, at omendskjøndt jeg i den Tid har undertiden lidt en Smule ondt, er min Erfaring dog bleven betydelig beriget, og jeg maatte ikke ønske

den ugjort, saa meget mere som der vel kan blive længe til, at jeg igjen kommer paa disse Kanter og igjen i Fjældet kan lære saa mange Menneſker og Ting at kjende, hvorom jeg før ikke havde den mindste Anelse¹.

Ved min Ankomst til Buskerud fandt jeg alt ved det gamle, og jeg vilde nu ønske her at kunne tilbringe nogen Tid i min Bequemmelighed og Rolighed før min Afreise til Danmark, hvortil jeg nu begynder at belave mig efter saa lang Omflakken.

Den 5te September.

Om just ikke ganske vel, var jeg dog idag igjen mere i min Bequemmelighed, og jeg har her faaet et andet Værelse, der er meget hyggeligt, og hvor jeg kan have det saa roligt som her er mulig. . . . Assessoren, forekommer det mig, plager ikke fuldt saa meget som forrige Gang, maaske bliver han nu mere vant til at see mig, maaske har ogsaa Lise bedet ham om at lade mig have en Smule mere min egen Villie, kort sagt, for mig er Manden bedre; men hans Familie tager han paa samme Maade som forhen, og hans Fraværelse i Morgen seer man ikke ugjærne i Møde.

Den 6. September.

Denne Dag har jeg tilbragt for det meste ret ubehagelig med at driive omkring uden at have Lyst til at bestille noget, jeg føler tydelig, at jeg har tabt i Henseende til min Sundhed under mit Ophold i Tellemarken, men maaske dette ogsaa kan have en god Siide, som jeg ikke kjender, og i Tiden blive mig til Gavn. Jeg maae takke Gud, hvis jeg ei er bleven smittet af det Udslet, hvoraf jeg nu hører, at næsten alle Fjældfolk skal være befængte, og heraf nu nogle af Huusets Bekjendte lide, og vare de blevne smittede paa en Maade, som jeg mangengang har været udsat for under mit Ophold blandt Bønderne, idet jeg hvert Øjeblik kom i Berørelse med Ting, hvoraf de betjente dem.

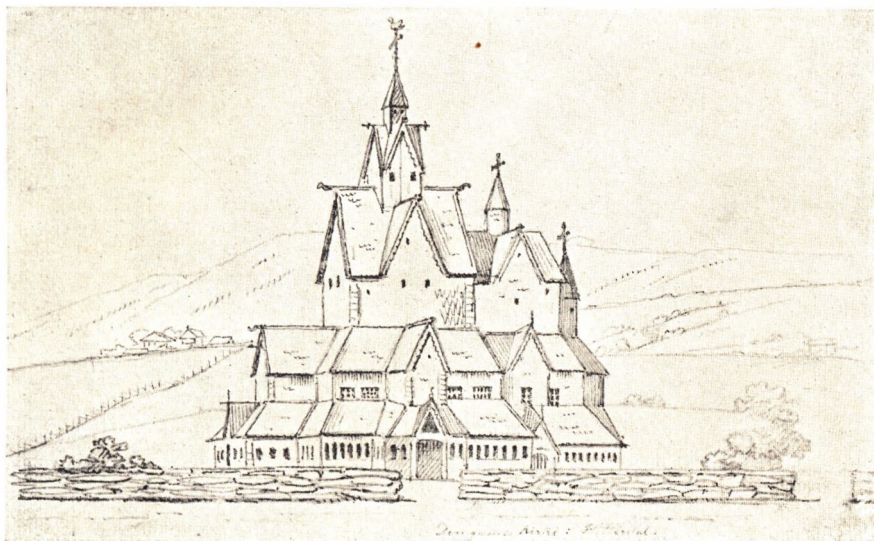
Den 7. Sept.

Da Veiret idag var mig gunstigere, og jeg i det Heele befandt mig lettere, er Dagen ikke gaaet saa ganske unyttet hen, og jeg troer endnu her i Egnen at kunne finde noget, som kunde interessere [mig] at male, dog begynder jeg at føle, at Efteraaret er for Haanden, da man ikke til enhver Tid nu kan opholde sig under aaben Himmel.

¹ Allerede to Aar senere, 1832, kom Rørbye paany til Norge.

Den 8. Sept.

Dagen er løben hen i temmelig Stilhed, hvorved jeg befandt mig ret vel; men Aftenerne begynde nu meere at blive mig lange af Mangel paa noget fast Arbeide, som jeg her savner. Hvad det Huuslige angaaer, saa befunder jeg mig saa vel her paa Buskerud, som om jeg var hiemme, og jeg kan ganske have det, som jeg ønsker, da Assessoren nu er fraværende.

Den gamle Kirke i Hitterdal.

Den 9. Sept.

Jeg gjorde idag en Tour til det en halv Miil herfra liggende Frederiksminde Værk, hvor jeg besaae de derværende Spiigerhammerne, som var noget ganske nyt for mig, da det var de første, jeg endnu havde seet. Maskineriet hermed er simpelt i høi Grad og dog saa ganske svarende til sit Formaal; hvad den menneskelige Kraft angaar, som anvendes her til, da, naar jeg undtager de Mænd, der vare ved selve Hammerne, fandtes der forresten blot Drengene, der ret vel forstode deres Dont og hvoraf de saakaldede Huerer |: Hovederne:| hamrede drabelig løs paa hvert Søm for at slaa det et Hoved, og hvori de havde en stor Færdighed. Blandt de Drengene, der passede Ilden og Jernet deri, vil jeg blot bemærke een, der

var en lille Prof. Lorentzen¹ og især paa Hatten og Maaden, hvorpaa han satte den, lignede ham paafaldende. Drengen var forresten for lille til, at Lorentzen kunde have haft noget Bekjendtskab til ham eller hans Moder. Vandfaldet ved Værket vilde have været smukt, men den store Vand-

Helge Fittilsdatter af Hitterdals Præstegjeld i Nedre Telemarken.
Kobberstiksamlingen.

mangel gjorde det endog mulig at gaae omkring paa de store Steene, der ligge kastede omkring. Efterat jeg havde opholdt mig her nogle Timer, reed jeg atter hjem og befandt mig om Eftermiddagen heelt ilde, maaske en Følge af Riidetouren, maaske ogsaa Levninger endnu fra Fjældreisen.

¹ Maleren, Professor Christian August Lorentzen (1749—1828), Rørbyes første Lærer, af hvem han malte det ypperlige Portrætbillede, har efterladt sig en Række malede norske Prospekter, bl. a. fra Tistedalsfossen, Drammen, Eger og Bogstad. Jvf. Carl W. Schnitler »Norges kunstneriske opdagelse«, Kristiania 1920.

Den 10. Sept.

Meget ubehageligt har jeg tilbragt denne Dag, da jeg om Morgenen gik ud for at ville male, blev jeg ikke alene heri forstyrret af Veiret men maatte ogsaa kassere det allerede malede, da jeg tilfulde mærkede, at jeg

Smeden Torgrim Gullogs Søn i Vestfjord-Dalen, den 29. August 30.
Farvelagt Tegning. Kobberstiksamlingen.

hertil ei var oplagt. Jeg vendte da fortrædelig hjem og maatte da oven i Kjøbet plages med en ubehagelig Tandpine, som [jeg] ved Forkjølelse havde tildraget mig, maaske ved Kakkellovnsvarmen, som man havde seet sig nødsaget til at betjene sig af formedelst den allerede indtrufne Kulde.

Den 11te Sept.

Da jeg om Natten ikke kom til at sove synderlig for den omtalte Tandpine, saa var jeg om Morgenen heller ikke synderlig oplagt, og jeg be-

sluttede mig saaledes til at forblive inde for desto snarere at blive af med denne ubehagelige Gjæst, der paa et fremmed Sted var end meere utaalelig. I den største Stilhed, som jeg paa min Reise i Sommer endnu har haft, tilbragte jeg saaledes den største Deel af Dagen, da der foruden Lise og Fruen ingen var hjemme, og vi saagar vare befriede for Assessoren, der idag igjen var paa Tinget formedelst sine Processer. Om Aftenen indfandt der sig et Par Fremmede fra Drammen og dette tilligemed Assessorens og Procurator Henssens Tilbagekomst bragte Huuset igjen Beboere, der vidste at bringe Bevægelse deri. Selskabet interesserede mig dog ikke synderlig, og paa Grund af min Tandpine, som dog nu var bedre, tog jeg Anledning til tidlig om Aftenen at forføie mig til mit Værelse, hvor jeg befandt mig langt bedre.

Den 12. Sept.

Ei just saa ubehagelig tilbragte jeg Søndagen idag, omendskjøndt det udenfor regnede dygtigt den heele Dag, gik dog Konversationen raskt inden Døre.

Den 13. September.

Det lader til, at det for denne Gang er forbie med min Malen i Norge, da Veiret synes at have antaget en anden Karacteer og nu næsten ikke har andet end Regn og Kulde. Dagen hengleed saaledes, uden at jeg kunde bestille synderligt; og blot ved Middagsbordet ærgrede jeg mig idag over Assessoren, da han absolut vilde blande Retterne sammen for at frembringe en Mixtur, som han sagde, hvilket Fruen naturligviis ikke tog vel op, og jeg troer, det var Tilfælde hos Alle. Han beskjæftigede sig idag forresten med at lade reparere en gl. Tærskemaskine, hvorpaa han før havde anvendt betydeligt, men nu henstod aldeles ubrugelig. Huusets Rolighed blev om Aftenen end meere forstyrret ved den unge Frue Arbo's¹ Ankomst med et lille Barn og Piige, og jeg befinder mig her nu saa at siige ene Mandfolk mellem en heel Deel Koner, hvori jeg dog ikke finder synderlig Behag, da deres Underholdning er som sædvanlig piattet og sladdervuren.

¹ Marie Christiane Arbo, født Rosen (1796—1886), var født i Ebeltoft. Hun blev 1818 gift med John Collett (1774—død i København 1824), anden Gang ægtede hun Overlærer ved Drammens Latin- og Realskole Christian Frederik Arbo (1791—1868). Den ældste Datter af dette Ægteskab var født 1830. En Søn af samme Ægteskab var Historiemaleren Nicolai Arbo (1831—1892).

Den 14. Sept.

Veiret vedbliver at være slet, og min Tid forløber uden Nytte, saa at jeg i disse Dage kan gjøre mig Begrebet, hvorledes et ret dvask Liv kan smage; men min Tilbøielighed stemmer ikke hermed, og hvert Øjeblik ønsker jeg mig min jævnlige Virksomhed igjen. Den unge Frue Arboe's

En Fos med en fremragende Klippe. Maleri 1830.
(Rørbyes Avktion Nr 12).

Ankomst synes ikke at have gjort anden Forandring i Huset, end at Assessoren har een mere at snakke med om hans Tærskemaskine, der nu ganske beskjæftiger hans vaklende Ideer. Læsning har i disse Dage været min Trøst, og med Fornøielse har jeg gjort mig nøiere bekendt med Ingemanns Reiselyre, som jeg under det slette Veier nød med dobbelt Interesse.

Der findes ikke mange Bøger i Huset, som man kan faa fat paa, omendskjøndt Assessoren har et Bibliothek paa fleere Tusinde Bind, men

som alle ligge omkring her og paa Hasselværk uden den tilbørlige Orden, der bestandig savnes hos ham¹.

Den 15. Sept.

forløb omtrent paa samme Maade som igaar. Madammerne fra Drammen reise idag hjem, og vi tilbragte den øvrige Tid mere roligt, befriede for den enes Sladderagtighed.

Frue Christianes² Meening om Assessoren stemmer med min, og hun har just ikke været forborgen under den Samtale, vi havde om ham, at udtrykke denne sin Anskuelse, og man kan næsten overhovedet antage, at han af den største Deel er ringeagtet.

Om Aftenen vare vi samlede i Kjøkkenet omkring Ilden, der blussede ret lystig, og vor Samtale var ret behagelig, indtil Assessoren kom hjem, og sluttende sig til Selskabet begyndte han med sine Projecter angaaende Kjøkkenet, der nu stod ham for Øje. Han meente saaledes, at han maatte overtage sig at bekoste dobbelte Vinduer, et stort Spjæld i Skorstenen for at forebygge Træk, at lade forsøve nogle Jerngryder for Øconomie og endelig, hvis blot de svage Mure vilde tillade det, havde han stor Lyst til at lade grave i Grunden for at anlægge et Kjøkken under det andet til end yderligere Bequemmelighed paa dansk, som han sagde.

Af Fruen bleve imidlertid alle disse Forslag tilbageviiste og udleet, som hun i det heele aldrig vil indlade sig paa hans taabelige Forslag. Skade, at en Mand med hans Hoved ikke i Ungdommen er bleven vant til meere Orden i hans Ideer og mere Eftergivenhed og Opmærksomhed mod andre Mennesker og deres Forhold.

Den 16. September.

Det er sidste Dag, jeg haaber at tilbringe her, hvor jeg nu allerede har opholdt mig næsten for længe, da en stor Deel af Tiden er bleven dreven hen til ingen Nytte. Jeg er i det heele bleven viist udmærket Artighed af Alle her, og hvis et andet Forhold i Huset havde fundet Sted, skulde jeg have tilbragt Tiden dobbelt behagelig. Fruen og Lise viise mig til det sidste den samme Forekommenhed, jeg bestandig har nydt af dem, og jeg kunde vist ikke have ønsket mig bedre Pleie i Hjemmet end den, jeg her

¹ Assessor Collett efterlod sig et udmærket Bibliotek paa 3168 Bind, der ved hans Død for Størstedelen overgik til Universitetsbiblioteket i Oslo.

² ∴: Fru Arbo.

har nydt af dem. Assessoren har idag som de foregaaende Dage været beskjæftiget med sin Tærskemaskine lige til det blev mørkt, og naar det kommer til Alt, duer den formodentlig dog til Intet, og han har som bestandig regnet uden Vært. Hvis da nu Skjæbnen vil være mig gunstig,

Snefjælde med Graner i Forgrunden. Maleri 1830.
(Rørbyes Avktion Nr. 15).

haaber jeg om 8 Dage at sidde i mit kjære Hjem hos min gode Moder og mine Sødskende, hvorefter jeg nu høiligen længes.

Den 17. Sept.

forlod jeg endelig Budskerud, efterat jeg først havde sagt den heele Familie, paa Fruen nær, der ikke befandt sig ganske vel, farvel og ønsket den et mere fornøiet Liv end det, de undertiden havde ført, da jeg var tilstede, og hvortil da Assessoren ene havde været Aarsag. Ogsaa han var ved Afskeden saa venlig, som det var ham mulig og indbød mig til alter at besøge ham, hvis jeg kom til Norge, da han vilde love, at vi da bedre

skulde gjenmemsee Bogkassen, hvoraf jeg allerede nu var tilstrækkelig mæt. Det var saaledes ikke det meest tillokkende Løfte, naar han vilde indbyde mig til sig, og jeg havde hellere hørt, at han havde sagt mig, at han slet ikke skulde bekymre sig om mig, naar jeg kom igjen. Med Lise var Afskeden ganske kort, da hun var en Smule rørt og tænkte formodentlig paa, hvor meget der kunde forandre sig, inden at vi igjen saaes. Efterat alt dette var forbi, steg jeg op paa Kjærren, der var tilpakket saaledes, at jeg neppe fik Plads med mine Been, og kjørte afsted i godt Veir.

Det var imidlertid blot en meget kort Frist; thi da jeg paa Hasselværk havde før min Afreise hilset paa P. Collett og hans Kone, begyndte det allerede, da jeg der steg paa Vognen, at regne, og det tog siden i den Grad til, at jeg blev vaad, omendskjøndt jeg gjorde mig alt Umage for at beskytte mig under Parapluien. En næsten bestandig Torden og Lynild vedvarede tilligemed Regnen, næsten lige til jeg naaede Guldskoven, hvor jeg steg af for at hvile og tillige hilse paa den gl. Madame Arbo¹ og hendes Søn. Jeg forblev der til Middag og blev i den Tid ivrig converseret især af den Gamle, der havde meget at fortælle om Arbo og om den Tid hun, som hun sagde, var i Rosenkrantz'es Vold paa Borregaard, og det lod til, at Konen endnu tænkte herpaa med Fornøjelse. Efter Middag kjørte jeg igjen afsted igjennem Drammen, hvor jeg af Karlen lod mig nøie underrette om Alt, som jeg havde glemt Byen betræffende, og efterat vi havde humplet op igjennem Byen og de yderst slette Veie paa den anden Side, kjørte jeg endelig igjen opad Paradiisbakkerne, hvor jeg nu ikke heller havde været, siden jeg var Barn, og som jeg nu fandt, som alt andet i og omkring Drammen, havde antaget et ganske andet Udseende og var bleven mindre. Nu var jeg dog saa heldig, at Veiret var blevet bedre, og jeg morede mig saaledes meget ved at betragte de smukke Udsigter og læse de naragtige Navne paa Veistolperne, hvoraf jeg blot vil anføre en [Deel]: Kraft-Enken, Ryppe-Enken, Røn-Lars, Clemens-Dalen og mange andre, som jeg i den Skynding ikke kunde faae læst. Marmorbruddet ved Gillebek laae efter Anseelse næsten ganske stille, uden at jeg opdagede nogen Arbeider, og det forekom mig ogsaa herved, at de Marmorsteene, jeg før her havde seet slængte omkring, alle vare formind-

¹ Fru Lovise Arbo, født Irgens, Overlærerens Moder. Overlæreren boede paa Gaarden Gulskogen ved Drammen, som han havde købt af sin Slægtning, Grosserer Peter Nicolai Arbo, Ejer af Lundbygaard paa Sjælland (1768—1827).

skede betydelig og ikke meere havde det Storheds Præg. I Ravnsborg maatte jeg afskedige min Karl fra Budskerud, da hans Hest ikke kunde trække os længere uden at have udhvilet et Par Timer, og jeg blev da her for sidste Gang for denne Gang i Norge pakket paa en Skyds Karriol, hvori man sagde mig, jeg skulde kjøre fortræffelig til Byen. Jeg traf her paa Skiften en Assessor Stenstrup fra Kongsberg, som fortalte mig en heel Deel om hans og mine Forældre og om ældre Tider. Manden var meget høflig, men da jeg ellers ikke havde synderlig Kjendskab til ham, gjorde jeg det her temmelig kort og rullede afsted med en Skydsgut til Christiania. Da det nu imidlertid var bleven mørkt, kunde jeg ikke mere saa bestemt skjældne Gjenstandene paa Siderne af Veien, og ganske besynderlig erindrede jeg nu alt fra min Barndom, hvorledes jeg ofte her havde kjørt med Fader netop paa samme Tid af Dagen, hvilket især blev mig paafaldende, da jeg passerede forbie Sandvigen, hvor man kommer ganske nær ned til Stranden, og endnu tydeligere blev alt mig, da jeg kom til Lysager og Vækkerøe, hvor man nu havde tændt Lys paa flere Steder, hvilket netop var Tilfældet paa de Tider, naar vi kom fra Drammen, og som da altid opvakte en vis glad Følelse hos mig, naar jeg paa Mærkerne saa, at vi nærmede os Byen, hvor da altid et behageligt Ophold ventede mig. Denne Gang kjørte jeg rigtignok uden Fader Veien, og det forekom mig mange Gange voveligt af mig at begive mig derhen uden hans Beskyttelse og Veiledning, hvor besynderlig forvexlede jeg ikke i disse Timer Barndommen med det Nuværende.

Ved min Ankomst til Christiania tog jeg ind i Bærent's¹ Logie, hvorom han før sin Afreise havde gjort Aftale med sin Værtinde, og jeg befandt mig ret vel i det nette Logie, naar jeg blot undtager det øde i de store Værelser, der ene beboedes af mig.

Den 18. Septem.

Regnen vedvarede ogsaa idag, og det var kun sørgeligt for Christiania Indvaanere, da de ventede i bedre Veier at see Processionen til Stortingets Slutning, der ved en kongelig Coureer var bleven bestemt til idag. Jeg kan forresten ikke sige, at jeg blev synderlig tilfredsstillet ved dette Optog, da det i det Heele gik temmelig uordentlig til med selve Toget, og de Militaire, der ved denne Leilighed paraderede, vare deels for faae til at udfylde de Gader, hvorigjennem Toget gik, saaat de af den

¹ Bernt Anker Collett, se foran Side 65.

Aarsag maatte staae vidt fra hinanden, deels kan jeg ikke heller rose deres Pynt, da det næsten forekom mig, at heele Jægercorpset vare støvede, hvilket vel ikke kunde være Tilfælde i det stærke Regnveir. Borgercorpset, der ogsaa ved denne Leilighed var opmarscheret, var som Borgere i Almindelighed pleie at være, og jeg troer neppe, der i Corpset fandtes 2 Par Beenklæder af samme Farve, men den heele Linie varierede med forskellige Couleurer, grønne Kjoler og Melanger af blaa-lige og graalige Underklæder. Deres Stadshauptmand var som den Slags Folk i Almindelighed pleie at være: dygtig tyk, og jeg blev ikke synderlig forundret over hans Fedme, da jeg hørte, at det var Bager Bølling, Byens bedste Borger til at bage Hvedebrød.

Den 19. September var Rørbye i Slotskirken paa Akershus og hørte Pastor Schiøtz, hvis Prædiken dog ikke behagede ham. Bedre syntes han om Sangen og Orgelspillet. Da han befandt sig meget ilde, gik han tidlig til Sengs, og hans Beretning i Dagbogen s'utter med et Forsøg paa humoristisk at skildre de Genvordigheder, han havde at udstaa med det ubekvemme Sengeleje.

Den 20. September

Velfornøiet med dog at kunne gjøre Anstalter til min Bortreise stod jeg om Morgenen dog op og begav mig efter Aftale først til Grosch, med hvem jeg besaae de udstillede Malerier af Fearnley, hvoraf et Par af hans senere Arbejder behagede mig meget godt. Det var nemlig et Landskab fra Bergens Stift og et Studie af en Borggaard i det Meissenske, hvor han i den senere Tid har opholdt sig. Begge disse Malerier vare malede med en Kjærlighed og Følelse for Naturen, jeg aldrig før har seet hos Fearnley, og som vist vil udvikle sig endnu skjønnere. Den største Deel af de øvrige Malerier vare mig bekjendte fra ældre Tider, og de faae, jeg ikke før havde seet, kunde paa ingen Maade komme i Sammenligning med de før omtalte. Jeg besaae siden Byens Tegneskole, i hvis Locale denne Udstilling var, og jeg tror, at den endnu aldeles er i sin Barndom og aldrig kan være mere end en maadelig Haandværksskole. Efter at have besørget mit Pas og Billetten til Dampbaaden, gik jeg til Statsraad Colletts¹, hvor jeg blev modtaget med megen Artighed, ogsaa beklagede

¹ Statsraad Jonas Collett (1772—1851), en af de virksomme Eidsvold-Mænd fra 1814, var gift med Assessor Peter Colletts Halvsøster Maren Christine (Tina) Collett (1777—1860).

Fruen og hendes Døtre meget, at jeg ikke før var kommen derop, saa at jeg kunde have overværet den heele Stads i Anledning af Stortingets Slutning. Deres Indbydelse hos dem at tilbringe Middagen eller Aftenen undslog jeg mig ogsaa for, da jeg endnu havde Et og Andet at besøge, og om Aftenen havde bestemt mig til at see en Comedie her i Byen, og

Parti i Telemarken. Maleri 1830. (Rørbyes Avktion Nr. 14).

hellere i Dag vilde tilbringe Middagen hos Linne for at kunne være frisk den øvrige Deel af Dagen.

Om Aftenen gik jeg altsaa hen i Theatret, der for en By som Christiania vel kunde være bedre, og [saa] »Misforstaaelse paa Misforstaaelse«¹ og Körners Toni², hvoraf det første Stykke blev given heel maadelig, det andet og sværere derimod ikke saa slet, nogle af Rollerne vare endog ganske godt besatte. Dekorationerne vare heel maadelige, Maskineriet slet, men Orcestret ganske godt. Med Nød og neppe naaede jeg i det

¹ Th. Overskous Lystspil i 1 Akt, 1828.

² Th. Körners Drama i 3 Akter.

snavsede og vaade Veier til Piilestræde og var fornøiet, da jeg i sort Mørke kom til Porten med heele Been og uden at være falden i Gadens store Grøft, som man godt kan være udsat for uden just at være perialiseret.

Den 21. Sept.

Da Hrr. Thomas behagede i Dag at forsove sig, var jeg om Morgenen i en ikke liden Uroe over, at han maaske skulde have forglemt, at jeg i Dag havde min Dampbaads-Billet, som han havde i sin Lomme, selv nødvendig. Dog da han endelig arriverede med den og tillige fortalte mig, at alt mit Tøi var rigtig blevet besørget om Bord, var min videre Bekymring her overflødig, og jeg behøvede saaledes blot at gjøre mig fuldkommen færdig til min Afreise og derefter paa Veien at holde Øje med Thomas og saaledes forebygge, at ei min Frakke i Stedet for at blive baaren blev slæbt igjennem Gaderne, da min stammende Oppasser ikke vel kunde begribe, at til en høi Mand hører en lang Frakke, som det for ham som mindre var rigtigst at lægge sammen, naar han skulde bære den. I det smukke Veir, som i Dag havde indfunden sig, naaede jeg da i god betids til Toldboden, hvor jeg tillige med de øvrige Passagerer gik ombord paa Dampbaaden »Constitution« og begyndte Farten til Kjøbenhavn.

Af Bekjendte traf jeg ombord Jomfrue Holck, som jeg i Forveien havde seet hos Madame Tomasen¹, og forresten ingen uden en Hr. Mourier fra Kjøbh, især mærkelig for hans røde Haar, der ikke klæder ham synderlig.

Ved Moss standsede Skibet for at landsætte Passagerer, der havde bestemt sig hertil, hvoriblandt ogsaa Jomfrue Holek befandt sig, og da vi havde faaet nogle nye Passagerer ombord, fortsatte vi Touren ud af Fjorden forbi Drøbak, Horten, Fjulhuk² Fyr og Færder, hvor vi omtrent ved Mørkningen befandt os, og styrede vi da ud i Kattegattet. Veiret var opad Dagen begyndt at blive taaget, og vi kunde saaledes ikke mere have godt af de smukke Kyster, vi den heele Dag i Fjorden havde beundret, og saa-

¹ Formentlig Septima Thomason, født Charisius, gift med Assuranceagent James Thomason. Datteren Marie Frederikke Thomason (1810—1839) blev Justitssekretær Johan Colletts (se Side 67) første Hustru.

² Formentlig Fuglehuk Fyr.

ledes trak da nu en stor Deel af Passagererne sig tilbage til Kahytterne, hvor nogle bleve siddende at passiare, imedens Andre fandt det raadeligst at begive sig til Køjs. En Deel, mest Mandfolk, fandt dog Fornøjelse i at forblive paa Dækket, og med disse tilbragte jeg Aftenen ret behagelig med Passiaren og Sang, som da der iblandt os var et Par Tydske, der havde ret gode Stemmer og musikalsk Talent, ikke blev saa ganske slet.

Før jeg forlod Christiania, havde jeg ventet at komme til at kede mig forfærdelig ombord, da jeg ingen egentlig Bekjendte havde der; men allerede ved Slutningen af den første Dag fandt jeg, at jeg her havde taget mærkelig Feil, og istedet for en kedsommelig Tour kom jeg til at gjøre en meget behagelig, da jeg allerede nu havde gjort de fleste Passagerers Bekjendtskab og desuden Captainen Budde var en Mand, der søgte at gjøre Passagererne Veien saa behagelig som mulig. Frøken Bjelke gav os allerede idag, efterat hun havde afgjort en lille Strid med Captainen, Anledning til Latter, og da hun havde forglemt den Stilling, hvori hun i Fjor havde befundet sig, da han formedelst Frøkenens Seendragtighed var seilet bort uden at medtage hende, saaat hun som en Følge heraf blev nødt til at lægge Touren gennem Sverrig [til] Kjøbenhavn, saa overlod hun sig til sit sædvanlige Lune og gav os Alle ved hendes Latterligheder fuldkommen Leilighed til at more os paa hendes og hendes kjære lille Hunds Bekostning, saaat vi til Slutningen Alle bleve meget tilfredse med hendes Nærværelse, og da man endelig fandt det for koldt længere om Aftenen at blive paa Dækket, efterhaanden Alle bleve usynlige bag deres Køye-Gardiner.

Den 22. Sept.

Veiret havde idag igjen vendt sin vaade Side ud, og da jeg om Morgenen stak Hovedet op af Kahytten, befandt vi os først udenfor Marstrand Fæstning, da vi om Natten formedelst den stærke Strøm var bleven nødt til at ligge for Anker i 2 Timer, eftersom Captainen ikke vidste, hvor langt vi kunde være bleven forsat, og han ikke vovede paa at seile videre uden først at have seet Marstrands Fyr. Da man i Dagbrækningen igjen lettede, vare vi ogsaa en 5 Miile fra Land, hvilket det hurtig seilende Skib dog igjen snart indhentede, og da vi havde passeret Marstrand og saluteret nye Elfsborg, løbe vi Kl. 1 ind til Gottenborg¹, hvor vi ankrede ved For-

¹ ∴: Göteborg.

staden Maston¹, og da Afseilingen ikke skulde finde Sted før Kl. 5, benyttede en Deel af os Leiligheden og toge i en Baad op at besee Byen.

Da der den følgende Dag skulde være Marked i Byen, saa bemærkede man oftere paa Vandet den Tilførsel af forskjellige Sager, der i denne Anledning førtes til Byen fra alle Kanter, og som fra de nærmeste Øer og Søestæder fandt Sted i store Baade, der da alletider vare fuldpakkede med alskjens Kram og Mennesker af begge Kjøen blandede med Dyer af alle Slags. Idet man fra Søesiden nærmer sig Byen, bemærker man strax, at det just ikke er i den gamle Stil, at Byen er bygget, da man her overalt seer næsten lutter nye og store Bygninger, der hæve sig, og hvoraf nogle ligge temmelig høit og saaledes imponere. Ligeledes saa man ogsaa Byens Kirker overalt og de i Nærheden liggende Forter. Paa høire Side af Havnen ligger det nye Badehuus, der er en ret smuk Bygning, og strax efter at man er passeret Bommen, seer man paa høire Side i Gaden ved Canalen Greve Rosen's Gaard, der som Landshøvdingens Bolig bliver bevogtet af et Par drabelige Artillerister, der i Sverrig bære et Slags Hjelme og just ikke opvække et ufordelagtigt Begreb om det svenske Militair. Da vi her vare stegne i Land og bleven enige om at møde ved Baaden Kl. 3, begyndte vi, efter først at have geleidet Frøken B. til et Åberge, hvor hun ønskede at faae noget at spiise, paa at besee Byen. Meere for ogsaa at faae et Begreb om Stadens Hoteller end for at efterligne vores Frøken, begave vi os til den bekjendte Göta Källare, en stor og anseelig Bygning, der maatte være istand til at rumme et Par Hundrede Mennesker, og lode os her bringe Porter, hvorom vi iforveien havde hørt saa meget, og som man i G. virkelig brygger fortræffelig. Derpaa begave vi os ud omkring og besaa saaledes det store Torv, der allerede var fuldt af Markeds-Boder af alle Slags og hvor tildels allerede Handelen var begyndt med alskens Ting, hvoriblandt dog en Mængde Trævare idag spiidte Hovedrullen. Paa Stadens Raadhus, der tillige tjener som Børs, var Handelen paa Trapperne, i Gangene og i Gaarden allerede i fuld Gang med alle Slags Lærreder og hjemmegjorte Tørklæder og Tøier, der her bleve faldbudne af Mænd og Quinder, der spadserede omkring eller sade ved Borde og udmaalte deres Varer enten med deres justerede Alener eller med den Jærn-Alen, der i en Kjæde findes fastgjort i Raadstuegangen til almindelig Afbenyttelse. Overalt herskede i den store Tummel den største Orden, og jeg saa paa hele Raadhuuset blot een Politie-Soldat,

¹ Formentlig Masthugget.

der ganske rolig passiarede med nogle Koner, saaat man ei engang kunde lægge Mærke til Aarsagen, hvorfor han var tilstede. Overalt møder man her Høflighed, selv af den Simpleste, og naar man spørger om noget, faar

En Bakke med Graner imod en Fjældvæg. Maleri 1830. (Rørbyes Avktion Nr. 13).

man altid en fuldkommen og god Underretning, om det man ønsker, hvilket især var paafaldende for de militaire, og som kontrasterede saa meget mod vore danske Grobianer, som man undertiden ikke engang veed, om man tør spørge uden at frygte for et uartigt Svar. Den store og nylig opbyggede Kirke er meget smuk og forener med en stor Sempelhed det Gode, at man godt skal kunne høre; den har et godt Orgel men en

yderst smagløs Altertavle af forgyldt Billedhugger-Arbejde af en Fahlkrands¹, jeg veed ikke bestemt, om det er Landskabsmaleren, men hvo han og er, har han ei været sit Arbeide voxen. Staden har en stor og smuk Kaserne, flere militære Bygninger og en stor Mængde Broer, der overalt ved Gaderne ere slagne over de Kanaler, hvoraf forefindes mange, og der næsten allevegne have Bolværker af Steen. Paa det store Torv og et Par andre Steder bemærkede jeg smukke Vandspring, ligeledes med Steen-Indfatning af forskjellig Form, og man seer her overhovedet kun meget lidt Træbygning, saagar Trapperne i en stor Deel Huuse er af dette solide Bygnings-Materiel. De Lygter, der om Aftenen oplyser Staden, ere anbragte paa lange Jærn-Arme, der rage ud over Gaden, og for det meeste hænger da Lygten netop i Midten, saaat det gjør en langt bedre Virkning og har et langt smukkere Udseende end i Kjøbenhavn, hvor man saa smaalig har klinet dem op ad Murene. Kort, Gottenborg er i det Heele en meget smagfuld bygget Bye, der vist maae behage enhver Fremmed. Der var vist meget, man endnu skulde have seet her, saasom et stort Theater, hvorom jeg havde hørt tale; men Tiden var snart forløben, og vi maatte skynde os tilbage til Baaden, hvor vi alle strax bleve enige om, at der i G. fandtes mange smukke Piger, dog paastaar man, at deres Kyskhed just ikke alletider skal være den mest strænge, og at der overhovedet her skal herske megen Utugt. Da Selskabet var bleven samlet, og saagar Frøken B. ordentlig havde indfundet sig, roede vi tilbage til Skibet, og bleve vi underveis underholdte af Frøkenens Fortælling om den Frokost, hun i Byen havde nydt og om hendes Bekjendte der, og da hun hermed blev noget langtrukken, og det imidlertid havde begyndt at øse Vande ned, vare vi vel fornøiede med igjen at naae Skibet, og der ved Middagsbordet at kunne udhviile os efter denne ellers meget behagelige Excurs. Da nogle nye Passagerer vare komne om Bord, og Klokken var slagen 5, lettede man igjen Anker, og da Capitain Budde havde vasket Ørene paa et Par af de Folk, der havde roet os til Gottenburg og ikke vare fornøiede med den uhyre Betaling, de derfor havde erholdt, saa seilede vi bort fra G. og styrede nu directe i Kjøbhvn, men i et dygtigt Regnveir. Vore nye Passagerer forandrede ikke vores gode Humeur, da de

¹ Axel Magnus Fahlcrantz (1780—1854), Ornamentbilledhugger, Broder til Landskabsmaleren Karl Johan Fahlcrantz. Han var i sin Tid en stærkt benyttet og anset Kunstner med Titlen Hofbilledhugger; under Pseudonymet »Extraordinarien A—r« optraadte han som Forfatter.

spilte den Tausers Rolle, naar jeg blot heri undtager en svensk Jødelaps, der rigtignok begyndte at ville gjøre sig gjældende men strax blev vist tilbage indenfor sine Grændser, saaat han siden blev mere manerlig. En ret smuk Pige derimod, der havde taget Plads paa den anden Kahytte, lod det til mere at ville forurolige en Deel af Mandfolkene, og da hun vel forstod at smigre fleres Forfængelighed ved sit Smil, saa havde hun paa den øvrige Reise altid en Sværm af yngre og ældre om sig, saa at Turen fra G til Kiøb: blev end mere morsom for disse.

Da der om Natten formedelst Strømme atter havde fundet en temmelig Misviisning Sted, saa naaede vi først til Helsingør henimod Kl. 11 og passerede da Kronborg og den heele smukke Kyst af Siælland uden for bare Taage og Regn at kunne nyde denne smukke Opseiling. Passagererne vare heele denne Formiddag næsten bestandig i Kahytten og morede sig som de bedst kunde. Frøken B. læste en heel Deel Aviser, hvoraf især de svenske gjorde hende det surt, da der til hendes Uheld fandtes mange svære Ord, som hun først maatte stave sig til, naar hun da herved var bleven ret hæs, forglemte hun dog ikke at læske Tungen med den Viin, hun meget viselig havde placeret foran sig paa Bordet. Den Eneste, som just ikke lod til at finde stor Behag i denne Lecture, var en Engels[k]mand, men som da ogsaa undertiden faldt i Søvn, naar Tiden blev ham alt for lang, og vores Latter tillod ham det.

Jo, nærmere vi kom vores Bestemmelse, jo længere syntes Tiden at blive for os, og da man endelig passerede Trekroner, begyndte man at lave sig til og komme paa Dækket og vare, tror jeg, Alle meget glade, da man kastede Anker, og vi igjen saa de vante Taarne rage op over den i Taage indhyllede Byen.

En Deel Nysgjærrige indfandt sig strax om Bord og opholdt ved deres Sludder en Tid Passagerernes Udskibning, men da man endelig havde taget en hjertelig Farvel med hinanden og besørget sit Tøi i Baade, forlode vi efterhaanden Skibet, der saa bequemt havde ført os hid og gjorde saaledes den sidste Fart for at endelig igjen at bestiiige Lo[d]soldermandens Brygge og derfra spadsere til sine kjære Slægtninge eller Bekjendte. Jeg for min Part blev meget glad, da jeg, idet vi nærmede os Land, fik Øje paa mine Søstre og begge Colletterne, der havde været saa gode at komme hid for at modtage mig, og efterat jeg med mit Pas og ved Toldbetjenterne var bleven opholdt lidet, spadserede vi hjem, glad ved igjen at gaee frisk og velfornøiet ind af den velbekjendte Port og gjenfinde min

gode Moder saa frisk og veltilfreds ved min Hjemkomst, saaat jeg i det Heele ikke kunde være andet end glad ved den Godhed, jeg overalt havde nydt, og som jeg ogsaa nu gjenfandt hiemme.

En Trætop. 13. Sept. 30. Kobberstiksamlingen.

Et Blad af Skitsebogen. Markedsscene.

BILLEDFORTEGNELSE

Billederne udførte i *Bernh. Middelboes* Reproduktionsanstalt.

Skitsebogens Billeder betegnede med S.

Side

2. *Adam Müller*: Portræt af M. Rørbye 1834. Tilhører Direktør *Aage R. Angelo*.
15. En Bondekone fra Marselisborg. Farvelagt Tegning. S.
17. Biskop Johannes Oksens Begravelse i Aarhus. S.
19. Herregaarden Rosenholm. S.
23. Lyngbakker. Farvelagt Tegning. S.
25. Udsigt mellem Bankerne ved Tjele Sø mod Nordøst. S.
27. Port paa Tjele. 10. Juni 1830. S.
29. Gade i Viborg. Farvelagt Tegning. S.
30. En Torvedag i Viborg. Maleri. Udstillet 1831. Købt af Kunstforeningen. Tilhører Konferensraadinde *Reisz*.
32. Paa Hald, den 13. Juni. Farvelagt Tegning. S.
35. Vilsund ved Limfjorden, 15. Juni. Farvelagt Tegning. S.
37. Ved Limfjorden. Farvelagt Tegning. S.
39. Amtmand Fayes Karet. 20. Juni. S.
40. Forberedelse til Kongemodtagelsen i Thisted. 20. Juni. S.
41. do, do.
42. Forskellige Hovedtøjer. Farvelagt Tegning. 22. Juni. S.
45. Portræt af Amtmand Faye. Maleri. Tilhører Frederiksborgmusæet.
46. Bakker ved Vestervig. Farvelagt Tegning. S.
47. Ved Limfjorden. Thisted 29. Juni. Farvelagt Tegning. S.
49. Skitsebogsblad. Trommeslager. 28. Juni. S.

Side

50. Markedsscene. Farvelagt Gruppebillede 2. Juli. Tilh. Kobberstiksamlingen.
51. do. do. do. do.
53. Vestervands Klit. 6. Juli. Farvelagt Tegning. S.
55. Tømmerby og Krarup. Farvelagt Tegning. S.
56. Strandgaden i Thisted. Radering.
61. Citadellet i Fladstrand. 19. Juli. S.
62. Skagensbaad udfor Frederikshavn. S.
64. Ved Helgeraaen. 24. Juli. Farvelagt Tegning. S.
69. Bjørn paa Riddergaarden. Hønefos 31. Juli. S.
71. En Træstamme mod en Klippe. Buskerud 4. August. Farvelagt Tegning. Kobberstiksamlingen.
78. Buskerud. I Forgrunden Assessor Collett. 8. August. Radering.
81. Landskab fra Buskerud. Farvelagt Tegning. S.
83. Marieth Gullichs Datter, Numedalen. Kobberstiksamlingen.
85. Gamle Vaaben paa Bolkesjø. Kobberstiksamlingen.
87. En Kamin med en Stol. Kobberstiksamlingen.
89. Gullog Olsen Bolkesjø. Øvre Telemarken. 19. August. Kobberstiksamlingen.
91. Østen Olsen Folsland. Øvre Telemarken. Kobberstiksamlingen.
93. Sæter paa Folsland. 20. August. Farvelagt Tegning. S.
95. Tind Oset. 22. August. Farvelagt Tegning. S.
97. Ved Rjukanfossen. 26. August. Farvelagt Tegning. S.
99. Østen Hans Søns Bolig i Vestfjord Dalen. Farvelagt Tegning. S.
101. Christen Tøllersøn. Nedre Telemarken. Farvelagt Tegning. Kobberstiksamlingen.
102. Dale Kirke i Telemarken. 29. August. Farvelagt Tegning. S.
103. Søndagsforsamling ved Dale Kirke. 29. August. Farvelagt Tegning. Kobberstiksamlingen.
105. Sladderstenen i Vestfjord-Dalen. 29. August. S.
107. Groe Tveston i Vestfjord-Dalen. 29. August. Kobberstiksamlingen.
109. Paa Toppen af Gausta. 31. August. Farvelagt Tegning. S.
111. Den gamle Kirke i Hitterdal. S.
112. Helge Fittilsdatter. Nedre Telemarken. Kobberstiksamlingen.
113. Smeden Torgrim Gullogs Søn i Vestfjord-Dalen. 29. August. Farvelagt Tegning. Kobberstiksamlingen.
115. En Fos med en fremragende Klippe. Maleri. Tilhører *M. Grosell*.
117. Snefjælde med Graner i Forgrunden. Maleri. Tilhører Generalkonsul *Johan Hansens* Samling.
121. Parti i Telemarken. Maleri. Tilhører *M. Grosell*.
125. En Bakke med Graner imod en Fjældvæg. Maleri. Tilhører *M. Grosell*.
128. En Trætop. Tegning. 13. September. Kobberstiksamlingen.
129. Markedsscene. Skitsebogsblad. S.

NAVNELISTE

- Aakjær, Jeppe, 34, 58, 84.
 Abrahamson, I. N. B., Major, 41, 43.
 Agier, Forvalter på Tjele, 22, 24, 26.
 Andersen, H. C., Digteren, 7, 8, 15, 21.
 Arbo, C. F., Overlærer, 114.
 Arbo, Lovise, 118.
 Arbo, M. C., født Rosen, 114, 116.
 Arbo, Nic., Historiemaler, 114.
 Barfred, Kaptajn, 60.
 Beck, Præst, 19.
 Bendix, P. C., Provst, 47.
 Brandt, K., Jærnstøber, 42.
 Bretton, Overretsassessor, 28—29.
 Bretton, Ernestine, f. Langreuter, 28.
 Birch, Andreas, Biskop, 17.
 Birch, Fr. Sneedorff, Forfatter, 16.
 Bolkesjø, Gullog, 86—89.
 Broberg, C. A., Grosserer, 10.
 Broch, Th. C., Ingeniørofficer, 68, 92, 98.
 Bruun, Daniel, Kaptajn, 28.
 Bruun, P. D., Overretsassessor, 28.
 Bryggemann, E. C., Præst, 17.
 Brønnds, Gæstgiver, 54.
 Brøndum, Gæstgiver, 33.
 Budde, Dampskibsfører, 123.
 Caroc, Chr., Amtsforvalter, 38, 39, 52, 54.
 Cathala, Major, 10.
 Colbjørnsdatter, Anna, 69.
 Collett, A. C. E., født Arbo, 73—75, 80.
 Collett, Bernt Anker, 65, 68, 82, 119.
 Collett, Chr. A., 67.
 Collett, Christopher, Premierløjtn., 73.
 Collett, Elisabeth Christine, 82.
 Collett, Elisabeth, født Holter, 73.
 Collett, H. C., Bankadministrator,
 73, 74, 76, 80.
 Collett, Holger G., 68.
 Collett, Johan, 67, 68, 122.
 Collett, John, 114.
 Collett, Jonas, Statsraad, 120.
 Collett, Jonas, Telegrafintendant, 78.
 Collett, Louise, født Arveschoug,
 73, 77, 79, 80.
 Collett, Otto, 82—83.
 Collett, Peter, Toldbetjent, 72, 78.
 Collett, Peter, Højesteretsassessor,
 Godsejer, 8, 69—77, 110—117.
 Collett, Tom John, 65.
 Daa, Gregers, General, 32.
 Dietz, Martin, Degn, 58.
 Dirchinck-Holmfeld, Selma Henri-
 ette, 22.
 Drakenberg, Chr. Jacobsen, 16.
 Eckersberg, C. W., 7, 8, 10.
 Elmquist, A. F., 18.
 Elster, M^{ad}, 75.

- Fahlcrantz, A. M., Ornamentbilledhugger, 126.
- Falsen, C. V., Amtmand, 67.
- Faye, Emil, 36, 39, 41, 43, 46, 54.
- Faye, Gerhard, Amtmand, 36—54.
- Faye, Karen Christiane, født Stockfleth, 36—54.
- Faye, Lyna Elisabeth (Betzy), 43.
- Faye, Nanny, 36, 38, 43.
- Faye, Viggo, 36, 43.
- Faye, Wilhelm, 36, 38, 44, 49.
- Fearnley, Thomas, Landskabsmaler, 120.
- Fischer, Overavditør, 43.
- Fittilsdatter, Helge, 112.
- Flindt, Henrik, Kaptajn, Byfoged, 57.
- Flintoe, Johannes, Landskabsmaler, 68.
- Folsland, Østen Olsen, Telemarksbonde, 91.
- Frölich, Lorenz, 8.
- Füssler, Forpagter, 19.
- Frederik VI, 40, 42.
- Graah, J. A., Amtmand, 42.
- Grosch, C. H., Arkitekt, 66, 67, 120.
- Gullichs Datter, Mariette, 82—83.
- Gullog Søn, Torgrim, 104, 113.
- Hahn, Frue, 16.
- Hahn, Margrethe, senere Fru Stougaard, 16.
- Hansen, A. C., Apoteker, 57, 59.
- Hansen, Østen, Telemarksbonde, 98—106.
- Hasselbalch, Fr., Rektor, 28.
- Haxthausen, C. H. L., Overretsassessor, 32.
- Henssen, Prokurator, 80—82, 114.
- Hielm, J. A., Overavditør, 67.
- Holst, Nicoline Severine, Frk., 39, 43, 46.
- Holst, Løjtnant, 66.
- Høegh-Guldberg, Emmerik, Dyremaler, 8.
- Høegh-Guldberg, Julius, Oberst, 15.
- Høyen, N. L., 21, 28.
- Ingemann, B. S., 115.
- Jespersen, H., Præst i Kragerø, 65.
- Juul, Justitsraad, 24.
- Juul, Kammerraad, 59—61.
- Juul, Lensmand, 74—75.
- Jørgensen, Søren Møller, Maler, 10.
- Knudsen, Apoteker i Risør, 63.
- Knudsen, Thora, Frue, Enke efter Stabslæge, 5.
- Krohn, Mario, 9, 11.
- Købke, Christen, 16, 42.
- Körner, Th., 121.
- Lem, Amtmand, 67.
- Lofthuus, Hollag, 85.
- Lorensen, Højesteretsadvokat, 67.
- Lorentzen, C. A., Maler, 7, 112.
- Lund, Konsul, 38.
- Lüttichau, H. H., Kammerherre, 22, 27.
- Lüttichau, J. F. P., født Dirchinck-Holmfeld, 22.
- Lützhöft, Jes, Kancelliraad, Byfoged, 38.
- Madsen, Karl, Dr. phil., 5, 8, 42.
- Mandern, Karel van, 76.
- Mariboe, Kaptajn, Stortingsmand, 67.
- Milan, Torger, Telemarksbonde, 93—97.
- Monrad, Provst, 107—108.
- Munch, J., Kaptajn, Portrætmaler, 66, 68.
- Nielsen, Birkedommer, Stortingsmand, 67.
- Ooksen, Johannes, Biskop, 17.
- Overskou, Thomas, 121.

- Pahlen, G. D. v. d., 56, 57, 62.
Pind, Forpagter paa Tjele, 26.
Plötz, H., Miniaturemaler, 81.
- Ramus, Jonas, Præst, 69.
Riddersvold, Præst, Statsraad, 67.
Rosenkrantz, F. V., Sekondløjtnant, 16.
Rosenkrantz, Holger, Baron, 19.
Rosenkrantz, Sophie Benedicte, Baronesse, 20.
Rummelhoff, Kancelliraad, Byfoged, 34, 35.
Rump, J., Ingeniør, 42.
Rydell, Gæstgiver, 21.
Rörbye, Ida Athalia, 43.
Rörbye, John, 30.
Rörbye, Rose, født Schiött, 8.
Rørbye, Elise, 30.
Rørbye, Emilie, 65.
Rørbye, F. C., Prokurator, 55, 60.
Rørbye, G. F., Strandingskommissær, 36.
- Scheel, Christen, Lensgreve, 26.
Schinnerup, P. M., Præst, 49.
Schiønning, N. L., Justitiarius, 32.
Schive, Præst, 102.
Schjødte, Lauritz, Provst, 33.
Schjötz, Præst, 120.
Schmidt, Præst, 57.
Schmidt, Postmester, 74.
Schöna, N., exam. jur., 39.
- Schönheyder, F. A., Assessor, 33.
Schönheyder, J. F. G., Stiftamtmand, 28, 32.
Smith, J. H., Professor, 44.
Steenstrup, Poul, 84.
Steenstrup, Thea, 84.
Stenstrup, Assessor, 119.
Sünckenberg, P. V., Læge, 57.
Sünckenberg, A. M. S., født Ulstrup, 57.
- Thomason, James, 122.
Thomason, Marie Frederikke, 122.
Thomason, Septima, født Charisius, 122.
Toft, Frk., 52.
Toft, Kancelliraad, Byskriver, 38, 43.
Tofte, Kammerraad, 52, 54.
Torger, Nils, Telemarksbonde, 93.
Torsersson, Halvor, Skolelærer, 92—96.
Toxwærd, Klitinspektør, 52—54.
Tveston, Groe, 107.
Tveston, Østen, 104.
Töllersøn, Christen, 101.
- Ulstrup, W. N., Løjtnant, Kommandant, 57—60.
Ursin, M. R. K., Præst, 31.
- Wedel Jarlsberg, H., norsk Statsmand, 67.
Westin, Fredrik, svensk Hofmaler, 67.
Wistoft, Snedker, 24.
Wittendorff, A. J., Læge, 36, 54.

